

Trium quaesitorum nondum in Galeni doctrina dilucidatorum compendium / [Donato Antonio Altomare].

Contributors

Altomare, Donato Antonio, active 16th century.

Publication/Creation

Venice : G. Giolito de' Ferrari, 1550.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/v5kyeyj6>

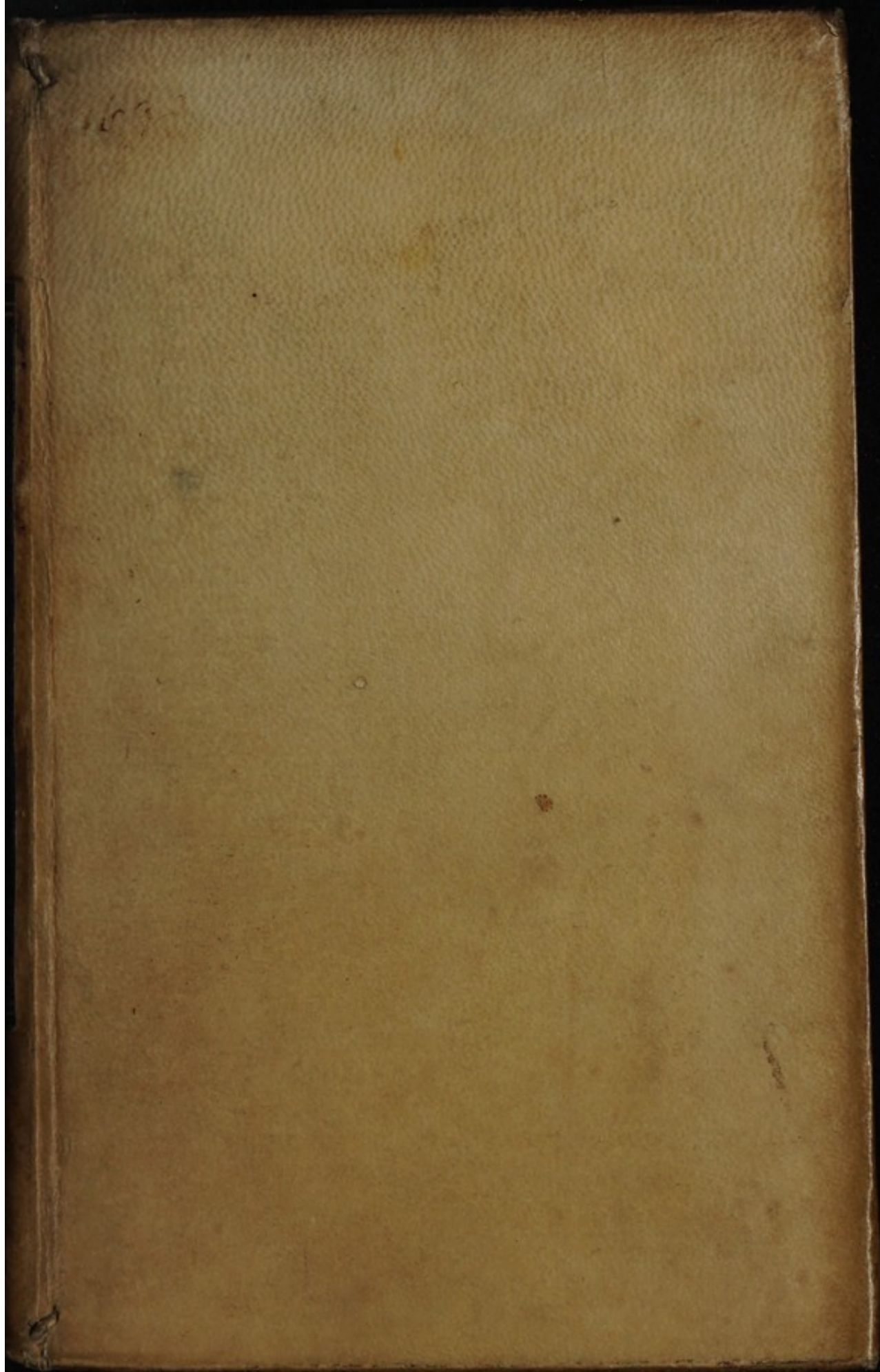
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DONATUS AB ALTOMARI.
IN GALENI DISPUTATIONES

1530

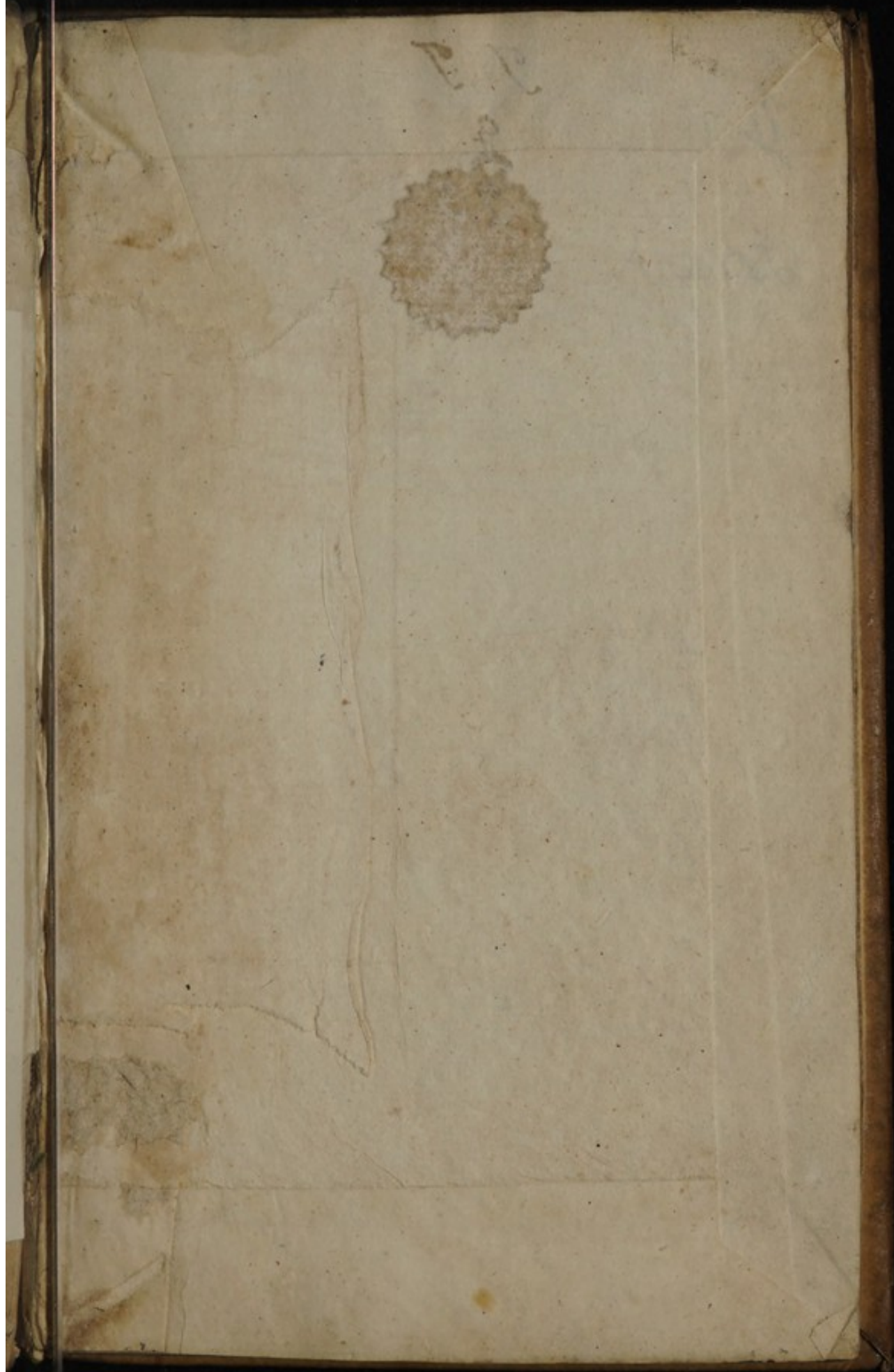
MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

ALTOMARI, D.A. ab

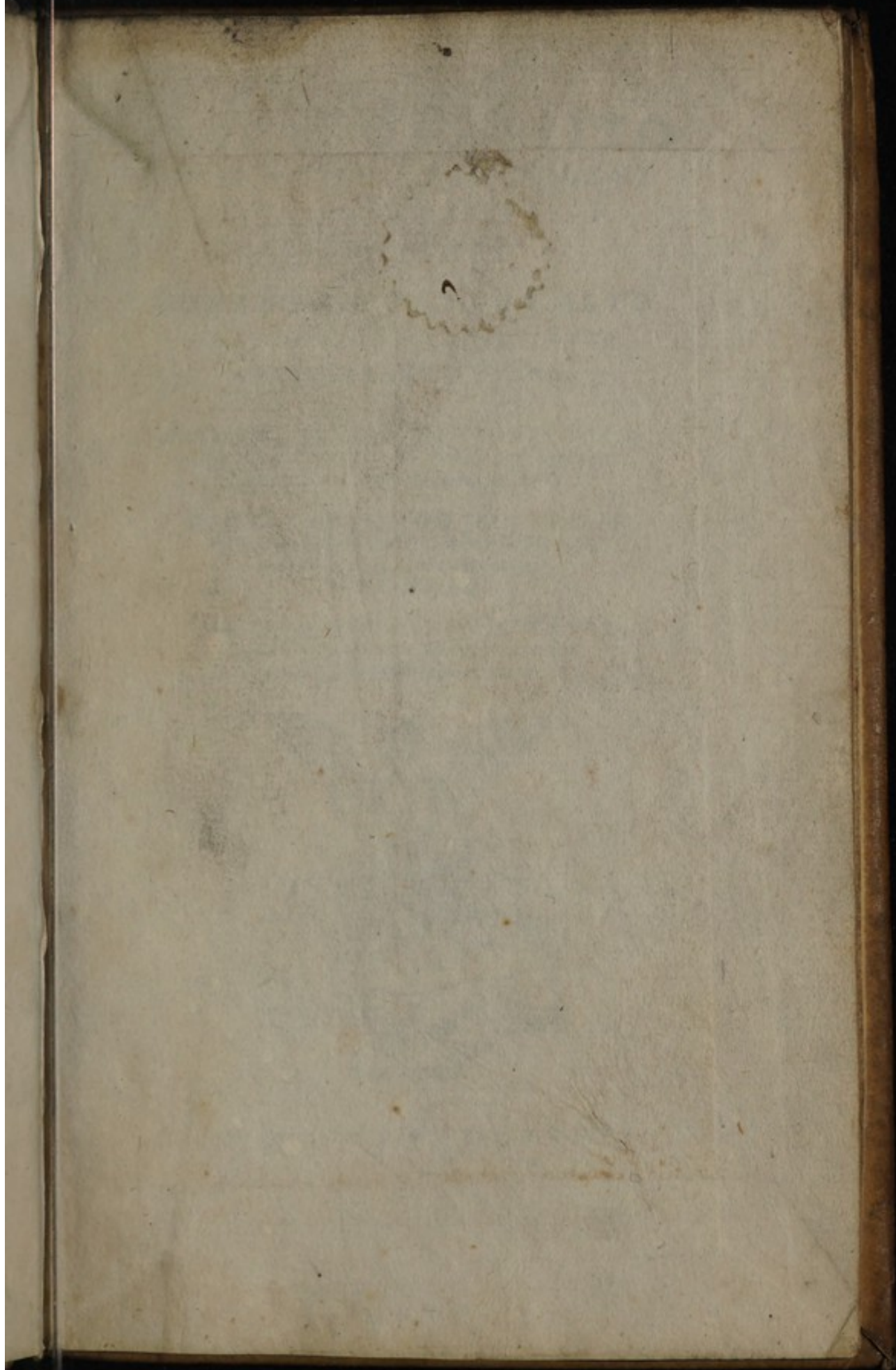
II

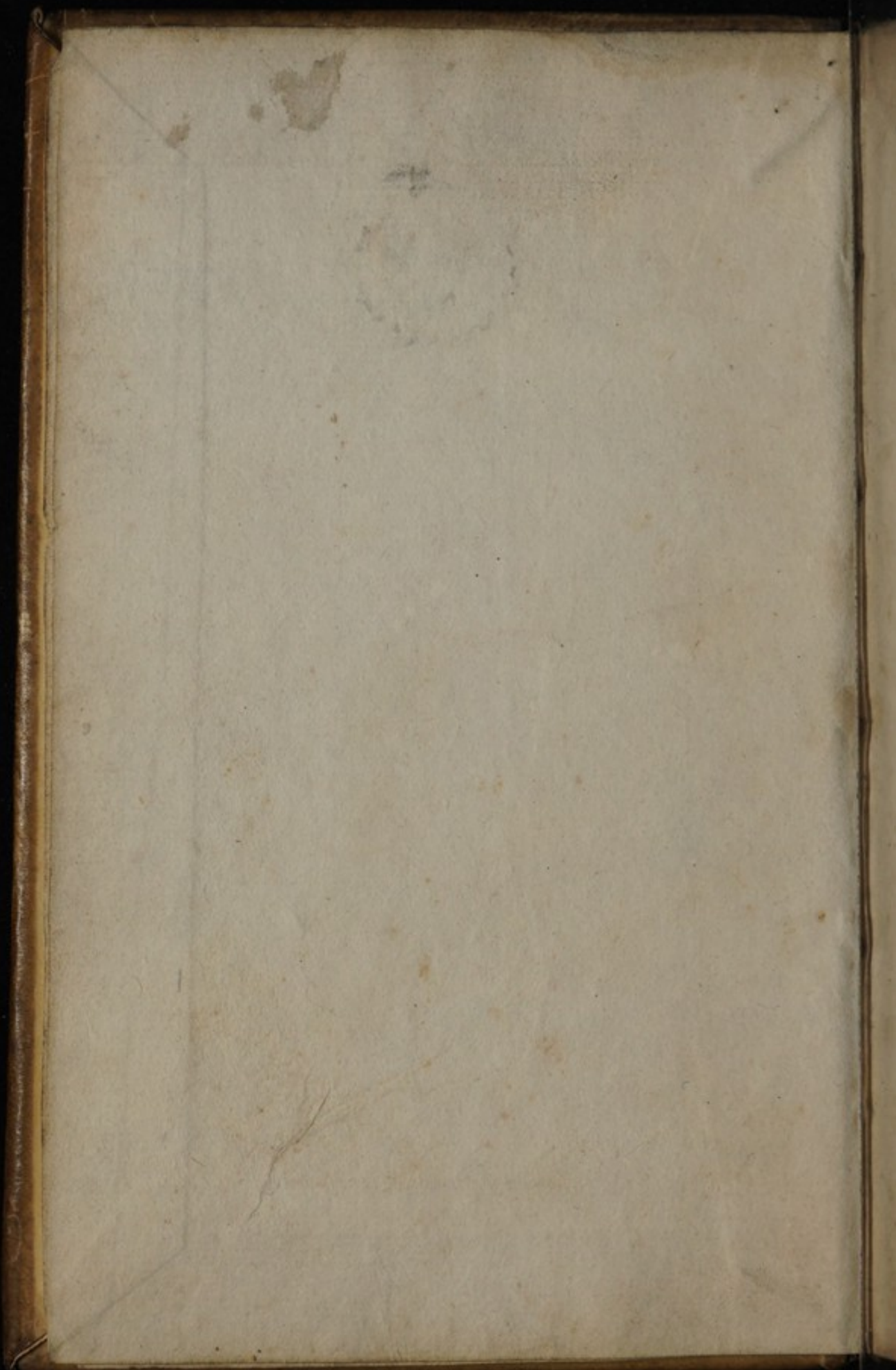
J J

g

65020/A

TRIVM QVAESITO-
RVM NONDVM IN GALENI
DOCTRINA DILVCIDATO-
RVM COMPENDIVM.

DONATO ANTONIO AB ALTO
MARI MEDICO AC PHILOSOPHO
NEAPOLITANO AVTORE.

PRIMVM, QVOD FVNCTIONES PRIN-
cipes iuxta Galeni decreta, Anima non in cerebri
sinibus, sed in ipsius corpore exequatur.

SECVNDVM, QVOD NATVRALIS
spiritus in Galeni doctrina administratur, &
non omnino abolendus sit, ut qui-
busdam visum fuit.

TERTIVM, QVOD EXQVISITA TER-
tiana ad Galeni sententiam in genere acu-
torum morborum reponenda sit.

CVM PRIVILEGIO.

MEDICAL SOCIETY OF LONDON.

2

IOANNI HIERONYMO BRUNO
CALABRO ALUMNO, AC REI MEDICINAE
CANDIDATO DONATUS
ANTONIUS AB ALTOMARE
R. I. S. P. D.

*ISI tu mi charissime
Brune, sæpe rogasses,
ac alij quidam amici con-
tubernales tui à me exe-
gissent, ut quæ cum Galeno sentiam,
de Principibus facultatibus, de spi-
ritu naturali, ac exquisita tertiana,
cōscriberem, haudquaquam id agres-
sus essem. Non enim te præterit,
quãti apud uulgum famam parui pen-
dam; cuius gratia plerique commen-
taria scribunt, ut qui in tranquillo ui-
uere optauerim. Nec (ut mea fert
opinio) deerunt, qui protinus oppu-
gnandi studio, non quò tuis, ac alio-
rum familiarum præcibus morem ge-*

A ii

rerem, hunc laborem me suscepisse fa-
teantur. At ipse testis es, non po-
pularis auræ desiderio, quæ nonnul-
los transuersos plus æquo agit, nec ut
contra alios dicam, me hoc opus, aut
ullū aliud fuisse aggressum, sed ut amī-
cis gratificarer, ac me ipsum in re pro-
posita exercerem. Te igitur hortor,
ut omni cura, totoq; (ut aiunt pecto-
re) in rem tractandā incumbas. Nam
cūm ab his, qui hac de re priores me
tractauerunt, & quidem erudite, se-
cedere cogar, ut qui aliter sentiam,
non paucos obrectatores atq; emissā-
rios aduersus ea, quæ scribimus insur-
gere uidebis. Tua deinceps intererit
a falso calumniantibus, si qui erunt,
animose, ut qui ueritatem tueris, tue-
ri.

Vale.

AD MEDICAE ARTIS STUDIOSV M

Ioannem Hieronymum Brunum Ioan =
nes Andreas Ritiu s .

Brune tuis eandem præcibus compulsus amicis

Altimarus, nobis utile scripsit opus .

Debemus pariter tibi , nam tu sæpe rogasti ,

At ipsi , impleuit qui tua uota lubens .

Ergo ad scribendum maiora agitare precando

Post hac ne cesses , Altimarum facilem .

Namq; hic thesauros medicinæ , reddere luci

Sincera poterit : qui tenebris latitant .

DOMINICVS PIZZIMENTIVS IN

Donati Antonij ab Altomari opus .

Nescius insignis cui nam daret ipsi Galenus

Interiens , palmam , per styga cœpit iter ,

Altimarus uerum , post cùm uoluentibus annis

Surgeret , hic medicæ nobile lumen opis ,

Exijt è barathro : & secum quam duxerat orto

Altimaro palmam præbuit ; atq; abiit ,

IOANNES ANDREAS RI-
tius in idem.

Qua cerebri fiant animæ commercia parte
Principis offendi quælibet ut ualeat,
Vt naturalis sit spiritus, atq; tritæus
Morbus acutus, habet paruulus iste liber.
Hæc si lector aues distinctè noscere iuncta,
Hunc lege: quem doctus condidit Altimarus.

IDEM AD LECTOREM.

Hoc paruo Altimarus tibi lector amice libello
Dat noua: quæ multi concupiere diu.
Ipsa triplex animæ fiat quæ functio princeps;
An cerebro in toto, parte uel in propria.
Interdum ambæ, nonnunquàm uitientur ut omnes:
Mira refert, multis nota nec ante uiris.
Clara facit quæcunq; diu latuere sub umbris;
Artis enim medicæ sol merito alter adest.

QVOD FVNCTIONES

PRINCIPES, IVXTA GALEN.

DECRETA ANIMAE, NON IN CE
REBRI SINIBVS, SED IN
IPSIVS CORPORE
EXEQVANTVR.

Res esse animæ partes Pla-
tonis auctoritate Galenus. 5.
de Hip. & Platonis Decre.
& 7. eiusdem scriptum reli-
quit, substantijs, naturis, fa-
cultatibus ac functionibus non
tantum differentes, sed cor-
poris sedibus. quò fit ut tres
quoq; quæ uitam nostram gubernât facultates, ac tria
principia sint in tribus diuersis corporis sedibus, ue-
lut apertè ex eiusdem sententia liquet. Horum prin-
cipiorum unum in capite collocatum esse asserit, idq;
munus habet, per se quidem, ut imaginationem, me-
moriâ, intellectiônem, cogitationemq; causet; per aliud
uerò, ut sentientibus animalis membris sensus, ijs au-
tem, quæ per appetitionem mouentur, motus originem
præstet. Alterum in corde situm esse uoluit, eiusq;
opera, ut ex illius sententia constat, sunt animæ tenor.
quem Toror dicunt, & in his, quæ ratio iusserit inui-

Et constantia. eiusdem in perturbationibus est quasi
feruor quidam insiti caloris, cum anima uindictam de
eo sumere cupit, qui uidetur offendisse, quæ ira ap=
pellatur. per aliud etiam id efficit ut membris sigilla=
tim omnibus calorem, arterijsq; illam micationis pul=
sus agitationem suppeditet. Reliquum & tertiū prin=
cipium seu facultatem in iecore sedem obtinere dixit.
Vniuersam in animali nutritionem procurant, cuius
maxima pars & nobis & sanguineis omnibus sangui=
nis est procreatio, ad eandem hanc facultatem perti=
net iucundarum rerum fruitio; in qua cum uehemen=
tius, quam par est mouetur, incontinentiam intempe=
rantiaq; efficit. in hoc tamen habet facultates seu uir=
tutes inter se discrepant quod prima rationalis, aliæ
uerò duæ irrationales appellantur. & quod quæ in
irrationalibus partibus existunt uirtutes, habitus qui=
dam tantum & potentis sunt, in rationali autem non
habitus modò ac potentia sed scientia etiam est uirtus,
cum hæc sola animæ pars scientiæ capax particepsq;
habeatur, reliquæ uerò potentias quidem & habitus
siue bonos siue malos possunt acquirere, scientiam ue=
rò quo ad rationis fuerint expertes minimè possunt.
At relictis irrationalibus partibus seu potentijs ad
eam quæ rationalis est accedemus. huius sedes ad Ga=
len. mentem in cerebro existit, atq; ob id inter tria
principia principalissimum est. huic enim natura tri=
buit imperare, dominari, corpusq; hominis regere cum
opus est, uelut liquet 3. de Hip. & Plato. decre. (& si
alia quadam ratione cor principatum obtineat, ut pa=
tet. 5. de lo. aff.) quàmuis utrum in eo tanquàm in do=

micilio seu arce, an tanquàm corporis forma ab ipso inseparabilis usq; adeò decretum non reperi, ut dicemus, nisi quòd cerebrum continet in se ipso rationalem animam, ueritus perpetuò quid esset eius substantia, quam tãquàm inuestigari non necessariam pro his quæ dicturi sumus ad huc nos subticentes, ad ea quæ tractanda petijsti deueniemus. an. 5. principes animæ functiones iuxta Gal. doctrinam in una cerebri parte uel diuersis perficiantur, seu in uno uel diuersis sinibus aut uentriculis. Pro huius dilucidatione animaduertas oportet, principes functiones, ppter ea appellari Gal. teste. lib. 1. artis medic. non quòd initiatæ in cerebro alijs cõmictantur partibus, ut motrix & sensibilis operatio, sed quoniam à solo principio proueniunt has quoque proprias ipsius cerebri 2. de lo aff. nominauit, ut quæ à nulla alia parte ut instrumento fiant. & 7. de Hip. & Plat. Decre. has functiones asseruit esse per se munera eius principij, quod in capite collocatum est, cùm non per aliud eas causet uelut motum & sensum. Harum uerò differentia & si quàm plures ab Auic. & Auer. ponantur, quia tamen nec cum his barbaris nec alijs quibuscunq; etiam græcis seu latinis, sed cum Gal. tantum res agenda erit ut petijsti, ideo ad eius mentem tres statuendæ sunt. ut patet 7. de Hip. & Plat. de lib. artis medi. & lib. de diff. Sympt. quarum unam phantasiã, seu imaginationem, alteram cogitationem seu intellectum, & tertiam memoriam appellat. has functiones cùm in sua propria sede, hoc est in cerebro anima ipsa perficiat, ut dictũ est intra aliã partem seu organum, ipsumq; cerebrum in plurimas

discriminatum sit partes, nonnullosq; in se contineat
sinus ac uentres, duos quidem in eius anteriori parte,
unum in media, & reliquum in eius postrema parte,
ausi sunt quidam, licet temerè, asserere ad Gal. men=
tem animam in diuersis sinibus operari, ut potè in an=
terioribus cerebri sinibus, seu eius anteriori parte
imaginationem, in medio cogitationem ac intellectum,
in postremo memoriam. At nos quàm parùm hi Gal.
doctrinam gustarint, qui talia fatètur, ostendere cona=
bimur, supponentes priùs, quòd per imaginationem nil
aliud uelit Gal. intelligere, quàm spetierum, seu for=
marum receptionem à sensibus representatarum, siue
præsentibus ipsis, siue absentibus obiectis sensibilibus,
& propterea nullum modò facio discrimen in eius do=
ctrina inter sensum communem & imaginatiuam, li=
cet perspicaciores quidam uelint eo discrepare quòd
sensus cõmunis recipiat presentibus obiectis sensibus,
phantasia autem, seu imaginatio, conseruet absentibus
ipsis. pariter per cogitatuam intelligo discursum seu
ratiotinationem, qua mediante anima discurret, ratioti=
naturq; componendo, seu diuidendo ea, quæ in phanta=
sia seruata sunt, nullum similiter discrimen faciens mo=
do inter cogitatuã & intellectum per memoriam ue=
rò intelligens illã formæ seu spetiei reuocationem ha=
tenuis impressæ seu sigillatæ in ipsa phantasia seu ima=
ginatiua, siue ea fuerit perfectè sigillata & impressa,
& proinde prompte reuocetur, siue amissa ferè &
oblita, ut ægrè reuocetur, ex quacunq; causa illud fiat.
quàmuis Aristot. unam memoriam, alteram uerò re=
miniscentiam appellet: intelligens per memoriam, tan

tum reuocationem illius formæ seu spetiei hætenus in phantasia impressæ ueluti pictura quædam, à qua passionem quandam recipiens ipsa imaginatiua sigillatur uelut cera à sigillante anulo. huius autem passionis habitum memoriam appellat Aristo. asserens memoriam esse phantasmatis habitum, ea uerò est præteritorum sed non præsentium seu futurorum. hac facultate etiã participes sunt ad eius sententiam alia quædam animalia, præter homines, inter quos quidam non ab re difficulter memorantur aut immemores sunt, ut ratione ætatis diuersæ pueri & senes, utriq; propter motum, tamen illi in augmento, hi uerò in decremento multo sunt. Et proinde his humidioribus existentibus, tanquàm in aquam fluentem incidente motu & sigillo, non manet phantasma in anima inquit ipse, illis uerò propter esse frigidos ac duros non inest impressio, nec tangit, licet eam accipiant. At per reminiscentiam eam animæ functionem intelligit, qua ad uenādum formam mouetur hætenus in phantasia impressam, uerum nūc oblitam, & cum magna ex parte hoc difficile sit potissimū si longum fuerit interpositum tempus, propterea ut à simili uel à contrario, aut propinquo, ac uelut quodam utens sylogismo reminiscitur. est enim, ut ipse inquit, reminisci ut sylogismus quidam, hoc autem eis solis accidit, quibus & deliberatiuum inest natura. reuertendo igitur ad id, unde digressa oratio est, dicimus cum Gal. tres esse principes animæ facultates, quarum munera ut diximus sunt imaginari, cogitare, & memorari. at cum ipsarum operationes circa phantasmata sint, quæ quidem in organis habent de-

scribi propter eorum cum materia dependentiam, ne-
cessariò has facultates organis perfici existimandum
est. qua de re non immeritò de hoc ipsarum organo in
dubium uenit, non siquidem utrū sit cor aut cerebrum,
quoniam luce clarius est apud Gal. cerebrum esse ut
retulimus; sed an diuersis uel uno cerebri sinu, aut in
ipsomet corpore cerebri perficiantur. Pro quo ite-
rū animaduertas oportet, ratiotinatricem animam,
siue ea in cerebro sit tanquā in arce seu domicilio,
siue uelut quādam eiusdem corporis forma, seu ipsius
met cerebri temperamentum, cui forte sententijs po-
tissimū adherere uidetur Galenus eo libro, qui inscri-
bit, quòd animi mores corporis sequantur tempera-
turas, cum plures habeat facultates seu efficaces cau-
sas, eas medio animali spiritu perficere, qui neque est
eius substantia, nec eiusdem quasi domicilium ut stoici
senferunt, sed primum eius instrumentum; non qua-
liscumq; sit animæ ratiotinatricis substantia siue cor-
porea siue incorporea, eius habitaculum est in ipso
cerebri corpore, ut eidem Galen. placuit. 7. Hip. &
Plato. decre. spiritus autem animalis eius est primum
instrumentum pro sensibilibus ac uoluntarijs motibus
perficiendis, ut ipse testatur. & proinde si exinanitus
fuerit, minime animal uita priuat; sed stupidum sen-
su motuq; erepto tantisper reddit quoadusq; colle-
ctus restituatur. is si animæ esset substantia, fieri ullo-
modo posset quin simulatq; ipse esset euacuatus conti-
nuò quoq; animal interiret. est deniq; animalis spiri-
tus non animæ substantia ac uelut domicilium, sed eius
primum instrumentum ad Gal. sententiam, qua ratio-

ne & animalis dicitur, qui ex uitali spiritu perfectius
 concocto, ut Gal. uisum est eo. 7. de Hip. & Plat. dene.
 oritur. oportuit nanq; ipsum exquisitissimam omnium
 immutationem adipisci, quo aptum fieret animæ instru-
 mentum. qua de re non immerito natura cum è uitali
 animale hunc spiritum efficere studeret, reticula-
 rem quendam contextum, quem græci πλέγμα δι-
 κτυοτ ίδες, quasi uarium quendam labyrinthum iux-
 ta cerebrum ad eius basim fabricauit; uelut proprijs
 oculis non semel dum eius anatomen administraremus,
 inspexisti, & si quidam falso contrarium senserint.
 construxit inquàm hunc plexum quadam non parua
 portione soporariarum arteriarum assumpta, ac in te-
 nuissimas partes discissa, cancellatis fibris ad retis for-
 mam. ex hac textura iterum tam magnum exoriens ar-
 teriarū par quātum id quod è soporarijs processissent,
 à principio, in cerebrum ingreditur, & nam alias eius
 partes tum uentriculorum ambages multis ramulo-
 rum implicationibus inuestit, quibus & in uentriculos
 ipsos ac in eiusdem cerebri corpus elaboratus iam ui-
 talis spiritus distribuitur, ac in animale uertitur.
 eius nanq; generatio materiam habet propriam uita-
 lem inquàm spiritum, prout Gale. testatus est 9. de
 usu partium. nam quoad in arterijs continetur uitalis
 est, & dicitur, prout idem Gal. scriptum reliquit. 7.
 de Hip. & Plat. dene. uelut is qui in cerebro animalis
 est & dicitur; ipsius nanq; ueluti fons cerebrum exi-
 stit, ut patet 12. meth. medendi. rigaturq; hic spiritus
 animalis, ac alitur non tantum ex eo, quem reticularis
 plexus suppeditat, uerum etiam & ex aere inspirato

ac per nares abstracto, ut patet libro de usu puls.
& de utili. respi. qui uerò spiritus cerebri uentricu-
lis incidunt prioribus, denuo conficiuntur ac præparan-
tur in eis noua quadam præparatione, præter eã quã
fieri in reticulari plexu diximus; ac tum primùm inci-
pit nomen animalis spiritus subire, quamuis imperfe-
ctus ad huc is sit ac incōcoctus, ea de re conficitur prius
in eis ac præparatur, & demum à posteriori sinu ex-
cipitur per medium meatum, seu uentriculum ipsum
transumens ut Galen. placuit 8. de usu partium, & ita
demum exquisitè elaboratus animalis is spiritus pri-
mum existit rationalis animæ instrumentum, cum in
sensibilibus actionibus omnibus perficiēdis, tum in his,
quæ à consilio & uoluntate prodeunt, prout patet 7.
de Hip. & Plat. dene. & 4. de lo. aff. quàmuis potis-
simùm eo utatur spiritu, qui in postremo uentriculo
continetur, tanquàm exquisitiùs elaborato, & eo qui
in medio, ut liquidò constat 3. de lo. aff. cum dixit ani-
mam in sensibilibus actionibus omnibus, ac in his quæ à
consilio & uoluntate prodeunt, spiritu uti animali tan-
quàm primo ipsius instrumento, qui in uentriculis ma-
ximèq; postremo continetur, quàmuis non contemnen-
dus sit medius uentriculus, perinde quasi non principa-
lissimus seu ualentissimus sit. multis enim rationibus
inducimur, ut hunc amplectamur, duos uerò anteriores
deferamus. Ex quibus Gal. uerbis constat quòd quàm-
uis anima ratiotrix pro instrumento utatur ani-
mali spiritu contento in cerebri sinibus, dum sensum
& motum perficit; tamen eo maximè utitur, qui in po-
steriori continetur uentriculo ac medio, ut potè qui ma

iorum uirium ac maioris facultatis existat; eo post ha-
bito, qui in anterioribus tanquam impuro adhuc ac im-
perfecto existente & materiali magis, ac ad eius usum
inepto, cum in eis elaboretur ac purgetur, ut diximus.
quo fit ut posterior is cerebri uentriculus meritò an-
terioribus minor factus sit, prout idem Gale. asseruit
8. de usu part. Insuper propter hoc si cerebrum ip-
sum quomodocunq; incidas, non prius sensum & motū
amittit animal, quàm ad aliquem uentriculum uulnus
penetraverit. quin etiam patet quòd postremi quidem
uentriculis uulneratio maximè omnium animal lædit,
secundo loco medijs, & minima ex anterioribus utris-
q; noxa contrahitur. eodem Gal. auctore. 7. de Hip. &
Plat. decre. illud quod etiam experientia comprobauit
in adolescente in Smirno Ioniæ, qui suscepto uulnere in
altero anteriorum uentriculorum superstes tandem
euasit, ut tum 8. de usu part. tum commen. apho. 18. 6.
lib. testatus est. Hic deniq; usus habetur ab eo spiritu,
quem arteriæ à retiformi plexu exortæ in cerebri si-
nus eructant. at quoniam nonnullæ earum progermi-
nationes præter prædictas ad tenuem membranam per
cerebri corpus penetrantem inseruntur, ad has quoq;
partes portionem non minimam uitalis illius spiritus
prius in prædicto plexu elaborati eas deferre censen-
dum est; prout etiam testatus est Gal. 9. de usu part.
& 7. de Hip. & Plato. decre. illudq; liquidò in disse-
ctionibus spectari potest. ea de re animalem quoq; spi-
ritum in ipso cerebri corpore contineri, alienum à ra-
tione non est. nam cum primum ex arterijs decidit in
erebri corpus, non amplius uitalis sed animalis est, &

dicatur. cum ille in corde & arterijs tantum locum ha-
beat, hic uero in cerebro ut paulò ante retulimus. nec
id quoq; Galenum latuit cum 8. de usu part. talia pro-
tulit uerba. Postea uero quàm in toto cerebri cor-
pore non in solis eius uentriculis, quemadmodum
alibi demonstrauius, spiritus animalis multus con-
tinetur, existimare oportet plurimum etiam in ce-
rebro posteriore ipsum contineri, ut quod omnium
qui in totum corpus distribuuntur neruorum futu-
rum erat principium, mediâq; illa interualla quæ
partes eius connectunt spiritus esse uias. Ex qui-
bus Gal. uerbis constat, spiritum animale, eumq; mul-
tum in cerebri corpore contineri, præter eum qui in
eius sinibus habetur, de cuius usu nullam usq; adhuc
habemus prolatam à Gal. sententiam: & si perpetuò
compertum sit apud eum, spiritum animale primum
esse animæ instrumentum, & quòd eo qui in cerebri
sinibus continetur, ipsa utatur pro sensibus & motu
perficiendis. ac huius quem in toto cerebri corpore es-
se fatetur, hucusq; usum ab eo declaratum non reperi,
præter id quod in prædictis uerbis habetur, de quo
quid sentiam in his quæ consequenter dicemus, pro-
nunciabo. nunc autem tempestium est uentriculorum
omnium cerebriq; usus propalare, & demum ad propo-
sitæ rei ueritatem accedere. inter quos anteriores iux-
ta Gal. doctrinam 8. de usu part. præter id quòd spi-
ritum animale conficiunt ac præparant ipsi cerebro,
inspirationem & expirationem efflationemq; efficiunt
atq; etiam infernis suis partibus quæ spectant ad na-
res, simul quidem sunt olfactorium instrumentum,
simul

simul etiam ueluti ductus quidam ac canales ad superfluorum effuxionem accommodi. Ex partibus namque sibi propinquis necessario excrementa affluentia, cum loco inferiori sint siti, sepe numero excipiunt. at cur eos duos esse oportuit, eodem loco à Gal. declaratum est. Nos uerò ut breuiloqui simus derelinquimus modò. eius autem uentriculi, qui in posteriori parte existit, munus est, spiritum animale ante in uentriculis confectum transumere, simulque spinalis medullæ principium esse. Et cum non liceret duas in animali facere spinas, neque duas spinales medullas, Propterea duplex esse non potuit, uelut anteriores duplices esse oportuit. Et si herophilus, cui assentire uidetur Ga. omnium uentriculorum existimarit hunc esse principalissimum, cum maiorum uirium maiorisque facultatis materias contineat, licet omnium sit minimus, prædictos autem spiritus in prioribus sinibus elaboratos nequaquam transumere poterat; in inter ipsum & eos, meatus quidam esset, per quem cum spiritus fieret in ipsum transumptio, tum cerebrum cum parencephalide seu cerubello comunicaret, & esset conexum; cum unum ab alio crassæ meningis duplicatione diremptum sit, necessariumque esset aliqua parte cerebrum cerebello coniungi. Talem ergo præstet hic meatus usum, siue meatum ipsum, siue quartum totius cerebri uentriculum, siue perforationem duorum uentriculorum anteriorum nominare uelis. Excipiens enim hic spiritum ex anterioribus uentriculis parencephalidi ac posteriori uentriculo transmittit; simulque cerebellum ipsum cum cerebro connectit.

His ita iactis tanquam fundamentis firmis, reli-
quum est eorum opinionem diruere, qui ad Gal. sen-
tentiam asserere ausi sunt principes facultates in cere-
bri sinibus perfici, easq; nec in uno tantum sed diuer-
sis; in anterioribus uidelicet imaginationem, in me-
dio cogitationem, & in postremo memoriam. Simul
etiam nostram opinionem ac ueritatem iuxta Gal. do-
1. rō. strinam statuere. ignoro equidem quo pacto Galeno
illud adscribere non erubescant, cum ubiq; locorum ue-
lit, cerebri uentriculos spiritu animali plenos esse,
quo ratiocinatrix anima utitur ad sensus perficiendos
ac uoluntarios motus, quod si in ipsis talis contineatur
animalis spiritus pro prædicto usu, continuèq; eius
portio aliqua dissipetur, quæ regenerari desideret,
qua ratione (ut diximus) alimentum ei suppedita-
tur, & per inspirationem & perplexum reticula-
rem, quo pacto loca esse possunt principum faculta-
tum, dissipato ac denuò genito assidue alio & alio ani-
mali spiritu, cum nec species sigillari, nec memorari
possunt, nec super eas ratiocinari anima ualeat pro-
pter continuum eorum motum. adde quod nec idem
spiritus à Gal. ponitur instrumentum animæ pro his
principibus facultatibus obeundis, sed pro sensu &
motu perficiendo, ut liquet quouis loco quo de his uer-
ba facit: nec ualet si dixerit quispiā citra hos spiritus
animales in prædictis sinibus prædictas functiones per-
fici, cum perpetuo his spiritibus pleni sint, neq; ani-
ma ipsa quicquam operatur citra animale spiritum,
quem primum eius instrumentum semper Gal. appel-
lat, & ac ratione animalis dicitur, ut patet 4. de lo.

aff. & 7. de Hip. & Plat. decre. non ergo perficiuntur in cerebri sinibus principes animæ facultates. at si quispiam uelit non in eorum cavitatē, sed corpore seu substantia eas perfici, quid aliud quæso erit dicere, quàm quòd perficiantur in cerebri corpore, cum uentriculorum substantia alia non sit & diuersa à reliquo cerebri corpore? nec maior ratio erit de hac quàm de tota reliqua cerebri substantia, id quod probare intendimus.

2. rō. Amplius, si animalis spiritus propterea talis dicitur, ut Gal. uisum est 7. de hipo. & Plat. decre. quia primum est animæ instrumentum, cum non tantum is in cerebri uentriculis contineatur, uerum & in toto eius corpore Gal. teste 8. de usu part. superfluous hic esset, si principes facultates in cerebri sinibus perficerentur, nam eo uteretur anima, uelut in alijs sensibilibus & motricibus functionibus utitur. Verum cum ipsum frustra in cerebri corpore contineri erroneum sit asserere, decens erit fateri quòd eo pro obeundis principibus operationibus utatur anima, & sic non in cerebri uentriculis sed in ipsius corpore eas perficit, animaliq; spiritu in eo contento utitur pro primo instrumento, uelut in externis functionibus utitur eo qui in uentriculis est, & reperitur. Cum non alia ratione hic animalis dicatur, quàm his qui in uentriculis est, nec alium possit præstare usum ipsi cerebro. Nam pro alimento innati spiritus eius abundans est quæ per uenas substantia ad ipsum distribuitur, & in spirationis usus, uelut pro eius simetria seruanda, ea quæ per arterias suppeditatur.

2. rō. Ad huc 8. de usu part. aduersus Erasistratum, qui propter uariam cerebri compositionem ac magis perplexam uolebat homines cetera animantia mente & ratiocinatione superare, dixit eum non rectè sentire, nam & asini habent cerebrum admodum perplexum, quos oportebat simplex omnino ac sine ullo plexu & uarietate habere, si uerum esset quo Erasistratus assererat. Et exinde aduersus eum concludens ait, quòd melius fuisset existimare intellectum sequi non compositionis parietatem, sed corporis quod cogitat atq; intelligit, quodcumq; id sit, bonam temperiem. neq; enim bonitas ac perfectio intellectus multitudini spiritus animalis potius uidetur attribuenda, quàm qualitati. Ex bona ergo temperie corporis quod cogitat atq; intelligit, ac spiritus animalis qualitate optima sequitur intellectus & bonitas, & eius perfectio. quare & in corpore cerebri perfici & intellectum & ratiocinationem, ac medio animali spiritu qui in eo continetur. His uerbis concludit Gal. de hoc animali spiritu qui in toto cerebri corpore continetur cum erasistrato uerba faciens.

3. rō. Sed quid clarius quàm quod ipsemet Gal. testatur 3. de lo. aff. asserens, sanè cū ea quæ per dissectiones apparere solent accuratè consideraremus, rationi consonum uidebatur, animam in cerebri corpore sedem obtinere, atq; in ipso & rationis uim, & sensibilibus imaginum memoriam residere, ac primum instrumentum ipsius, cum in sensibilibus actionibus omnibus, cum in his quæ à consilio & uoluntate prodeunt, spiritum esse, qui in ipsius uentriculis maximèq; postre-

mo continetur in quibus uerbis sole clarius patet,
 principes animæ facultates ac earum functiones Gale
 num uelle in cerebri corpore residere, & perfici, &
 non in eius uentriculis. Et hoc non sine ualida ratione
 cum & ipsa anima rationalis, ut eidem Gal. placuit,
 in prædicto cerebri corpore collocetur, ac sedem ob=
 tineat, cuiuscunq; ea fuerit substantiæ. uētriculi uerò
 ipsi fabricati sunt progignēdo ac cōtinendo eo animali
 spiritu, quo tanq̃ instrumēto ipsa anima utitur ad obe=
 undas reliquas eius functiones sensibiles uidelicet &
 motrices uoluntarias. quæ Gal. uerba ut quisq; uerita=
 tē percipere ualeat. placuit ut in græco codice iacent,
 transcribere, quæ talia sunt. τοῖς γὰρ ἐκ τῆς ἀνα=
 τομῆς φαινομένοις ἀκολουθοῦσιν ἡμῖν, ἐνλογον
 ἐφαίνετο, τὴν μὲν φύσιν αὐτὴν ἐν τῷ σώματι
 τῶν ἐγλεφάλον κατωκῆσθαι. καθ' ὃ καὶ τὸ λο=
 γιζέσθαι γίγνεται. καὶ ἡ τῶν αἰσθητικῶν φαν=
 τασιῶν ἀποκρίσκειται μνήμη, τὸ πρῶτον δ' αὖ=
 τῆς ὀργανον εἰς ἀπάσας τὰς αἰσθητικὰς, καὶ
 προωρετικὰς ἐνεργείας εἶναι, τὸ κατὰ τὰς κοι=
 λίας αὐτοῦ πνεῦμα, καὶ μᾶλλον τε κατὰ τὸ
 ὀπισθεν. ὃν μὲν ὅδε περὶ τῆς μέσης κοιλίας ἀπο=
 γινώσκουσιν προσῆκεν, ὥσθ' ὅν κυριωτάτης.

5. rō Idipsum confirmauit 4. de lo. aff. dicens quod si ali
 quando tota anterior cerebri pars afficiatur, neces=
 sum est, & quæ existunt circa supremum ipsius uen=
 trem compati, lædi autem discursiuas ipsarum actio=
 nes. quibus uerbis ostendit Gal. si quis ea sano modo
 intelligere uelit, quod affecto toto cerebro, anteriori
 uidelicet & postrema eius parte, necessum est quòd

discursiue eius operationes lædantur; cum iuxta eius
 sententiam in ipsius corpore resideant, quare & eo
 affecto & eas affici necessarium erit, prout ipse in
 prædictis uerbis concludit. nec quispiam decipiatur,
 quod per hæc uerba uoluerit Gal. prædictas functio-
 nes principes perfici in supremo cerebri uentre, cum
 non propterea dixerit lædi discursiuas operationes,
 quia supremus uenter afficiatur, uerum quia cum læ-
 sa est tota anterior cerebri pars, & reliqua poste-
 rior consentit, cerebrumq; ipsum propterea totum af-
 fectum, necessum est discursiuas quoq; functiones lædi:
 hæc enim partes quæ sunt circa supremum uentrem,
 posteriores sunt cerebri partes. Nec idem Gal. asse-
 ruit quod necessum sit lædi supremum uentrem pro-
 pter quod quispiam fortè coniectari potuisset, eo loco
 prædictas functiones principes perfici. Verum dixit
 necessum esse ea quæ sunt circa supremum ipsius uen-
 trem compati: ea autem posteriores cerebri partes
 sunt, in quibus supremus uenter fabricatus est, ut cuiq;
 in anatome experto patere potest. at ut quilibet per-
 cipiat hanc esse Gal. mentem in his uerbis græca se-
 ries ostendet, quæ talis est. ἐάν γάρ ὅλον πότε
 πάθῃ τὸ πρόσθιον ἐγκεφάλου συμπάσχειν
 μὴ ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ τὰ περὶ τὸ ὑφίλο-
 τάτω αὐτῷ κοιλίαν. βλέπτε σθαι δὲ καὶ
 τὰς διανοητικὰς αὐτῶν ἐνεργείας.

6. rō Libro quoq; artis medicinalis, cum de cerebri si-
 gnis uerba facit, loquens de his quæ ex principibus
 sumuntur operationibus, retulit, uirtutem & uitium
 earum esse seorsum inditia tantummodò ipsius prin-

cipij. s. cerebri, cum à solo ipso principio proueniant.
 & addidit, promptitudo intellectus seu ingenium
 quidem igitur subtilem cerebri substantiam indicat,
 tarditas uerò intellectus massam. Discendi uero faci-
 litas formarum facile susceptiuam, memoria autem
 stabilem ac firmam; sicut & discendi difficultas for-
 marum non facile susceptiuam, & obliuio fluidam. Ex
 quibus Gal. uerbis duo ad eius sententiam excipere li-
 cet, primum, quòd cum principes operationes earumq;
 uirtutes & uitia tantummodò indicent supra ipsum
 cerebrum, eius uidelicet indicantes subtilem uel cras-
 sam substantiam, mollem uel duram, cum à solo ipso
 principio proueniant; in ipso quoq; ac ipsius corpore
 exerceri, non autem in eius sinibus, uelimus nolimus,
 annuere opus est; cum supra substantiam ac tempe-
 ramentum arguant corporis totius & non uentricu-
 lorum cerebri. prout eius uerba sonant: secundum
 quod, si ueritatem eius dicta habere debeant, cogimur
 fateri, neq; in diuersis sinibus eas perfici posse, & si
 in eis quispiam assentiat fieri. Nam si discendi faci-
 litas indicat substantiam cerebri facile formarum su-
 sceptiuam, & per consequens subtilem; memoria ue-
 rò eius substantiam crassam, & propterea stabilem
 & firmam, uelut tarditas quoq; intellectus iterum
 crassam indicat cerebri substantiam, necessario sequi-
 tur ad eius dicta, quòd qui facile discunt, diffi-
 culter memorantur, & qui difficulter discunt, prom-
 pte memorantur, prout etiam Aristot. uisum est libro
 de memoria & remi. quanquàm uelit ipse has faculta-
 tes manifestari tantum in cerebro, initium autem ha-

bere à corde, uelut de reliquis quoque sentit anima-
libus functionibus. at hoc ueritatem nequaquam ha-
bere posset, ni supponerent ambo in eodem loco ac se-
de, hoc est in cerebri corpore, uel in uno eodemq; uen-
triculo prædictas principes facultates perfici. Nam
pone in diuersis perfici uentriculis, ut potè in ante-
rioribus imaginationem, ut isti uolunt in medio cogi-
tationem, in postremo memoriam, non simul com-
pati possent facilis disciplina & stabilis memoria;
cùm in anterioribus uëtriculis subtilitas et mollities, in
postremo crassities & duritia seruari posset. pariter
& instabilis memoria cum discendi difficultate, oppo-
sitam. s. seruantibus prædictis uentriculis temperatu-
ram ac substantiam. Nullus inquam hoc formidaret
ut uerum ac possibile admittere. reliquum est ergo ut
ueritus uerborum Gal. & Arist. seruetur, principes
animæ functiones in cerebri corpore perfici, aut sal-
tim si qui uelint quòd in eius uentriculis fiant, & si
falsum sit, uitare non possunt quòd in uno tantum
omnes & non in diuersis perfici debeant, alias falsa
omnino Arist. & Gal assererent, ut ostendimus.

7. rō Quin etiam libro 2. de motu muscul. idem Gal. in-
uestigans causam, cur plerasque actionum uoluntaria-
rum mente non assequamur, asserit, quòd si insignes im-
pressiones rerum in imaginationibus suscipiat anima,
eas perpetuò conseruat. Sim obscuras & superficia-
rias penitus, non conseruat. atq; illud est memoria te-
nere, alterum uerò obliuisci, & demum concludens
causam, dixit eam esse, quia non intenti actionibus
tota mente fueramus, & propterea earum non recor-

damur. nam quod phantasiatur anima quodcunq; utiq;
 sit, hoc idem & memorari uidetur. At si quod phanta
 siatur anima hoc idē memoratur, nec de ulla re prae
 rita qualis naturae sit cōsiderare possumus ni eius me
 minerimus, & illud nequaquam fieri liceat, nisi prius
 conseruetur, quis noua dogmata introducens, uelit fa
 teri has functiones in diuersis partibus ac sinibus per
 fici, cum eiusdem animae sint munera, immò illud idem
 ipsius quod phantasiatur etiā & memoretur? cur, unū
 uelit in anterioribus uentriculis ipsa, alterū in postre
 mo exercere, quae tradēda est diuersitatis locorum cau
 sa? nulla inquam q̄ alicuius momēti sit. nō ergo pficiūtur
 praedictae functiones in diuersis cerebri uentriculis.

8. rō. Vltorius, nec in ipsis anterioribus uentriculis ima
 ginatio fieri potest; cū dictum sit eos ad Gal. men
 tem inspirationem expirationem efflationemq; ex ce
 rebro efficere, ac animale spiritum conficere, &
 prae parare, quomodo phantasmata in eis excipi ac ser
 uari ualent, si perpetuò inspirationem & expiratio
 nem operentur, ac non dum confectum spiritum ani
 malem suscipientes conficiunt ac prae parant. Si per
 eos quoq; notatu digna excrementa ex cerebro susce
 pta ad nares expurgantur, ac suis infernis partibus,
 quae ad nares spectant, olfactorium sint instrumen
 tū, ignoro quo pacto quispiam sibi persuadere ualeat,
 & qua ratione audeat illud Gal. adscribere, qui cū
 tot horum sinuum conscripisset usus in plerisq; locis,
 & praesertim 8. de usu part. nec per somnium talis
 usus meminisse hucusq; compertum est. Satiū deniq;
 erit dicere, cū eum usum eis Gal. non tribuat, ipso

carere, quàm temerè asserere & de insufficiētia Gal.
damnare, aut quod nunquàm ipse somniauit ei falso
adscribere. & si libro de oculis illud scriptum repe=
riatur, quis nam ignorat, eum eiusdem auctoris non
esse, sed falso ei adscriptum, cum nec phrasim, sapiat
Galenicam, ut cuiq; patere potest ex eiusdem comen=
tariorum lectione, & quædam reperiantur quæ eius
doctrinæ sunt aduersa, & præsertim ea quæ de præ=
dictis functionibus ac cerebri uentriculis ibi conscripta
sunt.

9. rō At quòd nec in postremo uentre adsit memoria ac
perficiatur, eiusdem uentriculi situs demonstrat, cum
in cerebello & non in cerebro collocetur. cumq; ani=
ma in cerebro & non in cerebello habitet iuxta Gal.
mentem, tunc non ex se ipso cerebrum hanc functio=
nem perficeret, sed medio aliquo cerebello uidelicet &
eius sinu. qua de re memoria princeps functio dici non
posset, cum non à solo principio proueniret cerebro,
s. sed ex eo medio cerebello ac eius uentriculo, aut ex
cerebello dumtaxat tanquàm principio, quorū utrun=
que & falsum est, & Galeno pugnat. accedit ad hæc,
quòd idem Gal. libro artis medicinalis ex his principi=
bus functionibus non supra cerebelli sed cerebri tem=
peramentum uoluit arguere, ut ex intellectu eorum
uerborum cuiq; patere potest. Vnde frustra de memo=
ria differuisset, ex ea sumens inditia pro cerebri tem=
peramento tanquàm eiusdem facultate Principi, si in
postremo perficeretur sinu. adde quòd cum hic sinus
in parencephalide situs spinalis medullæ sit princi=
pium, receptaculūq; animalis spiritus prius in anterio

ribus elaborati, quo anima ipsa pro sensibus & uoluntarijs moribus obeundis utitur, ut prius dictum est, memoria in eo perfici nequit, ut potè semper prædicto animali spiritu pro motu & sensu consumpto, & recente alio genito. nec quispiam alius usus, præter iam dictos postremi uentriculi, à Gal. unquam scriptus est. quare nullo modo ad eius sententiam dicendum erit, ipsum esse memoriæ sedem, nec cuius uis alterius principis facultatis, & si quis hoc asserere audeat, iterum aut de insufficientia Galen. accusabit, uel temerè ei id quod nunquam fassus est, adscribet.

10. rō Quòd autem in medio uentriculo seu meato cogitationis aut intellectus munus obire anima nequaquam ualeat, facile erit intelligere si eius usus animaduertantur. est nanq; uia seu meatus, per quem spiritus in anterioribus uentriculis confectus, in postremam transmittitur. & quia cerebellum à cerebro media crassæ meningis duplicatione erat directum, ut diximus, necessumq; erat ea connecti, cerebrum quoq; is meatus parencephalidi connectis. transitus ergo, uia, seu meatus est hic sinus animalis spiritus quo assidui pro sensu & motu perficiendo anima ceu instrumento utitur. quare cogitatio, discursus seu intellectus in eo nequaquam perfici potest propter continuum motum prædicti animalis spiritus, ac eius assiduam recentemq; renouationem & instaurationem. quòd si talem præstaret usum, cum alios huius uentriculis usus Gal. conscripsisset 8. de usu part. 3. de lo. aff. & 7. de Hip. & plat. decre. ac alijs plerisq; locis, cur talem perpetuò substituit; & si sepius de cogita-

tionem & intellectu uerba fecerit ; cogeris uelis nobis
fateri , aut insufficientem fuisse , aut usum hunc non
nouisse , uel quod rectius est , talis sententiæ nequa=
quàm fuisse. Ex his constat quàm parum Gal. doctri=
nam gustarint , qui eius decreto , ac ipsum in patronum
sibi ipsis adhibentes , ausi sunt asserere principes ani=
mæ facultates in cerebri sinibus perfici , earumq; mu=
nus animam in diuersis uentriculis obire , ut potè in
anterioribus imaginationem , in medio cogitationem
seu intellectum , & in postremo memoriam , sedibus
atq; instrumentis ipsas seiungentes . simulq; liquet no=
stra opinio & ueritas , cùm satis admodum ostensum
ac probatum sit iuxta eius sententiam , nec in sinibus
nec eisdem diuersis eas perfici posse , sed in ipsomet
cerebri corpore , in quo & ipsa residet anima , cuius=
cunq; substantiæ fuerit ad mentem eiusdem Gal. siue
incorporea quædam res sit , & in eo uelut in domicilio
seu arte resideat , siue corporea , & siue in corporea ,
siue sit ipsius cerebri insita caliditas , aut insitus spiri=
tus , aut tota eius constitutio . quodcunq; deniq; sit ani=
ma , ipsa in ipso cerebri collocanda corpore est in Gal.
doctrina , ut sexcentis in locis scriptum reliquit , in ip=
soque eodem cerebri corpore has functiones operari
liquet 3. de lo. aff. ualeant ergo qui has functiones se=
cundum diuersas sedes seiunxerunt , opinantes hanc
fuisse Galen. sententiam . ualeat insuper Auer. qui in
suo colliget , & libro de memo. & remi. hoc idem sen=
tit ; potissimum si illud ad mentem Aristo. uel Gal. fa=
teatur . nam neq; ipse Arist. secundum diuersas cere=
bri sedes eas perfici , seu manifestari , ullo in loco as=

serere ausus est. quinimmò eodem libro de memo. & remi. oppositum sentire constat, uelut suprà ostendimus. non ergo perficiuntur facultates principes in cerebri sinibus, eisq; diuersis, sed in ipsomet ipsius corpore, in quo & ratiocinatrix anima residet iuxta Gal. sententiam, ut abundantissimè probatum est. at si qua constituenda esset determinata ipsius cerebri pars, in qua prædictæ oēs functiones perficerentur, ut quibusdam uisum est, autumantes se Galenum in patronum habere, & si mea quidem sententia nulla forti ratione fieri, aut auctoritate, illud sibi ipsis persuaferunt, erit tandem ea unus uentriculus & nō diuersi, in quo omnes perficerentur. at propter assignatas à me causas nec posterior, nec anteriores esse potuerunt, probabilius propterea uideretur esse medius. ut potè qui minores habeat causas prohibendi ne in eo perficiantur. Ex diuersa insuper eius constructione ac uaria illud quoq; coniectari posset, cum & corpus psalloydis, conarion, uermiformis epiphysis, & duoglutia circa ipsum appareant. idq; denuò foueri posset ex uerbis Gal. qui 3. de Hip. & Plato. decre. & 3. de lo. aff. hunc uentriculum principalissimum appellauit. adhuc persuaderi id quoq; posset ex his quæ à Gale. habentur 4 de lo. aff. cum dixit, quòd si aliquando tota anterior cerebri pars afficiatur, ea quæ sunt circa supremum ipsius uentrem ei consentire necesse est, atq; discursiuas quoq; actiones uitari. quo loco per supremum cerebri uentrem medium uentriculum intellexit, ad cuius læsionem uidetur istis qui hæc asserunt, quòd discursiue cerebri operationes lædantur. quare

quòd in ipso perficiantur non erit omninò absonum cedere . At nos quo pacto hæc Gal. sententia intelligenda sit , suprà ostendimus . Vlteriùs persuaderi hoc idē possēt ex his quæ Gal. asserit eodem 4. de lo. aff. cū de sopore uerba facit, qui priuatio est sensus & motus spirandi facultate manente illæsa. dixit enim eum quandoq; prouenire posse cū quis inter perforandum membranam negligenter ac ultrà quàm res postulat meningo phylace. i. meningis custode premendo uolauerit , ita ut os caluariæ uehementer attritum cerebri uentriculos comprimat . maximèq; medium . Ex quibus uerbis iterum patet medium uentriculum esse principalissimum inter cerebri uentriculos , hoc autem esse quia in eo principes perficiantur operationes, alienum à ratione non erit credere. hæc itaq; opinio & si ut retuli , non sit ad Gal. mentem, ut ipse sentio , probabilior tamen esse uidetur, quàm ea , quæ uult animam prædictas functiones in diuersis cerebri sinibus obire. hæc nanq; penitus absona ac aliena à Galeni doctrina est, ut supra probauimus , & tanquàm erronea & omninò falsa abiicienda erit. quam opinionem cur qui dam fortè ad Gal. mentem tanquàm ueram sibi persuaserint, post pauca declarabimus . ea autem , quàm nos pro uera ac firma statuimus , iuxta Gale. decreta habenda erit . huic nanq; eius dicta uidentur esse consona, ut ex ueris ac lucidissimis assumptionibus & auctoritatibus eius locuplexius suprà demonstratum est . huius autem dissidiæ in Gal. dictis, causa, quòd uidelicet in corpore cerebri aut in medio uentriculo principes perficiantur operationes , nulla alia esse poterit

quàm quòd nullibi in eius comentarijs reperiatur li-
quido suam explorasse sententiam. fortè quia non sa-
tis illud perceptum ac cognitum ei fuerat, nec linealibus
demonstrationibus confirmare potuisset. quare sine ul-
la demonstratione illud confirmare indecens erat, ac
philosophi gravitate auctoritateq; indignū. ut enim de
ipsius animæ ratiocinatricis substantia ubiq; locorum
ueritus est firmam proferre sententiam, pari ratione
de eius principibus facultatibus. cū si incorporea ea
sit, ac in cerebro uelut in arce resideat, eas functio-
nes alio modo operari fortè censendum esset, quàm si
insitus calor uel spiritus, aut tota ipsius cerebri con-
stitutio uel temperamentum sit. qua de re indubitan-
ter asserere audeo, quòd si anima incorporea quædam
substantia sit, ac in ipso cerebri corpore ueluti in do-
micilio habitet ad Gal. sententiam, in ipso quoq; cere-
bri corpore, ut diximus, eam principes operationes
operari: & cū incorporea res quædam sit, pro præ-
cipuo organo ad eas obeundas, quia circa phantasma-
ta operatur, quæ dependentiam quandam cum mate-
ria habent, eo utitur animali spiritu qui in cerebri cor-
pore dictus est contineri. per ipsum principes faculta-
tes cerebri corpori dispensat, ueluti eo qui in uentri-
culis continetur utitur ut suprà retulimus, pro sensi-
bus & uoluntarijs moribus perficiendis in proprijs eo-
rum instrumentis, ad quæ facultatem transmittit. Con-
sonum nanq; est hunc spiritum animale, qui in cere-
bri corpore continetur, otiosum non esse. ac non alia
ratione animale dici, quàm quòd eius sit primum in-
strumentum, uelut milies declarauit Gal. nec insuper

animam eo uti oportet pro externis operationibus ,
cū abundans is sit qui in uentriculis habetur ad perfi-
cienda hæc munera destinatus, aptius siquidem existēs
instrumētū ac prōptius pro ipsis obeūdis quā is qui
in cerebri corpore existit. reliquū ergo est, q, pro obeū-
dis principibus functionibus anima hoc utatur spiritu
animali, qui in cerebri corpore cōtinetur, uelut primo
eius instrumento , si in corporea ea sit, ipsasq; functio-
nes in eodem cerebri corpore perficiat, quo loco habi-
tat . at si corporea quædam res ipsa existat , & hæc
aut insita caliditas uel spiritus cerebri, aut tota ipsius
constitutionis speties seu temperamentum & seipso
has facultates habens , in semetipso quoq; prædictas
functiones principes operari censendum est , cū nulli
alteri parti eas initiet , atq; committat, ut prius dixi-
mus. & ita pro obeūdis ipsis nullo indiget animali spi-
ritu, nec etiam eo qui in ipsomet corpore cerebri con-
tinetur . suscipit nanq; fantasmata in se ipso , quæ &
memoratur in eo met, & super ea discurret absq; alio
animalis spiritus auxilio, cū eo non indigeat pro fa-
cultatis uentriculo uelut indiget in reliquis functi-
onibus externis. habet nanq; eas in semetipso , in propria
eius constitutione seu temperamento , & propterea
ex se operari potens est, prout operatur, circa alicuius
animalis spiritus subsidium. At mox instaret quispiam,
spiritum assumens animale in cerebri corpore consi-
stentem otiosum fore necessariò si eo anima non indi-
geat pro obeundis principibus functionibus. Cui respō-
sum sit, non propterea superuacaneum ac otiosum esse
quia pro perficiendis prædictis functionibus principi-
bus nullam

bus nullam fert opem, si anima corporea quædam substantia sit, nam eo utetur anima pro sensibus perficiendis, cum longo tempore aut uehementer ipsos in proprijs instrumentis operatur, & eo qui in cerebello utitur in diutinis ac uehementissimis motibus uoluntarijs, quod quidem olfecisse uidetur Gal. 8. de usu par. c. cum aduersus Erasistatum de uaria cerebri cōstructione ac perplexu uerba fecit. quare licet eo spiritu animali qui in uentriculis residet, pro obeundis prædictis externis functionibus tanquàm primo instrumento utatur anima, ut ubiq; locorum testatus est Gal. non tamen propterea indecens erit quòd in huius defectu cum, s. uehementer ipsa sensum & motum uoluntariū operatur, ad eorum instrumenta facultatem transmittens, quòd hoc quoq; animali spiritu qui in cerebri corpore est, tanquàm instrumento utatur. illud quod nec unquàm uisus est Gal. negasse, mediāq; illa interualla, quæ partes tum cerebri tum cerebelli connectūt, eiusdem spiritus esse uias, ut idem Gale. testatur 8. de usu part. nec insuper hoc quicquam pugnat his quæ supra diximus de huius spiritus usu, cum si incorporea sit anima, eo præcipuè tanquàm primo instrumento ad exercendas principes iam dictas functiones in cerebri corpore, utatur. interq; eo pro externis operationibus perficiendis abutitur, licet eo primò qui in cerebri uentriculis continetur, pro instrumento utatur, ut prius diximus. at si anima res quædam corporea sit, & eo non indigeat pro obeundis principibus functionibus, cum cerebrum in se ipso has habeat facultates, ac in semet eas perficiat, reliquum est ut hoc spiritu ani-

mali qui in eo residet, pro reliquis eius operationibus
externis exercendis utatur. nam propterea animalis
dicitur, quia anime instrumentum existit. & quamuis
eoprimum utatur, qui in cerebri uentriculis continetur,
pro uentriculo facultatum ad externa organa sensus
& motus, ut Gal. uisum est, quia tamen saepe numero
euenit, ut hic in uehementioribus ac diutinis sensibilibus
& motricibus operationibus consumetur, ac ei par-
uum nutrimentum ex inspiratione & plexu reticula-
ri suppeditetur, ea de re tunc hoc qui in eius corpo-
re est, pro eodem usu uti alienum à ratione non est.
hic ergo tribuendus erit usus huic animali spiritui qui
in cerebri corpore continetur, tam si incorporea, quam
si corporea quaedam res sit anima iuxta Galen. doctri-
nam. quas principes operationes cuiuscunq; fuerit na-
turae seu substantiae in cerebri corpore, ut relatum
est, operatur. quod satis rationibus, & auctoritati-
bus, tanquam uerum ac Gal. decretis consonum, abon-
dantissime fulcitum est. si qua tamen coniectari seu con-
stitui possit ipsius cerebri pars, in qua eas perficiat,
illa quod medius sit uentriculus, opinari non satis
praeter rationem est. Galeni placita supponentibus no-
bis de anima nostra. quanquam de ea perpetuo quod
de foris corpore organizato adueniat, quodq; ei dele-
gata à Deo benedicto immortalis & incorruptibilis
creata sit & credam & firmiter teneam. Persuase-
runt uerò sibi quam plurimi, ut dictum est ex Gale.
sententia, has principes facultates senatus ac locis se-
dibusq; seiunctae esse, decepti quidem ex his, quae de
earum operationum lesione asserit. cum & enim au-

dissent phantasiā aliās lēdi posse salua ac constante
 ratione & memoria; aliās uerò aut rationem, aut me=
 moria conturbari, reliquis duabus illeſis atque ualen=
 tibus, statim concluderunt isthac prouenire non posse,
 nisi quæ effectrices earum sunt facultates locis ac se=
 dibus diſiungerētur. quòd uerò una earum lēdi poſſit,
 altera illæſa permanente phrenitidis exemplo 4. de
 lo. aff. idem Gal. confirmauit, cuius duas conſcripſit ſpe=
 ties, ſeu ſimplices differentias, ex quibus deinceps
 tertia componitur, ut ipſe aſſerit, in quarum una ima=
 ginatio tantum deprauatur, ut non modò in alijs ue=
 rum in ſe ipſo expertum fuiſſe teſtatur. cum nanq; æſta=
 te febre ardente laboraret, putaretq; feſtucas atri co=
 loris ex cubili eminere, & ſlocros ſimiliter in ueſti=
 bus eſſe, eos auferre dum properaret nihil ſub digitis
 eductum inueniens, accuratiùs rursus uehementiùsq; id
 efficere conabatur, cumq; amicos audiſſet, qui ſecum
 aderant, dicentes eum ſlocros euellere & feſtucas col=
 ligere, illæſa in eo manente ad huc ratiotinandi facul=
 tate, reſpondit eos rectè dicere, proinde ut ei auxiliũ
 ferrent, rogauit ne phrenitis ipſum arriperet. adhibi=
 tiſque auxilijs curatus fuit. in altera uerò phrenitidis
 differentia accidit quòd cogitatio ſeu rationalis di=
 ſcuſus à naturali iudicio aberret, ueluti romæ cuidã
 qui cum lanifico puero continebatur, eueniſſe ſcriptum
 eſt. hic intus ianuis obſerratis à cubili ſurgens ad ſene=
 ſtram acceſſit, per quam & ipſe uideri & prætereun=
 tes uidere poterat, ex uitreis itaq; uaſis ſingula oſten=
 dens, interrogauit, impetrarent ne ut ea proijceret;
 illi uere uidentes annuebant, tum ipſe deinceps proie=

cit omnia. Cūq; interrogaret iterum ne puerū proijci
iuberent, eoq; illi iusso & illummet proiecit. huic nec
imaginandi functio erat oblata cū singula uasa pro=
prijs nomenclaturis probè nominauerit, neq; nominum
memoria erat deleta, tantū ergo cogitandi functio
erat deprauata, quòd autem ex his duabus differentijs
tertia componi possit, licet exemplo non compraba=
uerit, eo tamen loco asseruit Gal. confirmauitq; libro
de differentijs sympt. cū dixit accidit plerumq; ut
delirium ambas actiones obturbet, ut neque bene pro=
cedat imaginatio, neque debita fiat ratiocinatio. in=
terdum una dumtaxat lèditur ueluti, Theophilo medi=
co egrotanti euenit, cui imaginatio tantū oblata fuit
ac illi, cuius historiam supra narrauimus de lanifico. s.
puero, iterū itē facta mentione, cogitationem seu
discursum dumtaxat aberrasse asseruit. Ceterum q;
memorandi facultati idem quoque accidere possit Thu=
cicidis testimonio eodem loco confirmauit, qui nonnul=
los è pestilentia seruatos, adeò omnium qui antea no=
uerant fuisse oblitos commemorat, ut non solū suos
familiares non agnoscerēt, sed ne se ipsos quidem, ex
his deniq; omnibus sibi ipsis fortè persuaserunt quidā
ex Gal. sentētia in diuersis sedibus atq; locis prædictas
functiones principes ab ipsa anima exerceri, cū una
lèdi altera illata permanēte fieri haudquaquā pos=
set, si in uno dumtaxat loco cerebri perficerentur. Ve=
rū cū nos aliter sentiamus, rationes quoq; assigna=
re conabimur quo modo & si prædictæ functiones in
una eademq; sede perficiantur, uelut suprā probauim=
us, possit interdum una lèdi, quæ uis earum sit, alijs

permanentibus illæsis, in ducem tamen atq; patronum Galenum perpetuò adhibentes. Pro huius ergo dilucidatione illud pro comperto in eiusdem Gal. doctrina habendum erit, quòd siue corporea res quædam, siue incorporea sit ratiocinatrix anima: eius functiones principes cum in cerebro exerceantur ex quauis eiusdem cerebri intemperie lædi possunt, siue ea per essentiam sit siue per consensum. quinimmò non tantum ex eiusdem intemperie, uerum ex quo uis alio uitio in prædicto cerebro exorto. & ut summatim dicam, à quibus uis ferè malis ipsius cerebri. Hoc non tantum percipi potest ex his quæ Gale. dixit libro de differe. Symptio. de phrenitide, & 4. de lo aff. ut supra annotauimus, per ea quæ asserit de sopore, uerum etiam libro. 2. de cau. Sympt. circa finem, & lib. quòd animi mores corporis sequantur temperaturam prolixo sermone illud comprobauit, cum dixit: Porro à corporis malis uim animæ afferri luce clarius in melancholijs & phrenitidibus & furoribus apparet. namq; uis morbi neque se ipsos neque necessarios agnoscere, quod Thucydides quoque pluribus usu uenisse ait, & in morbo pestilente non multos iam annos desæuiente, quam uel ipsi uidimus, proinde esse uidebitur. atque ob oculorum sordes seu suffusionem facultate ipsa uidendi nequaquam perpexa non cernere, ac pro uno tria uidere ipsius uisionis facultatis non mediocris affectus est, id quòd phrenitidi est similis. Quod quidem Hippocratis. Plato. & Aristo. auctoritatibus confirmare non piguit, ueluti per otium quilibet uidere poterit Hippocratem uidelicet lib. de aere, regio. & aquis. & in aphorismis

quàm plurimis. Platonem uerò in Timeo præsertim, ac
in alijs eius libris. Aristo. lib. de parti. anima. ac de eo=
rundem historia. & si Aristo. in sanis tantum corpori=
bus fortè loquatur. Hippocratis tamen atque Platonis
dicta tam in sanis quàm ægris ueritatem habent, ut ex
eorum decretis quiuis percipere poterit. Immutantur
denique animæ functiones à cerebri uitijs præsertim
principes, ac quo uis modo non tantum uitiantur, ue=
rùm si eius uitia supra modum augeantur, ualent ip=
sam si incorporea res sit à corpore seiungere, & tan=
dem dirimere. Si uerò quoddam cerebri temperamen=
tum sit quæ ratiocinatur anima, cum eius facultates
ex eiusdem cerebri essentia seu substantia consequan=
tur, oblæso ipsius temperamento, necessario principes
uitientur functiones oportet. & si criminum affectio
creuerit destrui omninò temperamentum est necesse,
deleri facultates & interitum sequi ut idem Galen.
prealleg. lib. quòd animi motus corporis & decretum
reliquit. At quid in hoc testes adhibere Hippo. Pla=
to. Aristo. ac Galen. opus est cum id quotidie obseruare
experientia liceat; conspiciamus enim quo libet ferè die
à diuersis corporum malis diuersas quoque noxas di=
uersimodèq; principes animæ functiones lædi, ipso
præsertim cerebro quomodolibet affecto interdum una,
sæpe numero duabus & quandoque cunctis oblæsis.
& si quidam eruditi uiri aliter sentire uideantur, nam
& imaginationem & memoriam lædi posse affirmant
non dum ratione deturbata, uerum quòd ratio lædi
possit seu ratiocinatio constante cum memoria tum ima=
ginationem nequaquam consentiunt. cum neque argu=

mentatio ulla ut ipsi fatentur, neque euentus ullus, nec ulla prorsus experientia illud commostret. quomodo nanque fieri poterit, inquiunt ut mens ratiocinando labatur atque uacillet, nisi comentitia quædam illusio ab imaginibus irrepat, quæ illam obturbet? quod si afferatur phreniticus fictilia uasa ab alto detrudens, dicunt, quod hic si læsa mente malè ratiocinabatur, necesse simul erat eundem perperam phantasia comprehendere. nam quò ordine qua ue connexione in ueram rerum cognitionem, similiter etiam in turbulentos errores, falsamq; opinionem inducimur atque rapimur si qua horum efficiens causa non precesserit? non igitur fieri potest, ut isti inquiunt, quod ratiocinatio seu mēs offendatur, quin prius comunis sensus, qui omnium interiorum primus ac infimus est, seu phantasia, turbetur seu lædatur. at qui cur in hanc ipsi sententiam proruperint, non parum miror, cum eius oppositum & ratio & auctoritas & experientia commostret. ratio quidem, non licet hæ operationes quendam inter seipsas ordinem obtineant, utpote qui ratiocinari non ualeamus, ni imaginatiuæ opus præcedat: discurret namq; mens seu intellectus super ea quæ in phantasia seruata sunt phantasmata, cum si ualeat quàm si non, interdum tamen discursus oblædi potest in sua propria essentia, cum actio & facultas sit separata atq; seiuncta à comuni sensu & phantasia, nulla suscepta offensa ab ipsius imaginatiuæ oblæsione, nec à falsis imaginibus illusa seu decepta. nam quid queso obest, quod imaginatio rectè procedat in apprehendendis simplicibus, ipsa uerò mens seu intellectus diminutè seu de-

prauatè, aut nequaquàm circa eo operetur, eius propria facultate læsa, & non à fictis simulacris seu imaginibus illusa; uelut accidit cum primò imaginatio læditur & ei discursus consentit. dependet enim mentis operatio à phantasia, eò uidelicet, quòd ratiocinari nequit, nisi super eà quæ in imaginatiua detineatur phantasmata discurrat. at quòd benè uel malè illum perficiat discursum ex se ipsa habuit primò, nam cum ualeat benè, cum uerò malè afficitur non rectè ratiocinatur. interdum per se, sæpenumero uerò secundariò oblæsa, nulla prorsus offensione suscepta à comuni sensu seu phantasia, cum facultas & actio sit ut diximus, separata omninò ac seiuncta ab ipsa imaginatiua. nec propterea quòd omnium interiorum sensum primus & infimus sit communis sensus, perpetuò is priùs debet turbari ac offendi, quàm mens & discursus. nam quàmuis in uera rerum cognitione, cum hæ facultates ualent ac naturaliter operantur, is seruetur ordo ac cōnexio, ut ratiocinari quicquàm nequeat mens nisi phantasia priùs operetur, ac in seipsa phantasmata & simulacra detineat: in morbofis tamen affectibus perturbari potest hic ordo ac connexio solui, cum ex offendentium causarum seu affectuum diuersitate, cum ex maiori uel minori prædictarum facultatum præparatione, ex quibus fit ut modò una, modò altera, aliàs uerò cunctæ functiones lædantur, ut paulo post declarabimus. testatur hoc idem Galen. in quàm plurimis locis, potissimùm libro de diff. Sympto. quòd. s. ratiocinandi functio lædi possit imaginandi & memorandi facultatibus illæsis permanentibus, id quod phrenitici

exemplo, qui obseratis ianuis singula uasa per fene-
 stram protulit, comprobauit at si uelint q̄ huic quoq;
 imaginandi actio fuisset oblæsa, Gal. eodem loco oppo-
 situm sentit inquiens, illi phrenetico neque imaginan-
 di functionem fuisse læsam, neque nominum memoriam
 deletam, cum singula uasa proprijs nomenclaturis pro-
 bẽ nominauerit. quibus uerbis & id quoq; destruitur
 quod ipsi asserunt, quòd uidelicet cum quispiam ma-
 le ratiocinatur de eisdem, saltem opus est sensum co-
 munem seu phantasiam non rectẽ fingere, licet de alijs
 rectẽ imaginari contigerit. nam Galen. prædicto loco
 dicebat, quòd prænarrato phrenitico circa illa quæ
 malè ratiocinabatur, imaginandi functio non erat læ-
 sa, nec nominum memoria deleta. quo fit ut circa ea-
 dem iuxta Galen. decreta contingat quempiam non re-
 ctẽ ratiocinari memoria & imaginandi functione per-
 manentibus illæsis. Ah hæc 3. de lo affor. cum de me-
 moria deperdita ac stultitia uerba facit asserit, stul-
 titiam esse intellectus seu discursus amissionem. et quòd
 interdum accidat ut uitiata ratione memoria quoq; læ-
 datur, uelut læxa memoria rationem quoq; interdum
 lædi contingit. Nam utraq; affectio ex frigida cerebri
 intemperie ortum habet. quibus uerbis liquido osten-
 dit Gal. rationem dumtaxat posse interdum uitiari,
 quandoque simul cum memoria, imaginandi functio-
 nem nequaquàm oblæsa ut in stultitia, quam etiam in
 numero affectuum cogitandi functionem lædentium li-
 bro de Sympto. differentijs connumerauit, & non ima-
 ginationem. Hanc eandem sententiam scripsit Aetius
 tetrablibijs sermone & cap. 2, tractans de phrenitide

dum dixit differentie autem phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ, aut enim imaginatiua facultas solum læsa est, seruatur autem ipsis ratiocinatiua & memoria, aut ratiocinatiua solum læsa est, seruatur autem imaginatiua & memoria, aut etiam imaginatiua læsa est, seruatur autem memoria. Quid clarius quàm ratiocinatiuam solum ledi posse in quibusdam phrenitidibus, imaginatiua & memoria illæsis permanentibus? ut testatur Aetius: quod & ut si te nulla ratio uel autoritas commostrasset quotidiana experientia comprobatur. Vidimus etenim nos non semel, uelut & alij quidam non uulgares medici frequenter obseruarunt, in ægris non paucis mentis læsionem, imaginatiua haudquaquàm nec memoria affecta. nuperq; dum hæc conscriberem, is qui mecum aderant obseruare feci in quodam Francisco Raimo nobili capuanæ, cui cum ratiocinatio omnino propter febrem deprauata esset, nulla in imaginatione offensa aderat, cum simplicia cuncta rectè comprehenderet. Quod si ratio autoritas ac experientia non imaginatiuam dumtaxat aut memoriam uerum & rationem seu discursum solum affici interdum posse cōmostrent, quoniam cunctæ hæ functiones iuxta Gal. sententiam in una eademq; sede perficiuntur, in ipso uidelicet cerebri corpore, ut probatum est, nō ab re in dubium uenit qua ratione id fieri queat, cum sedibus non seiungantur. Cuius quidem cum non facile sit rationem tradere. non mirum si nonnulli non uulgares profectò sed eruditi uiri prædictas facultates ad Gal. mētem locis sedibusq; seiungere ausi sunt, ut prius diximus. at nos ex eiusdem Gal. monumentis

edocti conabimur huius rei causas assignare, quàmuis
 eodem loco eademq; se prædictæ functiones perfici-
 antur, in memoria rursus reuocantes primò quòd ex
 cerebri uitijis ut probauimus eadem facultates lædi
 possunt interdum una, interdum altera, quandoq; duæ
 uel omnes simul cum ab ipso solo principio proueni-
 ant in eiusq; proprio temperamento consistant (uelut
 iunctæ aliæ functiones eius, etsi non tatum ab eo perfici-
 antur cuiuscunq; substantiæ fuerit anima, proinde ni-
 hil aliud esse facultatum essentiam seu substantiam
 quàm temperamenti proprietatem. quæ quidem cui li-
 bet parti propria ac peculiaris inuenitur, à Gal. scri-
 ptum reperitur li. de multitu. & li. 5. de lo. aff. quo fit
 ut si contingat, hanc peculiarem temperiem à quauis
 causa potissimum ex una otto intemperaturarum per-
 turbari, ipsis quoq; uiribus noxam accidere necessariò
 oportet, magisq; peculiarem offensam uiribus excita-
 ri prout illi debetur intemperamentis, quemadmo-
 dum Gal. 5. de lo. aff. & 3. de ca. Symptio. docuit. pro-
 inde euenit ut quàmuis in unamet alicuius partis tem-
 peramenti proprietate plures sint facultates, ac eas
 strenuè exerceat ubi temperatissima fuerit, & ma-
 le fungatur ubi intemperata fuerit pars, & hacten-
 us male quatenus intemperata fuerit uelut patet pri-
 mo de præsagatione ex pulsibus. Videre tamen liceat
 non omnes illico offendi, cum intemperata pars effici-
 tur, uerùm sepe unam interdum aliam quandoq; plu-
 res lædi conspiciamus. quæadmodum in naturalibus quo-
 que facultatibus cuiusuis partis quotidie obseruamus,
 una uidelicet uel duabus affectis alijs illæsis permanen-

tibus. Cuius rei testimoniū pariter reddit Ga. & s. de
lo. aff. cū de iocinoris affectibus uerba facit, & 6. ubi
de renum affectibus et propriè de diabete pertractat,
& magis uniuersaliter 3. de ca. Symp. Illud quoq; men-
te concipiendum, quòd licet quædam facultates, cū
ualet pars cuius sunt propriæ, quodam ordine qua-
damue connexionē diuersis temporibus ab ea exer-
ceantur ut uidere licet in naturalibus ipsis uiribus,
nam primò pars utitur familiarium attractione, dein-
ceps eorundem retentione & alteratione, ultimo loco
quod alienum est externit; peruertitur tamen ordo
sæpe numero soluiturq; connexio cū eadem pars in-
temperata reddita sit: quod quidem effici posse ne-
quaquā arbitrandum est nisi propterea, quòd cū
ex diuersis causis ipsa affici queat pro ratione maioris
uel minoris preparationis dictarum facultatum, ac pro
causarum diuersitate modò unam, modò alteram uel
plures lædi contingit. uelut non tantum in facultatibus
ipsis uerū etiam in febrium subiectis quotidie obser-
uamus. nam quāuis spiritus paratiores sint quā hu-
mores partesq; solidæ ad calorem præter naturam su-
scipiendum cū tenuioris sint substantiæ, omnisq; te-
nuis substantia promptius alteretur quā crassa pri-
mo de diff. feb; & insuper humores quā membra,
non tamen perpetuò quæ incipit febris diaria est sed
putrida interdumq; hæctica esse potest, ut primo de
diff. feb. patet. cuius euentus causa assignatur prædicto-
rum subiectorum maior uel minor, preparatio cū
magis lædi possit ab una uel altera causa, à qua pri-
mū hō cepit febrire pari modo nec illud mirū uideri

debet quòd cerebro diuersi modè affecto, quàmuis in eodem loco eademq; sede principes eius facultates perficiantur, in proprioq; eius temperamento consistent, unam interdum aut alteram uel plures earum lædi contingat, & quàmuis cum ipsum cerebrum ualet, imaginandi functio præcedat subsequaturq; ratio & memoria, paratiorq; sit imaginatio ut lædatur, non propterea cum intemperatum redditur, necessariò à quauis causa imaginandi functionem primò lædi oportet: uerùm indifferenter ut de naturalibus facultatibus diximus, possunt una uel altera aut plures lædi, prout paratior una facultas inuenitur ut lædatur magis ab una uel altera causa. Pro maiori, ergo præparatione unius uel alterius facultatis ad hanc uel illam offensionem suscipiendam ac pro lædentis dispositionis uarietate contingit unam modò uel alteram plures aut omnes principes facultates lædi, quàmuis in una eademq; sede perficiantur, ut diximus. Concomitatur insuper hæc diuersa ipsius cerebri pars quæ primò afficiatur, nam omnium principalium uirium animæ affectus in cerebro consistere apud omnes medicos in confesso est, uelut 3. de lo. aff. testatur Gal. & ne tyrannorum ritu hæc affirmare uideamur citra eiusdem Gal. auctoritatem, ad ipsum confugiemus. is 3. de lo. aff. diuumeratis quibusdā capitis ac cerebri affectibus, ex quibus diuersæ principes functiones turbantur, dixit eos differre tum pro diuersitate dispositionis, aut eo quòd magis uel minus eadem intenduntur, uel uarietate mixture dictarum dispositionum, & hoc totum ex parte efficientium causarum ac lædentium morborum. namq;

ex infrigidantibus cerebrum causis eiusq; intemperie frigida memoriam lædi contingit, & si æedem uehementius intēdantur simul cum memoria læditur ratio, quæ affectio stultitia nominatur. Similiter quoq; accidit in lethargo ac omnibus soporosis affectionibus, & si ex his imaginationē quoq; ueluti resolui contingat. Consuevit nanq; eodem Gal. autore frigida intemperies animalis actiones torpidas efficere. id quod animalia quæ per frigora latere coguntur haud obscure declarant; ac in frigidis medicamentis & cibis uidelicet. ex quibus concludo ad Gal. sententiam stultitiam & obliuionem à frigore orcum habere, cum uidelicet ex his cerebri corpus refrigeratum est, ut idem testatur 2. de ca. Symptio. uerum si non uehementius intendatur frigiditas, obliuionē causat, memoriamq; lædit. Si autem intendatur, stultitia oritur atq; mens seu cogitandi functio impeditur ac torpida efficitur eodem autore 3. de lo. aff. ex oppositis uerò causis calfacientibus uidelicet uelut oppositi morbi in cerebro excitantur ipso immodicè calfacto ita & opposita uitia, ut uigilia, deliria, phrenitides. diuersimodēq; principes functiones læduntur, non tantum quia ex calidis afficiuntur dispositionibus sed etiam quia leuiiores aut uehementiores existunt. Nanq; ex biliosis succis febrem ardentem generantibus, si uapores ad caput ascendant non multi nec admodum artes delirium oritur; eaq; princeps facultas potissimum læditur, quæ minorem habet oppugnandi uim ut lædatur. hæc uerò phantasia est; quare imaginandi functio tunc offenditur. At si multi artesq; & uitiosi fuerint, non imaginatio

sed cogitatio aberrabit. Quod si multi ac admodum inanes sint, utraq; deprauantur. nec diuersa quoq; ratione orta phrenitis nonnunquam mitior est, ut potè cum à pallida bile ortum habuerit, imaginandiq; facultas turbatur ceu promptior ac paratior ut à leuioribus causis lædatur, præsertim calfacientibus. At si uehementior fuerit. cum uidelicet flaua bilis eam parit, promptius mens seu ratio uitiabitur ut potè magis apta ut ab hac offensionem suscipiat. uti uerò fuerit uehementissima ex eadem flaua bile excitata adeò tamen acri & calfacta ac ferè præassata ut uelut ferrina sint deliramenta, euenit ut tum imaginatio tum cogitatio deprauentur. ex his deniq; dispositionibus calidis non modò aliæ atq; aliæ facultates læduntur principes eo quòd magis minusq; intenduntur, & secundum quòd magis minusq; obnoxie sunt hæ facultates his lædentibus causis, sed ipsarum læsionis modus alius est ab eo qui a dispositi onibus frigidis excitatur. ex ipsis nanq; minus intensis memoria primò, quòd si intendantur ratio quoq; læditur ut diximus ac imaginatio interdum ut in ueterno & lethargo, læsionisq; modus uelut deficiens est torpidus seu resolutus. At ex calidis dispositionibus non siquidem uehementer auctis imaginandi facultas primò, & si intendatur mens, & ratio, ac si uehementius intendantur utraq; afficiuntur, eritq; earum læsionis modus non deficiens & resolutus sed deprauatus & errans, & proinde cerebrum ubi in morbosam intemperiem incurrerit necessario Symptioma quod intemperiei familiare est inducit. ut 4. de præ sag. expul. patet. nec tantum ex op

positis seu dispositionibus diuersis cerebrum offenden-
tibus contingit diuersas principes functiones lædi, eas-
que diuersimodè prout promptius aut ægriùs quæq; ea-
rum parata est offensam suscipere; quinimò ex uarie-
tate mixtionis prædictarum causarum quæ cum multi-
formiter commisceri queant, uaria cerebri uitia pari-
ent pro mixtionis modo, uariàs insuper ex ipsis no-
xas contrahunt functiones principes; nam modò una
modò altera uno uel alio modo pro earundem etiam
diuersa preparationis ratione lædi conspicitur; quæ
quidem abnegare extremæ esset dementiæ cum in dies
illud quiuis in ægris curandis etiam parùm exercita-
tus obseruare ualeat. Et quàmuis hæ functiones princi-
pes ut diximus, in ipsius cerebri corpore perfician-
tur, non exigua tamen oritur in earum læsione diffe-
rentia, cum uidelicet cerebrum ipsum secundum diuer-
sas eius partes primò afficitur, cuius rei non immemor
Gal. 3. de lo. aff. testatus est cerebri affectus non tan-
tùm inter se differre mixtionis uarietate, aut eo q̄ ma-
gis minùsue intenduntur eorũ causæ, uerùm etiã quia
uentriculi cerebri interdum afficiuntur, interdum eius
uasa uniuersa interim humiditas quæ p̄ eius corpus di-
spersa est, aut cū ipsum met cerebri corpus intempera-
tū redit. nō enim uerendū est quòd pro ratione diuer-
sarum cerebri partiũ primò affectarum possint & ip-
sius uaria oriri uitia, ac diuersæ functiones lædi; quàm-
uis hæ in ipsius cerebri corpore ab anima exercean-
tur. Nam alia ratione consentit cerebri corpus cum
eius uentriculi primò afficiuntur, alio modo cum eius
uasa seu humiditas quæ per ipsum dispersa est. Diuer-
sa quoq;

sa quoq; ratione ipsæ functiones læduntur si ipsius ce-
 cerebri corpus præter naturam primò afficiatur. qua
 insuper ratione euenit ut interdum una, interdum
 alia noxam suscipiat; & si sedibus non seiungantur.
 Ex quibus satis admodum demonstratum esse censeo
 Gal. duce atque autore qua ratione contingat unam in-
 terdum uel alteram functionem principem turbari,
 aut quouis modo offendi altera illæsa permanente,
 quamuis in uno eodemq; loco consistant, ut diximus, ac
 ab ipsa anima in cerebri corpore exerceatur. quæ cum
 huc usq; à quibusdam percipi non potuerint, conatè
 fuerunt ad Gal. mentem ut ipsi fatentur licet falsò,
 prædictas functiones locis ac sedibus seiungere;
 maximam Galeno iniuriam inferentes, cum id
 apud eum scriptum nullibi reperiatur,
 quinimmò ab eiusdem monumentis
 alienum, eiusq; sententiæ pu-
 gnans omnino est; ut
 ex his quæ suprà
 diximus liqui-
 do constare
 potest.

FEDERICVS PIZZIMEN
TIVS IN INVIDVM
GARRVLVM.

Garrule quid garris? docto obtrectare libello
Desine, qui nasum rhinocerotis habes.
Non tenet hic nugas, sciolo nec cognita uulgo,
Sed docet Hippocrates, quæq; Galenus habet.
Ne dedigneris, Satius nam discere pacto
Quo, naturalis spiritus asseritur.
Posse dari Altimarus ualidis rationibus effert;
Scriptaq; confutat singula in oppositum
Inuide ne frustra tentes lacerare libellum,
Seruat enim Pallas gorgone diua sua.

QVOD NATVRALIS

SPIRITVS IN GALENI DOCTRINA

ADMICTTATVR: ET NON OMNI

NO ABOLENDVS SIT VT

QVIBYSDAM VISVM

FVIT.

VI naturalem spiritum in Ga. doc. tanquam non necessarium abnegant, hac prima ratione id probare conantur. Prima ratio.

Spiritus naturalis. inquiunt si necessarius sit non propter aliud utique nisi ut uehiculum naturalium facultatum existat altricis praesertim ad membra ipsa. At qui haec cognatæ cunctis partibus sunt. ueluti magneti lapidi uis qua ferrum attrahere potest Gal. autore primo de lo. aff. circafi. quare ut eis ab aliqua parte uis hæc influat superuacaneum est. Non ergo spiritus naturalis ad partes ipsas naturales facultates suppetit.

2. rō. Potest & hæc eorum ratio corroborari Gal. auctoritate lib. artis medi. ubi de partium differentiis locutus. quasdam dinumerauit quæ nec aliarum gubernationi praesunt nec aliunde gubernantur: Cum insitas habeant à natura potentias à quibus reguntur ut cartilago membrana os ligamentum &c. At si spiritus naturalis nutriendi uim ad corporis partes defe-

rat, nulla daretur prænarratæ differentie pars, &
Gal. tanquam superflua ponens, condemnandus.

2. cōf. Insuper cū partium essentia permanens non sit
sed continuè difflet, ac mutetur uenis & arterijs Gal.
teste primo de lo. aff. indiguerunt, ut nutrimentum
eis deferatur, ac innati caloris temperies seruetur.
at per uenas nutrimentum eis distribuitur, per arte-
rias caloris symetria seruatur; nullo ergo alio tertio
nec spiritu naturali opus erit.

2. rō. Deficit quoq; materia pro spiritus naturalis gene-
ratione, ut hi opinantur, nam si qua esset materia
ex qua naturalis procrearetur, spiritus ea uitalis
spiritus esset, ex quo etiam animalis gignitur,
Huius uerò generatio prima in corde fit, & ab eo in
uniuersum corpus per arterias diffunditur, qua de
re cū multò plures sint nostri corporis partes, quæ
ui egent naturali quàm quæ animali, necessarium uti-
que esset magnas immò maximas arterias ad iecur per-
uenire tantam uitalis spiritus copiam suppeditantes,
quæ pro naturalis materia sufficere posset: at per
corporum disseßionem & Gal. 4. de usu part. constat
ad simas tantum iocinoris partes & eas quidem ual-
de paruas arterias inseri, per quas tanta spiritus ui-
talis copia ut ex ea naturalis gigni posset non defer-
tur, quā tamen multam esse oportuisset, si ex ea natu-
rales spiritus gigni deberent. At si quispiam dixerit
non hanc esse spiritus naturalis materiam, sed sangui-
nem qui in iecore fit, cum esse non posse arguunt, cū
is crassus ac turbulentus nec dum ab alijs humoribus
emundatus sit ut idoneus fiat ad eius generationem,

deficit ergo materia .

3. rō. Sed nec locum in iocinore esse in quo possit naturalis spiritus generari ut pote cum nulla in eo sit cavitas ueluti in corde & cerebro manifestè cernitur. quare deest & locus pro eius generatione .

4. rō. Nec minus & canales seu meatus suppetunt, per quos ubi genitus iam fuerit ualeat ad membra deferri . Nisi quispiam dixerit per uenas unà cum sanguine spiritum transire, quod tamen nec corpus uenarum patitur unica tantum tunica contentum, nec motus seu pulsus indicat, qui uenæ non secus ac arteriæ adesse deberet .

ult. Ultimo loco non dari spiritum naturalem probant, rō. cum nulla uia pateat, aeri quo is nutriri ualeat, ueluti animalis & uitalis ; deficeret ergo unus nutrimenti modus . quare de re cum nec finis adsit ob quem eum gigni oporteat, nec materia ex qua uel generari, uel cōseruari possit, nec locus idoneus in quo gignatur, nec uia per quam ad mēbra mittatur, ex prædictis probabilibus rationibus iure omitti ac negari ad eorū mentem potest.

Vt autem rei propositæ dilucidius ueritatē assequi ualeas, quid per spiritum intelligendum, sit animaduertas oportet. est autem is ad Gal. mentem corpus quoddā calidum tenuissimæ ac leuis. sub. ex aere & tenuissima leuissima ac syncerissima parte sanguinis seu seminis genitum, quod corpus & calidum patet s. de Simp. med. fa. quo loco innatum spiritum calidum appellauit, & commentario aduersus Lycum . ita de alijs dicendum cum ab eo calidaq; materia originem ducant . At quod substantia eius sit leuissima ac tenuissi-

ma apud eundem autorem patet. 3. de nat. facult. ubi
asseruit omnium quæ in corpore sunt leuissimum te=
nuissimumq; esse spiritum, quod ex aere ac sanguine
halituofo & tenui gignatur. decretum reliquit Gal.
6. de usu part. xi. ac xij. meth. med. ac sexcentis alijs lo=
cis. quod uerò ex semine 14. de usu part. & li. aduer=
sus lycum patet. huius spiritus duæ primæ differen=
tiæ iuxta eiusdem autoris sententiam assignari pos=
sunt, nam quidam fixi ac stabiles sunt qui innati ab eo
appellantur 5. de Symp. medi. fa. quidam uerò uagan=
tes ac errantes sunt & influentes. Hi uerò spiritus
qui insiti ac innati dicuntur, cum in omnibus animan=
tis partibus contineantur non tamen undequaq; simi=
les ueluti nec etiam sanguis, adeo in simplicibus ac
primis solidisq; animalis partibus fixi ac implantati
sunt, ex sanguinis ut diximus & seminis leuissima
ac tenuissima parte geniti, ut toto uitæ curriculo ijdem
permaneant, & si eorum substantia quolibet ferè mo=
mento tum minor tum maior conspiciatur; nunquam
tamen in totū dissipatur. Nec parua eorum substantia
in spatijs inanibus dictarum partium inest. immò po=
tius ea ueluti materia quædam leuissimam etiam num=
mutationem exposcens est ad innati spiritus qualitati=
bus suis absoluti generationem poterit autem hæc sub=
stantia spiritus innati appellari cum admodum ad na=
turalia opera perficienda conducatur prout 5. de Simpl.
medi. facul. Gal. uisum est. hunc spiritum innatum in
semine contineri spumosoq; corpore, elemento stella=
rum proportionem respondentem, primumq; fetus prin=
cipium Arist. 2. de genera. anima. scriptum reliquit.

At Gal. ut qui non tantum semen effectuum genera-
tionis fœtus principium uoluit esse sed & materiale,
sic nec sanguinem menstruum materiale primum sed
effectuum quoq; licet ualidissimum sit in semine ef-
fectuum, materiale paucissimum. in sanguine contra,
quod ad materiam spectat plurimum, quod ad uim &
facultatem imbecillimum. Hunc innatum spiritum non
tantum ex seminis parte leuissima ac tenuissima uerum
& sanguinis menstrui simili substantia gigni uoluit, li-
cet ex semine magis; qua ratione sæpe apud eum reperi-
uti primo de sanit. tue; & 2. de nat. facult. semen opi-
ficis rationem obtinere, sanguinem uero materiae, ab eo
quod in eis præualet ipsis principij denominationem
tribuens, ita ut ex utrisq; simul permixtis uelut unum
fiat agens, unum motus principium seu effectuum ut
utrumq; in unum motum conspirent ac principium mo-
tus sit isdem, ut patet ex eius mente tum 2. de Sem.
tū 14. de usu par. quanq; hæc uis seu facultas in semine
magis principatum obtineat, ut diximus, est nanq;
ipsius animæ instrumentum primum, & si stoici ip-
sius substantiam esse autument. Hic spiritus est qui
omnes actiones naturales ad auget, qui cum in pue-
ris copiosissimus sit caliditate symetrus ab Hip. apho.
14 p. li. calor innatus appellatur, & si is uere in tri-
plici substantia contineatur, ea quam diximus ac reli-
qua, tum sanguinea ex qua carnosæ partes genera-
tur, tum serosa seminis parte ex qua solida finguntur
qua propter Gal. hoc innatum calidum quod ἀρχὴ γέν-
εως .i. primogenitum uacare Hip. consuevit nil aliud
esse quam sanguinem menstruum semenq; retulit lib

aduersus Lycum asserens se nihil nouisse præter hæc
tertium, & propterea his qui crescunt plurimus in=
est, & his qui consenuere minimus.

Errantium autem spirituum differentia à Gal. 7.
de Hip. & Plat. decretis duæ conscribuntur, una qua
rum uitalis spiritus altera animalis dicitur. uitalem
appellat eum qui in corde & arterijs continetur. est
enim cor eodem autore 6. eiusdem sicuti arteriarum
ita & uitalis spiritus feruentisq; sanguinis principium
& fons. quo spiritu uitali medio cor ceu fons, ut dixi=
mus, insiti seu innati caloris facultatem quandam sin
gulis partibus transmittit, per quam & earum possit
intimi caloris temperies seruari, cuius gratia spiritus
is à corde confluit caloris delator. quanquam & alia
quoq; ratione pulsu uidelicet prædictum innatum par
tium calorem custodiat, prout patet. lib. de usu puls.
proinde actiones suas perficiant singulae partes pecu
liari cordis temperie, qua pereunte ipsarum quoque
actiones perire necesse est, prout ipse 5. de lo. af. te=
statur. Alia differentia animalis appellata, non quòd
substantia animæ sit ut Stoicis placuit, sed quòd pri=
mum eius instrumentum, in cerebro continetur præ=
sertim in eius uentriculis posteriori & mediò, hoc si
quidem cum ipsa uoluntarijs actionibus unà cum sensi
bus præsideat, ad sensus omnes, tum ad eos motus, qui
à consilio & uoluntate prodeunt utitur, ad prædicto=
rum instrumenta eo medio facultatem suppeditans, an
uerò tam uis seu facultas quàm substantia ad prædicta
sensus & motus instrumenta influat uel uis tantum,
aut ad quædā uis ad quædā uerò & substantia & fa

cultas cū ad rē propositā scire nō cōferat, iure prāter
mittā. at li. 12. meth. med. cū de prādictis spiritibus
uerba fecisset, asseruit, quōd si naturalis quoq; ali-
quis spiritus est, utiq; is in iocinore & uenis continebi-
tur. quo loco & si ipsum dari non affirmet nec omnino
negauit, locum tamen signauit diuersum à prādictis, ie-
cur uidelicet & uenas si daretur. est nanq; & ip-
sum inter tres principes partes dinumeratum, qui-
bus animal gubernatur, altricis facultatis princi-
pium & ueluti fons, sicut cor caloris & ce rebrum
sentiendi atq; mouendi ab electione Gal. teste cū 9.
meth. med. tum 5. de lo. aff. & 7. de Hip. & Plat. dec.
de hoc ergo principio altricis seu naturalis facultatis
in dubium uenit, nūquid instar aliorum duorum prin-
cipiorum, cerebri uidelicet & cordis, alijs corporis par-
tibus spiritum aliquem suppeditet loco & usu ab ani-
mali & uitali diuersum, genere tamen eis consimilem,
ut qui uagans & errans dicatur, qua ratione ab inna-
to discrepet; naturalis appellatus ut qui à principio
naturalis facultatis genitus iecore uidelicet per eius-
dem proprios canales uenas. s. in totum corpus diffun-
datur, quo medio naturales partium potentie seu fa-
cultates conseruentur, quemadmodum à uitali à corde
trāsmisso intus earū calor in Symetria adseruatur.

Quōd autem spiritus hic naturalis tanq; necessa-
rius in Galen. doctrina concedendus sit, ex infra di-
cendis cui uis non tantum tibi si admodum duræ cera-
uicis non fueris, probare conabimur; præsупposito
prius eo quod Galen. 11. meth. med. decretum reliquit. Primū
Naturā ex tribus partibus constare spiritus substantia suppo,

carnosa & ex earum quæ uerè solidæ dicuntur, singulaq; istarum trium propriam habere pro sua natura cum qualitate tum quantitatem, ac qualitas earum ex congrua temperie calidi frigidi humidi & sicci consistit, quantitas uerò solidarum partium par semper manet numero dumtaxat his qui inaugmentur, qui uerò absoluti sunt etiam magnitudine, sed carnosæ substantiæ magnitudo uariatur etiam si animal non augeatur, pari modo & ipsius spiritus substantia tantum non quolibet momento tum minor cum maior conspicitur. Virtus quoq; dicturum partium uel in his tribus simul enumeratis additur, uel in eorum proprio temperamento consistit, perpetuò sui custodiã requirens custodia uerò similium exhibitionem inducat uelut sublatio contrariorum proinde uirium substantiam quæ ex spiritu, ut diximus, carnosæ spetie ac solidis ipsis completur, si eam custodire uelimus ex his quæ similia sunt moliri cuiq; suam custodiã conuenit, nempe ei quæ terrea est eorum quæ magis sunt terrea & ei quæ humida eorum quæ sint humidiora, ad eundem modum & ei quæ magis aerea eorum quæ plus huius substantiæ in se habent ut propria cuiq; mensura seruetur, adhibenda sunt Galen. auctoritate ec.lem. xi. meth.med.

Secundum
suppo.

Ad hæc nulli in dubium uenit prout primo de san. nit. Me. & 12. meth. Gal. scriptum reliquit, fieri non posse ut cōtinuò nostri corporis substantiæ quicquam non tacuetur aut immutetur, ueluti nec ullo alio generabili corpori contingit. proinde medici officium est ut quæ substantiæ portio defluit, eam apponendo re-

sarciat, quod alterascit in debitam temperiem per contrariam alterationem uindictet, utrorumq; materiam naturæ propriam subministratus. Harum porrò trium substantiarum nulla prorsus & alterationi & dissipationi promptius subest, quàm ea quæ spiritus, ut quæ tenuior & halituosior sit. qua de re si assidue ex ipso calore aliqua portio digeritur, simulq; ab alijs causis & alteratur simili corrigendo uenit substantia, aliàs uerendum esset ne assidue dissipata nec per aliquod simillimum substantiæ prius euacuata uel alterata & in debitam temperiem per contrariam alterationem non deducta, ut tum quantitas tum qualitas quoad fieri licet naturaliter se habeat, uirium essentia quibus corpus regitur totum & quæ uis eius pars uitietur, ac animal pereat. uel pars aliqua depdatur.

Ea de re libro. xi. meth. Galen. spirituum custodiam moliri ex respiratione ac transpiratione & qui ex sanguine attollitur uapore, uel eius attenuatione seu in halitum solutione & quasi aeratione Inquit, tanquàm hæc sit eorum spirituum omnium substantia simillima. particulatim autem uitalis spiritus irrigatur ac alitur siue nutritur ex inspiratione & sanguine, animalis uerò ex inspiratione ac sanguine tenuiori quem reticularis plexus suppeditat prout 12. meth. patet, & 7. de Hippo. & Plat. Decre. dixit spiritum animale ex uitali perfectius concocto oriri ac 6. de usu part. hunc animale spiritum asseruit exhalationem quandam esse sanguinis benigni. Ex quibus patet, quòd quamuis ex respiratione seu transpiratione simulq; & sanguinis exhalatione, ut ita dixerim, spi-

tertiū
suppo.

ritus quicunq; gignitur nutritur ac custoditur, præci-
pua tamen eius custodia ac nutritio est ex eiusdem san-
guinis attenuatione seu aeratione, in quo mea quidem
sententia tum insiti seu innati tum regentes omnes
seu errantes spiritus quodammodo conueniunt, cum
hæc sit maxime similis ac familiaris eorum materia
potissimum innati, unumquodq; n. ea substantia qua pri-
mum genitum est ali etiam perpetuo consuevit prout
Gal. asseruit libro primo de semi. circa finem, licet ex
aere eorum qualitas æquè uel fortè magis custodiatur,
quod uoluit Hippo. innuere lib. de alimento dum dixit
principium alimenti spiritus os guttur pulmo & alia
respiratio.

Quartū Nec te præterit innatum spiritum uelut in alijs cor-
suppo. poris partibus ita in iocinore contineri, non enim fas
est in alijs & non in iocinore reperiri, eiusq; iocino-
ris naturam facultatemq; in hoc potissimum spiritu con-
sistere uelut de alijs partibus supra relatum est. quin
immò consonum est, iecur ipsum uelut altricis seu na-
turalis facultatis principium unum ex tribus corpus
nostrum gubernantibus multam copiam spiritus innati
in seipso continere, non enim sibi ipsi dumtaxat guber-
nando dat operam, sed tanquam principatum obtinens
alijs partibus materiam ab alimentum idoneam pro-
curat.

Quintū Amplius scio te non ignorare, quod innatus hic spi-
suppo. ritus tam in iocinore quam in alijs corporis partibus
assidua custodia egeat, cum tota moles animalium in
perpetuo fluore sit, & in similis altera substantia
pro ea quæ defluxit restituta sit, ut diximus, ac Gal.

primo de sanit. Me. testatur, euaporabitur certè atq; dissipabitur uniuersa, præsertim substantia hæc spiritus quæ promptè propter sui tenuitatem euaporat ac dissipatur. uerùm eius non tantum in quantitate iustus modus seruandus est, uerùm etiam in qualitate, quæ similis eius temperiei subministrari debet, quoad fieri posset. & si quale erat ipsum quod effluxit, tale prorsus adiungere aglutinareq; ei per totum liceret, optimum id saluberrimumq; planè esset. hic autem iustus seruandi modus non aliter fieri ualet Galen. teste primo de sanit. Me. quàm cibi, potionis, respirationis, & arteriarum motus ope.

Vltimo non te fugit, quòd licet cor ueluti principium & fons, ut prædiximus, innati caloris medijs suppo. arterij ab eo ortis aliarum partium innatum calorem seruet non tantum earum arteriarum motu, uerùm etiam medijs spiritibus in sinistro eius uentriculo ortis, qui ueluti uehiculum caloris à corde confluunt, Gal. autore libro de usu puls. ex his tamen spiritibus calorem uehementibus nullum aliud commodum partes ad quas defertur, suscipiunt, quàm ut intimi caloris temperies in eis seruetur. Hæc custodia non tantum pulsus uerùm etiam ex abundante naturæ gratia à prædictis confluentibus spiritibus fit. nam propter hoc naturam in partibus inseruisse arterias Gal. ostendit 4. de usu part. quare non ab re eundem usum præstabit hic spiritus uitalis innato spiritui & non alium, ipsum in propria tēperie seruans ac qualitate decenti, & propterea uoluit 7. de Hippo. & Plato. Decre. eo probè concocto animale spiritum generari & non inna =

tum, immò 6. usu de part. propterea purum sanguinem, isquit, ac tenuem in arterijs contineri oportuit, quoniam spiritui animali & non alijs partibus alimentum erat suppeditaturus. Excipiendæ sunt tamen forte partes quædam quamuis paucissime, ut pulmo qui uaporosiori ac tenuiori sanguine pro eius nutrimento indiguit, is nanq; sanguis spirituosus & feruens in corde genitus, non etiam uelut qui è iecore ortus est: in alimentum proficiscitur omnibus corporis partibus 6. de Hippo. & Plato. Decre. pari ratione nec uitalis spiritus qui ueluti cordis caloris uehiculum, partium ad quas defertur si metriam proprii calidi custodit, & proinde innati spiritus earum in quo potissimum essentiam habet, in alimentum non proficiscitur, sed eum contemperando seruat, animalis tantum materia ac alimentum iuxta Gale. sententiam præalleg. lo. nec solum ipsius innati spiritus sed carnosarum ac solidarum partium caloris Symetriam cõseruat à corde transmissus.

supti.
& ult.
spppo.

Nec quispiam fateri audebit animalem spiritum à cerebro diffusum in innati spiritus alimentum transferre. nam hic ut calles priuum animæ instrumentum est ad Gale. mentem 7. de Hippo. & Plato. Decre. tum ad sensus omneis tum ad motus qui ex appetitione fiunt perficiendos reliquum est præter eam quam ex aere habet custodiam insitus spiritus aliqua substantia ei quàm simillima reperiatur, postquam ea quæ est uitalis aut animalis spiritus non est, uelut animalibus spiritus inuēta est, nec minùs & ipsius uitalis spiritus materia ac simillima substantia inueniri debet, ex qua præter aerem gignatur ac custodiat. o. b. 3. 3.

1. rō. His iactis fundamentis pro spiritus naturalis necessitate talis prima potest erigi ratio. In quacunq; corporis parte spiritus innatus reperitur, is præter aeris inspirationem seu transpirationem quadam sanguinis exhalatione aut ut ita dixerim aeratione pro eius nutrimento ac custodia indiget uelut quiscunq; alius spiritus Gal. Decre 11. meth. Sed in iocinose quæ una est corporis pars eaq; princeps innatus spiritus reperitur, in quo potissimum eius natura consistit ac uirtus ut superius ostendimus, quare & custodia & refectio ne eget, ut quæ difficitur portio eius quo ad fieri liceat reficiatur, hæc non est alia à sanguinis exhalatione quam spiritum uocamus, nec is uitalis est, quia non nisi in corde & arterijs continetur & Symetriadem tantum partium seruat, nec animalis propter prædictas causas quare iurè naturalis appellandus erit, cum præter hos nullus alius reperiatur spiritus, & ipsemet Gal. 12. meth. asseruit quòd si naturalis quoq; aliquis spiritus est utiq; is iocinore & uenis continebitur.

2. rō. Præterea si iecur principium altricis seu uegetabilis facultatis est, propterea quòd materiam procurat idoneam ad alimentum toti corpori ad Gale. mentem 6. de Hippo. & Plato. Decre. iurè omnibus eius partibus id suppeditare debet. at cum natura partium in triplici substantia consistat ut prædiximus, spirituo sa carnosæ & solida, singulis simillimum alimentum impartiri debet, quare insia spiritui idoneam præstat materiam ueluti & carnosæ & solidæ parti. Sed hæc non est alia quàm tenuissima & leuissima sanguinis pars quam etiam spiritum nominamus, nec is uita-

lis aut animalis est, iurè ergo naturalis appellandus.
At si quispiam dixerit iecur idoneam materiam ad ali-
mentum procurare tantum carnosarum & solidarum
partium & non insitorum spirituum, præter id quod
minùs scitè dixerit, duo sequuntur incommoda, pri-
mū, quod iecur nō sufficiens principiū altricis facultatis,
cū singulis partibus sufficiens alimentum non sup-
peditet, & præter hoc aliud assignandum esset prin-
cipium quod spiritui innato materiam præstet. hoc au-
tem quantum à ratione alienum sit, cuiq; patet præ-
sertim in Galen. doctrina exercitato, uniuersam nanq;
in animali nutritionem iecur procurat, ut 7. de Hip.
& Plato. Decre. scriptum reliquit.

3. rō. Ad hæc accedit q. sicut se habet spiritus uitalis ad
animalem qui perfectiùs concoctus in ipsum uertitur,
ut patet 7. de Hip. & Plato. Decre. sic se debet habe-
re alius spiritus respectu uitalis, ex quo perfectiùs con-
cocto ipse oriatur. Sed hic non potest esse alius quàm
naturalis, ergo pro ortu generatione ac custodia uita-
lis spiritus præter aerem necessarius est spiritus natu-
ralis, præsertim cū is quoq; animalis spiritus genera-
tionis materiam habeat præter eam quæ ex inspiratio-
ne ex humorum exhalatione ut Galen. testatur eodem
loco.

4. rō. Amplius, sicut sanguinis tenuis purus & uaporo-
sus in corde & arterijs contentus ex eo gignitur san-
guine, quamuis crassior sit, qui priùs in iocinore con-
fectus ad cor per uenas distribuitur, perfectiùs tamē in
eo elaboratus ac concoctos, sia spiritibus uitalis præ-
ter aerem materiam ei quàm simillimam prædicti san-
guinis

guinis exhalationem suscipiens perfectiusq; elaborans cor in ipso gignitur. 7. de Hippo. & Plato. Decre. quæ non nisi per easdem uenas ad eum peruenit in iocino= re genita, & per uenas distributa, quàmquàm crassior & caliginosior sit. at quòd hanc sanguinis exhalatio= nem intra uenas contentam spiritum naturalem nomi= nemus, alienum non est, cum & animale. 6. de usu part. Gale. dicat esse exhalationem quandam sanguinis benigni, qui tamen & sincerior & tenuior natura= li existit.

5. rō. Insuper si nihil in nostro corpore planè est since= rum, sed omnia omnibus mixta non tamen æqualiter, ut Gale. testatur auctoritate Hippo. libro de alimento 6. de usu partium, iurè in uenis ipsis non tantum san= guis uerum etiam spiritus continebitur, uelut in arte= rijs non tantum spiritus sed sanguis, prout ipse aduer= sus Erasistratum probauit, at is qui in uenis spiritus cōtinetur nec animalis nec uitalis dici potest, cum unus in cerebro, alter in corde & arterijs contineatur. me= rito ergo naturalis dici debet.

6. rō. Ultra hæc si in uenis aliquis continetur spiritus, is naturalis dici debet, cum 12. meth. Galen. dixerit, si naturalis aliquis spiritus est, utiq; is in iocinore & uenis continebitur, sed in ipsis spiritus continetur, ut idem 6. de usu part. scriptum reliquit dum asseruit, arteriã tenuem ac purum & uaporosum sanguinẽ con= tinere, uenã autẽ paucum eundemq; caliginosum aerem seu spiritũ, consuevit nanq; hæc Gal. cōfundere, ut patet primo de diffẽ. febr. maritò ergo naturalis est & dici debet, præsertim cum eodem libro inquit atq; & q

reliquæ particulae omnes omnium sunt participes & Venæ & Arteriæ: quarum hæc quidem exigui et eiusdem tenuis atq; corporosi sanguinis: Illæ uero paucissimi & ipse spiritus uerum caliginosi & crassi.

7. rō. Cum præterea tria sint principia quæ ad Galen. mentem corpus gubernant, & quodlibet ipsorum propriam continet facultatem diuersi generis inter se, ac toti corpori quæuis ipsarum ex suo ueluti fonte distribuitur ut patet 9. met. & primo de arte cur. ad glau. si cerebrum & cor proprijs spiritibus uelut instrumentis utentes suas proprias suppetunt facultates, iecur pariter suam dispensans facultatē suo utetur proprio spiritu tanquàm instrumento, cum & ipsum inter tria principia non minus quàm reliqua corpus gubernat, at cum naturalis facultatis sit principium ei spiritu naturali medio toti ministrabit, uelut cerebrum animali, & cor uitali, epar enim cor cerebrum & testes cōmuniter uniuerso corpori principia sunt uirtutum; ut Gal. inquit 2. de arte cur. ad Glauc. at si quispiam dixerit contrarium sentire lib. artis medi. & primo de lo aff. ex his quæ paulò post dicemus responsio patebit.

Spiritum ergo naturalem ad Gal. mentem & dari & necessarium esse prædictis hisce rationibus probatum esse reor, cum enim propter insiti iocinoris spiritus & aliarum partium instaurationem ac custodiam ut materia sit uitalis spiritus, uelut & is animalis, in iocinoreq; generari tanquàm naturalis facultatis seu altricis fonte ac principio, alijsq; partibus per uenas transmitti pro earum prænarrato usu. At si

quispiam ad huc inficiabitur, propter quid de eo ambiguit Gal. loquutus fuerit 12 meth. cum dixit, quod si naturalis quoque aliquis spiritus est, utique is quoque in iocinore et uenis concinebitur. Ei responsum sit, primo eo loco Gal. spiritum naturalem non negasse; secundo sub conditione loquens locum in quo contineretur assignasse; tertio quod non mirum si sub conditione de eo uerba fecit, nam si de uitali spiritu qui euidentior erat, non æque asseruit euidentem esse demonstrationem ueluti de animali, eo minus euidentis demonstratio esse poterat ipsius naturalis, qui et puritate et tenuitate ab ipso uitali deficit: est namque crassior ac caliginosior ueluti et sanguis qui in ipso generatur crassior et rubrior, at qui in corde tenuior et flauior est 6. de Hippo. et Plato. Decre. neque euidentis alicuius motus ut cerebrum et cor existit iecur ipsum eodem teste præalleg. libro, quod euidentis quoque naturalis in eo pateret spiritus non ab re igitur sub conditione de eo uerba fecit, propterea quod de eo satis euidentem demonstrationem non haberet, et non ut ipsum penitus negaret, ut quidam uolunt. Consuevit namque de his rebus quarum euidentem demonstrationem non haberet, nil temere pronuntiare sed sub dubio loqui, ueluti et de animæ substantia, et causa foetuum formatrice ubique locorum et præsertim lib. de foetus formatione, et 9. de Hippo. et Plato. Decre. ambiguit loquutus est. non igitur in Gale. doctrina abnegandus est naturalis spiritus, quinimmò propter prænarratas causas, ac usus tanquam necessarius admittendus. Et si lineariaribus, exquisitis demonstrationibus ac euidentibus confirmari

nequit ; satiùs est probabilibus credere , & acquiescere ; quàm ipsum penitus negare , præsertim cum nec ueritati nec Gal. doctrinæ repugnet. quinimmò cum 9. meth. fateatur tres diuersi generis facultates animal gubernare , qualibet toti corpori ex suo ueluti fonte distributa , de naturali facultate minime id uerificari posset, cum singulis partibus sit cognata ad eius mentem , nisi spiritus hic naturalis uniuersis a iocinore suppeditaretur, quo innati earum spiritum quibus potissimum naturales perficiunt ac proprias functiones , seruentur : ut paulò post dicemus :

Solutio Reliquum est rationes eorum qui contrà sentiunt, rationū quas supra portauimus, diluere : quod quidem admodum erit facile, nam ad primam qua tentant spiritum positū naturalem destruere , propterea quòd uehiculum non est naturalium facultatum, cum nutriendi uis cuicunq; parti insita sit, dicimus ad Gal. mentem, quòd è uestigio cum nostri corporis partes constructæ sunt, cognatas habet eas quas diximus uires naturales, et propter ea ut eis à iocinore per naturalem spiritum deferantur opus non habent . At cum earum essentia & natura permanens non sit, iurè præter id quòd à corde eis confluit , iocinore indigent, quòd alimentum eis suppetat: est enim ipsum, propterea altricis facultatis principium . Hoc alimentum , ut supra probatum est , non tantum carnosæ & solidis partibus , immò etiam innatis eorum spiritibus suppeditare debet. ex quo distributo alimento cennuienti & simillimo , ut opus est , partium tum natura tum uirtus quæ in prædictis tribus consistet , potissimum tamen in spiritibus , con=

seruetur. naturalis ergo spiritus appellatur, non quod naturalis potentiae sit uehiculum, sed quia ad ipsas partes distributus alimentum praestans innato spiritui, quo praecipue operationes naturales perficiuntur, ipsas facultates seruare ac in partibus custodire uidetur. ex quibus dicta Gal. 9. meth. primo & secundo de arte cura. ad Glauc. & si pugnantia assererere appareat, cum his quae primo de lo aff. asserit, & lib. artis medici. concordari possunt. nam licet insitae sint partibus quattuor naturales facultates, quas ex propria earum essentia & natura perficiunt, praesertim spiritu eis insito, quia talis natura seu essentia permanens non erat, aliquo indiguerunt principio inter reliqua quod idoneam alimenti materiam suggerens, tam carnosae & solidae, quam insiti earum spiritus substantiae essentiam ac naturam earum conseruaret, & per consequens uires ac naturales facultates earum quae in his consistunt. hoc autem iecur est hac ratione naturalis seu altricis facultatis principium, ac spiritum naturalem suppeditans, & quodammodo uim seu naturalem facultatem toti corpori distribuens, ut 7. & 9. meth. & primo de arte cur. ad Glauc. sentire uidetur Galenus. suppeditatur denique ab hepate spiritus materia propriae & non naturalis facultas, uelut à cerebro animalis facultas & non materia praeterquam ad oculos, & à corde pro caloris simetria conseruanda utraq; materia uidelicet & uis, seu facultas: princeps: namq; membrum nuncupamus, non modo quod uim seu facultatem, uerum etiam quod materiam suppeditat, ut patet 6. de Hippo. & Plato. Decre.

Ad pri- Pariter ad Gale. auctoritatem libro artis medi. li-
mam con- quet responsio, nam neq; nos negamus quasdam par=
firmatio tes à seipsis gubernari insitas à natura potentias ha=
nem, bentès, à quibus reguntur. uerum eas alimento non
indigere alienum à ratione est asserere; cum iecur ip=
sum toti corpori idoneam procuret materiam ad ali=
mentum. nec eas innato spiritu carere quispiam dixe=
rit, cum in hoc earum potentie præcipue essentiam ha=
beant. non immerito ergo cum huic quoq; spiritu in=
nato alterum iecur pro eius alimento naturalem pa=
riat, eo indiguerunt pro seruanda earum partium na=
tura. At si quispiam obijcerit non posse hunc ad eas
peruenire, cum uasa ad ipsas non perueniant. Respon=
sum uolo eas permanere non posse citra alimentum,
conspicimus nanq; in dies eas nutriri quare ad eas il=
lud deriuari necessum est, & si neq; uena eis inferi
conspiciatur, prout Galen. asseruit 3. de natu. faculta.
circa fi. per quandam tamen quasi traditionem uel
porrectionem quam græci διὰ δόσιν appellant ali=
mentum ad eas transumitur seu transfertur. quare eo
magis spiritui innato earum diffunditur naturalis pro
eius alimento, quò tenuior ac leuior est quàm reliqua
sanguinis pars, quæ pro carnosâ ac solida earum re=
ficienda substantia transfunditur, quàmquàm paten=
tes ductus non sint.

Ad secun- Quod autem Galen. scriptum reliquit primo de lo=
dâ confir- aff. asserens, quòd si partium essentia permanent fuif=
mationē. set, neq; arterijs neq; uenis indiguissent. uerum quia
nutrimento egent, seruareq; oportet intimi caloris tem=
periem, hanc ob causam & uenis & arterijs indige=

bant. nihil obstat quò naturalis spiritus dari non debeat, nàm per uenas per quas carnosus & solidis partibus alimenti materia distribuitur, per easdem spiritibus ipsis innatis idonea diffunditur materia, qua alantur. nec minus & spiritui uitali ut diximus, quæ sanguinis in ipsis contenti exhalatio quædam est, purioris ac syncerioris substantiæ, quam substantiam spiritum appello naturalem. Simillima existit & pro innati & uitalis alimento. hæc ergo congrua fuit eorum spirituum uia per uenas uidelicet uelut & aliarum partium nutrimenti.

Pro eo etiam quòd materia desit pro spiritus naturalis generatione, ut ipsi opinantur, ipsum negare ausi sunt. At nos cum ipsis assentimus, spiritum uita-
 lem nec posse esse nec esse spiritus naturalis materia, immò è contrà hunc illius, uerùm cum asserunt neq; sanguinẽ qui in iecore conficitur posse esse, cum is crassus ac turbulentus sit, longè dissentimus. nàm licet qui in iecore generatur sanguis ex propria eius carnosâ parte, quæ rectius parenchyma dicitur, ac in uenis continetur crassior & turbulentior sit quàm is qui in arterijs conspicitur, tamen negandum nequaquẽ erit ex eo posse naturalem generari spiritum, qui pari ratione à uitali declinat, qui in corde & arterijs continetur, uelut & sanguis. nàm & proprio eius temperamento ac natura peculiariq; cordis temperie. qua medijs arterijs participat, & si exiguæ sint, quia tamen seruant caloris in eo Symetriad ut patet 4. de usu part. potest propterea proprijs suis uiribus utens quæ non minùs in eius spirituosâ potissimùm parte consistunt,

Ad tertiam.

alimenti materiam ad seipsum delatam assimilare pro
eius alimento primò, secundariò uerò quod in eo re=
dundat, uelut ipsi superfluum toti dispensans. in hac
assimilatione quis negaret simillimam spiritui innato
ipsius substantiam conficere pro prædicti insiti spiri=
tus custodia ac alimento; hæc autem ab eiusdem sangui=
nis qui in eo conficitur exhalatione alia esse nequaquã
potest. Nam hæc sexcenties dicta est simillimam esse
spiritui substantiam ex sanguinis tenuiori ac Sincerio=
ri parte genitam, at quæ sufficiens est pro ipsius insiti
spiritus alimento ab eo reponitur, quod autem redun=
dat ueluti & reliquum sanguinem ab eius parethyma=
te genitum ad alias partes propellit tanquàm super=
fluum, qua ratione ipsum iecur in numero trium prin=
cipiorum corpus dispensantium reponitur. Hæc est il=
la materia conformis ac simillima pro generatione ac
alimento innati ac uitalis spiritus. qua de re non tan=
tum sanguis, qui in iocinore conficitur, idonea potest
esse materia pro naturali in eo spiritu generando,
uerùm & eius causa efficiens similis ac proportio=
nata pro eiusdem spiritus generatione, in eo repe=
ritur. spiritus si quidem innatus eius, in quo eius=
dem iocinoris natura præsertim consistit, qua ra=
tione spiritus quoque naturalis appellari meretur, ab
ipso quoque spiritus uim accipiens, ueluti & is qui à
propria cordis natura & potissimum ab eius spiritu
insito gignitur, uitalis, & qui à cerebro animalis di=
citur. adest ergo pro spiritus naturalis generatione
iocinori abundans ac apta materia, nec minus & po=
tens causa efficax.

Ad 3. Cum autem nulla adsit in iocinore cavitas ueluti in corde & cerebro, in quo posset naturalis spiritus generari, illum quoque hac ratione negarunt. At nos dicimus quod uelut in eo uiscere pro sanguinis generatione natura magnum unum sinum ueluti cisternam quandam non fabricauit, ne breuissimo tempore in eo ad ipsum transmissus succus mansisset, ac in sanguinis absolutionem transmutari non potuisset, raptus siquidem ab impetu distributionis, & propterea ut diutius in eo persisteret, ac perfecte alimentum alteraretur, ac in sanguinem mutaretur, machinata natura est transituum seu uiarum angustias, quemadmodum in alijs locis hoc machinata est, ut in uentriculo pyloron, in intestinis inuolucra, ante testes arterias & uenas inuolutas, in capite plexum retiformem. in quibus partibus cum natura uoluerit diutius materias morari, transitum ipsis difficilem molita est. ut tradit Gal. 4. de usu part. pari ratione nec pro spirituum naturalium generatione talem in iocinore sinum natura non fabricauit, cum materia eius diutius in eo non mansisset, tum quia attingi minimè potuisset ab omnibus insitis iocinoris spiritibus, à quibus ipse naturalis gigni oportebat. Et propterea aut prædicti naturalis spiritus generatio prohibita esset, aut deterior fieret. non ab re ergo permanens diutius sanguis in tenuissimis iocinoris uasis, & perfecti sanguinis generationis causa fuit, & absoluti spiritus naturalis. quinimmò & in generatione animalis spiritus ex ipso uitali hoc idem natura machinata est, reticularem plexum constituens, in quo diutius uitalis spiritus permanens ualeat perfecte in ani-

malem transmutari. Sicut ergo ex iocinoris propria
carnosa substantia seu parenchymate alimentum in te-
nuibus eius uasis detentum potest perfectè in sangui-
nem uerti, sic ex eiusdem iocinoris insito spiritu tenu-
ior prædicti sanguinis pars diu in ipsis detenta ualet
in naturalem spiritum uerti. accedit ad hæc, quòd nec
ipse adeò lucidus & sincerus esse debebat uelut ani-
malis aut uitalis, sed quantum uitalis ab animali de-
ficit, tantum naturalis à uitali, ut possit ille aereus,
uitalis actenus, hic cum uaporis similitudinem ge-
rat uaporosus appellari. nō ergo deficit locus pro eius
congrua generatione. Ad 4. rationem.

Dum autem spiritum naturalem destruere conan-
tur, quoniam canalis aut meatus aliquis non suppetit,
per quem ualeat ad membra deferri cum genitus fue-
rit, satis admodum ad hoc Resp. patet. nām ueluti per
arterias à corde ortas uitalis spiritus ad membra de-
fertur, ita & per uenas à iacinoze ortas naturalis ad
eadem membra pertransit: et si dixerint in uenis eum
contineri non posse, cum unicam tantum habeant tuni-
cam. dicimus nos eam sufficere pro naturalis spiritus
detentione. nām cum is non tenuis ac aereus sit ueluti
animalis ac uitalis; sed turbulentus ac uaporosus, ut
potè ex crassioris sanguinis attenuatione seu habitu ge-
nitus, propterea dissipari ac diffilari per uenarum tu-
nicas nequit, & cum asserunt oportere insuper easdem
tunicas pulsare ueluti & arterias, non possum tantos
uiros non mirari supponentes per hæc uerba, propte-
rea arterias continuo motu agitari quia spiritus con-
tinent. Ad hoc quantum à Gal. mente alienum sit, quili-

bet lib. an sanguis in arte nostra contineatur, & 7. de Hip. & Plat. Decre. percipere potest. quibus locis aduersus Erasistratū arterias non propterea quod spiritus in earum cavitatibus continent moueri scriptum reliquit, sed ob uirtutem à corde in tunicas ipsarū trāsmis-
 sam, nam ueluti substantiæ ipsarum initium cor existit, ita ab eo illico motrix facultas ad ipsas delegatur, quæ ipsi cordi innata est. At cum innatus motus distensionis uidelicet iocinori non adsit, pariter ne c uenis ab ipso ortis, & si spiritum naturalem in eo genitum contineant haud quaquā eo motu agitabuntur, cum nec arteriæ propterea quod spiritus sunt receptacula distensionis & contractionis motu moueātur, sed quia talem suscipiunt in earum tunicis à corde facultatem ut potè ab eo ortæ. sufficientes igitur canales ac meatus naturalis spiritus uenæ sunt, cum & crassius aulæ naturæ is sit, nec propterea eas continuè distensionis motu agitari opus est, ueluti nec arteriæ quia spiritus uitalis receptaculum sunt, propterea mouentur, ut diximus.

Ad ultimam.

Vltimo loco quia nec aeri patere uiam conspicitur, ut eo ueluti & reliqui spiritus is qui naturalis dicitur, nutriatur. has quoq; ratione ipsum destruere conantur. Cui Responsorium uolo quod nec hæc nutritio nis uia spiritui naturali deficit, nam ad si mas eius partes arteriæ inseruntur, ut Gal. patet 4. de usu part. non propter aliud nisi ut refrigerationem eis partibus suppeditent. quem usum & gibbæ hepatis partes quodammodo ex continuo septi transuersi motu eis uicino, suscipiunt. quod quidem abundans esset spiritus

naturali in iocinore contento pro aeris participatio-
ne. nam cum crassiusculus ac uaporosior, is sit, sangui-
nis potius exhalatione, quam aere alitur, & præter
hæc nemo unquam negabit apertiones orificiorum ar-
teriarum ad uenas, quas Græci Αἵμασομαστικὰς appel-
lant, præter alios, quos præstant usus, propterea fa-
ctas esse ut respirationis ac pulsum utilitas non tan-
tum cordi & arterijs, sed cum eis, uenis etiam distribu-
bueretur, prout decretum reliquit Gal. 6. de usu part.
per quas iecur quoque promptè & respirationis &
pulsum utilitatis particeps esse poterit. per dictas er-
go reperationes possunt & naturales spiritus in uenis
& iocinore contenti tanta aeris utilitate parti-
cipare, quanta egent pro earum alteratio-
ne ac alimento. Ex his ergo patet
quanti momenti sunt eorum
rationes qui naturalem
spiritum ad Gale-
num mentē pe-
nitus nega-
runt.

IOANNES ANDREAS
RITIVS AD LE-
CTOREM.

Dum formam insinuat febris, moresq; triteæ
Altimarus studijs clarus apollineis,
Plurima digna refert obiter de febre, feratur
Symptioma, an morbus, cur redeatq; simul.
Cumq; sit hæc morbus, nunquid mereatur acuti
Nomen, sit uicibus cum redi uiua suis.
Dicta senis Coi sectans, doctiq; Galeni
Cuncta facit nitido splendidiora die.
Omnibus exactam facile est de febribus uno
Hoc tandem exemplo notitiam capere.

QVOD EXQVISITA

TERTIANA AD GAL. SENTEN-
TIAM IN GENERE ACV-
TORVM MORBORVM
REPO-
NEN-
DASIT.

AVD inuria charissime Brune
medicorum plurimis hæsitare con-
tingit, num tertiana febris in acu-
torum morborum numero connume-
randa sit. cum & tertiana ipsa non
uno modo dicatur, nec acuti morbi
simplicis, unius tantum naturæ in Hip. & Gale. do-

et trina esse reperiantur. Duo hæc igitur primam atq;
præcipuam dubitandi causam præbuerunt. adde ter-
tium, quia nec alicubi ferè compertum est, Hip. aut Gal.
de hoc re certam proferre sententiam. quapropter
uolens ipse propositi quesiti ueritatem indagare, si-
mulq;, ab eorundem decretis non decedens ut petijsti,
quid sentiam assereres; terminorum primò exactam
notitiam tradere, rationibus deinceps & prædicto-
rum præsertim autoritatibus quam sentio ueritatem
fulcire conabor; & demum quas aduersus in medium
afferri consueuerunt dubitationes soluere non graua-
bor; ut exinde irrefragabilis propositæ rei ueritas
tibi & cunctis pateat.

De febre ipsa (quoniam eius essentia iuxta Gal.
sententiam. 6. de morbis uulg. non secundum Hip. mo-
dò ac præclarissimos medicos, sed etiã secundū commu-
nẽ omnium hominum consensum est præter naturam
caliditas, maximè quidem in totum animal diffusa, sin-
minus aut omnino uel in pluribus partibus uel in no-
bilissimis accensa, uelle nos modò ut rē longissimis uer-
bis tractare uideamur, differere num eius caliditas
fuerit eadem uel diuersa cum naturali caliditate, &
si eadem nunquid numero uel spetie aut genere eadem,
& si diuersa, quibus differant, penitus abstinere de-
creuimus; cum & præter morem nostrum sermonem
protelare opus esset, studiosisq; confusionem potius,
quàm doctrinam pareremus & quæ ab alijs sexcentis
in locis prius tradita sunt nulla exinde utilitate per-
cepta hic conscriberentur. iure igitur hæc res Consilia-
tori Gentili Niccolo ac huius classis alijs tractandare

linquatur. Tantum cum Gal. lib. de ca. morb. dicamus
 febrem esse totius animantis calorem immodicum, uel
 ut 3. meth. med. asserit febrem calorem esse adeo im-
 modice auctum ut & hominem offendat & actionem
 laedat, uel ut com. apho. 16. p. li. ubi febrem retulit esse
 conuersionem nativæ caliditatis in igneam. huius tria
 esse genera primo de differe. feb. scriptum reliquit, pro
 ratione triplicis substantiæ, quæ nostri corporis natu-
 ram constituit Hip. autore. quas substantias continen-
 tia contenta & impetum facientia nominavit continen-
 tia appellans ipsius corporis partes solidas, cõtenta hu-
 mores, & impetum faciëntia spiritus. febrilis namq; dispo-
 sitio aliàs ex alio de prædictis incipit, prout una ma-
 gis quàm altera substantia ab una uel altera causa pre-
 ter naturam calorem suscipere parata est. in quacun-
 que enim earum primum suscipitur præter naturam
 caliditas genus aliquod febrium constituitur. ut si in
 spiritibus diaria dicta febris generatur, si in humori-
 bus putrida, si in partibus solidis hectica gignitur;
 spiritus dico humores & partes solidas cordis & non
 aliarum partium, cum & si spiritus omnes totius cor-
 poris & humores uel solidæ partes præter naturam
 calfactæ sint, quæ uerò in corde continentur non ad huc
 neque febris dici potest neq; est pro ut Gal. sexcentis
 in locis præsertim eo primo de differe. feb. testatus est.
 ipsius namq; cordis aliquam prædictarum substantia-
 rum calfactam esse præter naturam opus est, si febris
 gigni uelit, spiritum uidelicet si diaria, humores si
 putrida, & partes solidæ si hectica. quamuis non sem-
 per prædictæ cordis substantiæ pro febrium genera-

tionē primò affici oporteat ; contingit nanque sæpe numero, non in diaria dumtaxat, ut spiritus alij primò calfacti sint præter naturam ut animales, aut naturales, uel uitales illi qui in arterijs continentur, ex quibus deinceps ad eos pertransit qui in corde continentur quo tempore & diaria febris cōstituitur. quem admodum de ea diaria, quæ ex inguinum inflammatione æstu uel frigore ortum habet Gal. scriptum reliquit primo de dif. feb. ac primo de arte cur. ad glau. & ea quæ ex cruditate excitatur. 8. meth. med. ex his nanq; causis alij spiritus primò præter naturā caliditate suscipiunt, demū per consensum ad eos qui in corde continentur transfluens diaria generatur febris. at si ex ira diaria febris excitetur, hi qui in corde spiritus continentur primò afficiuntur. uerū hoc idem obseruare licet in putridis febribus quotiens putrescentes succi aut intra uasa continentur, uel in una eius determinata parte aut in inflammationem parientes, uel citra flegmonem in ea, ueluti in foco quodam detenti, febrem efficiūt. nām cūctis hisce modis putrida febris generari potest Gal. teste xi. meth. med. Hi nanq; putrescentes succi primò præter naturam caliditatem excipientes ijs qui in corde continentur humoribus deinde impartunt; ac proinde febris generatur putrida. quo fit ut in hac febre ea pars primò afficiatur, in qua putrescens succus continetur, aut inflammatio oritur, ex qua cor demum simul afficiatur oportet ; dico secundum humores eius quo modo de diaria quoq; de qua supra narrauimus existimandum est. pari modo de hectica febre dicendum erit nām hæc interdum fit præter nat

ter naturam calore primò partes solidas iocinoris uidelicet uentriculi aut renum uel aliarum partium de pascente & demum ipsius cordis, quo tempore hectica febris dicitur ut Gal. uisum est 10. meth. med. licet igitur nullum febrium genus generari ualeat in cordis substantia aliqua in calfacto esse posita sit, ut spiritus eius in diaria humores in putrida, & solidum corpus in hectica, non tamen perpetuo indictarum febrium generatione prædictæ cordis substantiæ primò afficiuntur? neq; ipsum cor; sed sæpe numero euenit uelut in singulis febrium generibus ostendimus, ut affectis spiritibus uel humoribus aut partibus solidis aliarum partium primò; ad eas quæ in corde sunt substantias communicata affectione febris pro ratione substantiæ diuersæ præter naturam calfactæ generetur. Hoc tanquam ualde necessariū ac utile pro dictarum febrium curatione, nec à quàm plurimis hoc seculo obseruatum, prætermittere nolui; cum eā partem quæ primò afficitur, omnino inuestigandam esse pro optima cuiusq; uitij curatione Gal. ubiq; præcipiat 2. præsertim & 3. lib. de loc. aff. ei nanq; auxilia adhibenda sunt, ut morbus curetur. Curationem uerò pro ratione diuersæ partis affectæ uariandam esse. x. meth. med. Gal. edocuit, dum de hectica uerba faciens asserit alia debere remedia adhiberi si cor, alia si iecur uel uenter, aut renes primò afficiantur; alijsq; partibus topica remedia applicanda sunt, nam semper ei quæ primò affecta est. Hoc etiam in putrida & diaria febre obseruandum est saltem pro topicis applicandis remedijs, qua ratione tot tantq; topica remedia pro curandis

febris deſeruiencia inuenta fuerunt, non enim indiſtinctè partibus applicanda ſunt, prout maior medicorum pars hiſce temporibus conſueuit, Sed ut cognita parte quæ primò afficitur eidem cum opus eſt adhibeantur; non tamen propterea ipſo corde tanquàm in febris aut per eſſentiam aut per conſenſum neceſſariò affecto, ac membro exiſtente principi dereliecto, ſed ipſi ſemper in febris ſuccurrendum quoq; fore cenſemus, uerùm non ut perpetuò eo primò affecto ut malè quidam ſentiunt aſſerētes in febris ſemper eam primam partem affectam eſſe. nàm neq; in diarijs nec putridis aut hecticis ſempiternæ ueritatis eſſe ſuprà ad Gal. mentem oſtendimus. Inter eſt itaq; medici exquiſitè in qualibet febre partem, quæ primò afficitur dignoſcere, ut ei etiam primò curatio dirigatur. nec in omnibus indiſtinctè aſſerendum eſſe, ut ex hiſ quæ diximus conſtat, cor primum eſſe ſemper quod afficietur, ut noſtro æuo maior medicorum pars uno ore fatetur, ſemperq; de eo ſollicitos nos eſſe debere, ut potè quod princeps membrum exiſtat, neceſſarioq; in cuius febris generatione afficiatur licet non ſemper primò. In numero uerò febrium, quæ quidem ex humorum putridine conſiſtunt, tertiana exiſtit, neq; enim magnus earum numerus eſt, ut Gal. inquit. 2. de criſibus & 2. de diſſe. feb. ſed omnes tres exiſtunt bilioſa uidelicet melancholica & pituitoſa, hoc eſt tertiana quartana & quotidiana. harum uerò cuiuſq; differentia duplex exiſtit intermittens uidelicet & continua, ita ut omnes ſimplices febrium putridarum differentia ſex numero ſint; quàmuis aliqua alia differen-

tiæ illis accedant ex humoris. s. copia quantitate &
 qualitate putredinis, modò motus, & parte in qua
 humor putrescit, ut idemmet Gal. testatur eo 2. de
 diffe. feb. Et ut ad tertianam ueniamus, de qua uer=
 ba facturi sumus alijs derelictis, præter id quòd quæ=
 dam est continua sic dicta nomine generis, (multas ta=
 men circuitiones particulares continens & non unam
 tantum, sicut uera continua, quæ continens dicitur fe=
 bris, cuius omne tempus una accessio est ab initio us=
 que ad finem, siue ea æqualis persistat, aut paulatim
 decrescat, uel paulatim crescat,) quædam uero in=
 mittens seu ad integritatem desinens, ipsam inter=
 mittentem quæ tertio quoq; die infestat pro ratione
 diuersæ longitudinis uel breuitatis accessionis eius &
 intermissionis, uarijs nomē, laturis eam appellari apud
 Gal. inuenio, cum 2. de diffe. feb. tum primo & 6. de
 morbis uulg. nam cui & accessionis tempus breue est,
 & initium cum rigore, & cum sudore solutio bilisq;
 uomitu, uel etiam infernè aluo biliosa deijciente, huic
 exquisita tertiana nomen inditum est. cui autem ho=
 rum aliquid deest non amplius exquisita, sed tertiana
 simpliciter uocatur. uerum si & intermissionem mino=
 rem habuerit producta. s. accessione, tertianam hanc
 productam nominare licet; tametsi hæc maioris mino=
 risq; ratione differentiam magnam obtineat, cum &
 magis productam unam, admodum productam aliam,
 & maximè seu plurimum productam reliquam nomi=
 net. uerum eas hoc modo diffinire quodammodo obscu=
 rum est, cum & recentiores medici de eis quotidie cer=
 tent atq; contendat, ne id quidem agnoscentes se de no

minè contendere . talem igitur nominum subtilitatem
querere necessariū medicis nō est, cum & rectè curare
tertianam ualeant, ac eius euentum præsensire inspe=
Et tantum accessionis & intermissionis longitudine, &
spetie seu forma eius, quæ in ipsis tertianis uariari cō=
tingit, uelut in alijs quoq; febribus per circuitum repe=
tentibus, aut ex parte redundantis succi, & hoc uel
quantitate uel qualitate ipsius. nam uelut copiosior bi=
lis longiores, pauca breuiore efficit accessiones, sic te=
nuis quàm crassa breuiore, crassa uerò quàm tenuis
longiores parit, uel uirū ratione. nam uirium robur
breuiore, eæ uero imbecillæ multò longiores accessio=
nes efficiunt. totius quoq; corporis constitutio causa est
ut interdum breuiore, sæpenumero longiores fiant ac=
cessionis. Corpus nanq; rarius quantum in se est bre=
uiore, densius autem longiores efficit. facultas nanq;
ualida promptius à se expellit id quod alienum est,
corporis autem raritas minimè detinet id quod effer=
tur. quo circa ita affectis cito euacuari excrementum
necesse est, si etiam alia similia existunt. pari ratione
quibus e contrario corpus afficitur, ijs necesse est lon=
giorem esse excrementorum excretionem, debiliter ex=
pellente facultate, detinente autem ea quæ efferuntur
meatū angustia ac corporis densitate; omnibus autem
prædictis insimul cōcurrētibus aut breuissima aut lon=
gissima accessio fit; nam ob paucitatem bilisq; tenuita=
tem robur uirium & uiarum amplitudinem breuissi=
ma fit accessio, longissima autem ob copiā eiusq; crassi=
tiem uirium imbecillitatē meatuumq; angustiam seu
corporis densitatem. si uerò prædicta omnia haud con

currant sed eorum quædam, pro comunicantium causa
rum diuersitate accessio magis uel minus longa erit uel
breuis, in medio longissima & breuissima non paruum
secundum magis & minus differentiâ suscipiēs. liquet
igitur ex his tertianæ accessionem propterea non sem-
per esse æqualem, quia non perpetuò eadem bilis co-
pia eiusdemq; substantiæ putrescit, nec in corporibus
eandem semper constitutionē ac uires æquales haben-
tibus. & propterea hæc inspiciens medicus, causam
promptè inueniet longitudinis uel breuitatis accessio-
nis eius, ritè eam curabit, eiusq; finem prænuntiabit,
etiam si quouis nomine ipsam appellet. At ut clarior
nostra euadat oratio, quia singulis tertianis iuxta Ga-
le. doctrinam suum cuiq; nomen imposuimus, prout ma-
gis uel minus earum accessio prolongatur, cum sermo
noster de ea erit tertiana, cuius accessio duodecim ho-
ras non pertransit, quæ maxima est eiusdem accessionis
longitudo, eam uel exquisitam tertianam uel absoluto
sermone simpliciq; appellatione, tertianam, nominato;
prout & græcorum consuetudo est altero duorum mo-
dorum indifferenter eam appellare, ut sexcentis in lo-
cis præsertim Comento apho. 59. 4. li. testatur Gal. cu-
ius insuper differentiæ, quædam ex lōgitudine & bre-
uitate accessionis eius ortum habent, eius nanq; accessio
interdum usq; ad duodecim horas prolongatur, sæpe
numero ad decimam & quandoq; ad sex uel octo tan-
tum uel etiam ad pauciores prout dicta flaua bilis ex
qua excitatur in maiori fuerit uel minori copia cras-
sioris uel terminoris substantiæ, ac in corporis disposi-
tione rara uel densa, & uires robustæ uel imbecillæ

fuerint. Verum quoniam hæc tertiana de numero est morborum qui per circuitus repetunt, quærendi propterea occasio oritur, quam ob rem febris quædam (in quarum numero tertiana est) per circuitus repetant. huic Gal. 2. de diff. feb. paucissimis uerbis satisfacere uidetur, nam circuituum repetitio inquit aut oritur ex fluxione quæ ex robustioribus partibus ad imbecillimas, fit cum uidelicet in aliqua parte excrementum ex quauis causa generatur, demum eiusdem partis expultrice facultate ualida existente reſeratis uis, ac eodem excremento non admodum crasso nec multo existente ad alias transmittitur, ac ex illis ad alias, quoad ad unam quandam deueniat quæ cunctis alijs imbecillior sit, quo loco decumbens, præter naturam calfactum ac putrescens febrem excitat: tantoq; tempore per circuitus repetit quanto eadem dispositiones in mittentibus & suscipientibus partibus permaneant. interdum etsi pars quæ extrema transmittibat amplius non mittat, qua ratione neq; ab alijs suscipiat, remanet tamen in ea parte, quæ prius excipiebat imbecillitas quædam, quo fit ut febris oriri possit quoniam sibi ipsi excrementa generat etsi ab alijs non excipiat, uelut si ea ab initio imbecilla fuerit sibi ipsi excrementa generans eaq; expellere non ualens, cum imbecilla ea sit, excrementum uero fortè multum aut crassum uiq; obſerata fit ut sibi ipsi initium febricitandi afferat, seruiabiturq; non minus eiusdem febris circuitum repetitio. quod in prædictis partibus similes dispositiones per manserint. accidit & tertio quòd quædam partes nec ab alijs suscipiant excrementa, ut potè nulla existente

parte quæ ea transmittat, uerum præter naturam affectæ, ut cum supra modum calfiant, aut doleant, ad se ipsas excrementa trahunt; proinde fit ut ubi putrescant qui trahuntur succi febrem excitent, hoc modo fluxione orta tam si corpus plenum sit excrementisq; refertum, quam si eisdem uacet; admodum tamen larga existente fluxione ubi plenum, pauca uero ubi excrementis uacet. Nec secus tam diu per circuitus repetet dicta febris, quam diu color aut dolor in eisdem partibus perseverantiam habeat. tribus igitur modis iuxta Gal. sententiam 2. de diff. feb. quæuis putrido febris generari potest, quæ per circuitus redit; quamuis interdum euenit quod non una tantum sed plures prædictarum causarum communicent in febrium putridarum generatione, quæ circuitione fatigant, ut puta fluxio in aliqua parte ab alijs mittentibus excipiat, & eiusdem adsit imbecillitas, ita ut non tantum suscipiat sed & sibi ipsi excrementa generet; quibus in ea parte putrescentibus si febris gignatur, duplicem habebit & generationis & per circuitum repetitionis causam, prout Gal. 2. de diff. feb. scriptum reliquit. Causæ igitur quod febres quædam per circuitum repetant, ac quiuis alij morbi tot ac tales sunt. at quod ad integritatem aliquæ earum accessiones desinant, non difficile est inueniri, nam cum prioris accessionis tempus adeo breue fuerit, ut priusquam secunda incipiat, iam prima defierit medium interuallum inter secundæ accessionis principium & prioris finem, totum sine febre existit. at ubi secunda prius incipiat quam prior omnino soluat, nihil harum medium relinquitur. quare ad inte

gritatem non desinet. querimus itaq; nos de ea tertia
na febre nunquid sit morbus acutus, quæ tertio quoq;
die per circuitus repetens eius accessio, duodecim ho=
ras non pertransit, quod tempus longissimum est, omni
noq; intermittit; eam pro clariori doctrina indeferen=
ter aut absolute tertianam aut cum additione exquisi=
tam quò ab alijs differat, nominabimus. hæc causam ha=
bet flauam bilem superabundantem in toto corpore la=
tam ac motam, quo fit ut in ea uehemens fiat rigor, bi=
lis superueniat uomitus aut alui deiectio biliosa, uri=
næ ac sudores biliosi, ab acutissimis cõtinuis maximèq;
adurentibus febribus hoc tantum discrepans, quod in il=
lis biliosus succus unà cum sanguine intra uenas conti=
neatur, in hac per totum corpus deferatur, ac per singu=
las eius partes disseminatur. distant ergo hæ febres in=
ter se locis tantum, in quibus superfluous cõtrahitur hu=
mor, conueniunt uerò in causa, utraq; .n. à flaua bile gi=
gnitur, ut Ga. inquit 2. de crisi bus, pri. de morbis uul.
Com. apho. 59. 4. lib. & sexcentis alijs in locis. Num
autem hæc & quælibet alta febris interdum Symptoma
& non morbus dici & esse possit, adeò quòd ut uul=
gus medicorum asserit febris accidens & non morbus
dicatur non minimam difficultatem habet, cum apud
Gal. compertum sit nonnunquam febrem Symptoma
nominare, præsertim cum inflammationes sequitur, ut
patet commento apho. 44. 6. lib. cum de ea febre lo=
quitur quæ ad inflammationem uesticæ consequitur, as=
serit enim eam esse casum eiusdem inflammationis &
3. de lo. aff. de febre phreniticis orta inquit eam unum
quoddam Symptoma seu casum censeret cerebri dispo

sitionem. idem quoq; fateri uidetur & primo de arte cur. ad Glauc. circa finem & secundo eiusdem circa principium & primo de diff. feb. circa finem cum de diaria differuit, quæ ex æstu uel frigore ortum habet, febrem dixit interdum esse Symptoma solius in capite dispositionis, prætermittendo pro nunc ea quæ scripta comen. apho. 66. & 73. quarto lib. & 43. septimo lib. cum ad mentem antiquorum & non iuxta propriam sententiam illud conscripserit, uelut liquidò cuilibet eius scripta inspicienti patere potest. at nos prædictis haudquaquàm obstantibus cum eomet Galen. indubitanter affirmare audemus, nullam febrem quouis modo genitam posse nec dici nec esse Symptoma, sed semper quæcunq; ea sit, morbus est & dicitur, illud tantum animaduertentes in eiusdem Gale. doctrina quòd cum de Symptomate bifariam loqui possimus, generatim. s. & spetiatim sumpto, ut patet libro de diff. Sympt. quādo dicimus febrē nō posse dici necesse Symptoma, de eo intelligendum erit spetiatim & non generatim dicto; nam neminem præterit non febrem tantum aut quemuis alium morbum Symptoma dici posse generatim sumptum, sed & morborum causas & uniuersaliter quicquid præter naturam corpori accidit, siue morbus sit, siue causa siue Symptoma propriè dictum fuerit. uerum de eo Symptomate intelligendum erit, quod spetiatim sumitur, hoc autem trifariam distinguitur a Gal. eodem libro de diff. sumptio. aliud nanq; affectus nostri corporis est, aliud functionum noxa, & reliquum excrementorum immodica excretio aut suppressio. quo supposito tanquàm uero, Gale. Decreto q.

quæ uis febris perpetuò morbus sit & non symptoma
sumpta ipsius morbi definitione quæ à Gale. non modò
lib. de diff. morb. & sympt. uerum sexcentis alijs in
locis cōscribitur absq; ulla difficultate probari potest.
nàm cū morbus sit præter naturam affectus, à quo
primò actiones impediuntur, febrisq; perpetuò huius=
modi sit, semper enim functiones per se primò lædit,
necessariò sequitur semper esse morbum. ad hæc si om=
nium medicorum consensu febris essentia est præter
naturam caliditas in totum animal effusa uel in pluri=
mis aut saltem nobilissimis partibus accensa, ut 6. de
morbis uulg. Gal. testatur, ergo perpetuò morbus erit
in intemperie, uelut ipsemet libro de diff. morb. sen=
tit, hæc autē intemperies uniuersi febriū generis est ca=
lor eo. teste 11. meth. quo fit ut frigidis semper cure=
tur tanquàm contrarijs ei existentibus. Erit igitur
quæuis febris semper morbus in intemperie eaq; cali=
da, talis nanq; est eius propria essentia, ut diximus.
Rursus si Symptoma sit febris spetiatim sumptū, cū
id triplicem habeat differentiam, necessariò in earum
aliqua reponi deberet. at in nullo Symptomatum ge=
nere ea collocari possit facile deducitur, cū nec in ge=
nere noxæ functionum esse poterit, nàm ipsa per se
primò functiones lædit & non est aliqua functionum
noxa, ut patet per omnes functiones discurrenti; nec
in genere affectus corporis connumerari poterit, cū
hæc Symptomata functiones non offendant nec per se
primò; uerum febris ipsa est quæ per se primò; fun=
ctiones lædit. In genere autem retentorum uel excre=
torum immodicè quis adeò erit insulsus ut febrem re

ponat; nemo inquam, & si per cuncta excrementa discurrat. cum igitur in nullo Symptomatum genere reponi febris ualeat, relinquitur ut nullo pacto quocumque modo ipsa oriatur Symptoma propriè dictum appellari possit, sed semper morbus in intemperie eaque calida. & si qui eam quandoque morbum interdum Symptoma appellant, id faciunt quoniam febris essentiam atque propriam naturam ignorant. nec minus eos præterit, quibus morbus à Symptomate distet. & propterea ea unum cum altero confundunt. quod si Galenus præallegatis locis & alijs quibusdam interdum febrem Symptoma alicuius præter naturam affectus appellarit, non propterea illico febrem esse Symptoma dicendum erit spectiatim dictum, cum hoc & eius doctrinæ & ueritati satis pugnet ut supra monstratum est. Sed attendendum Symptoma nomen græcum à græco uerbo συμπτῶν deductum apud eosdem græcos nonnullas habere significationes; nam uelut uerbum ipsum συμπτῶν significat quandoque contingit concido, interdum incurro competo consequor &c. sic Symptoma id quod contingit concisionem concisum, incursum uel alicuius rei affeclam significat. quò fit ut cum Symptoma dixerit febrem esse alicuius dispositionis præter naturam, nil aliud uoluisse intelligere, quam eam contingere cum dicto affectu uel eiusdem esse affeclam seu ad eum consequi, ut dilucidissimè constat ex eius uerbis in fine primi libri de arte cur. ad Glauc. & principio secundi cum de febribus quæ inflammationibus accidunt seu contingunt, uerba facit, illud quod nec ignorauit doctissimus Leonicens, qui hoc modo nomē illud Sym

ptoma libro primo de diffe. feb. iuxta finem interpre-
tatus est, cum dixit eorum uerò nonnullis febres solam
capitis dispositionem consequi, & non dixit eiusdem
dispositionis esse Symptoma, uelut Laurētianus, quod
parum doctis non parui erroris causa esse potuit, pro
ut quibusdam usq; ad nostra tempora fuit. febrem igi-
tur aliquam esse Symptoma propriè & spetiatim di-
ctum tanquàm erroneum in Gal. doctrina, a ueritateq;
ualdè alienum quiuis asserere caueat, quòd si illud re-
periatur conscriptum, modo quo exposuimus erit in-
telligendum, nisi fortè Galenus ad aliorum mentem lo-
quatur, ut in quibusdam præallegatorum locorum pa-
tet. erit deniq; propterea tertiana febris morbus. nūm
uerò acutus uel non acutus nondum liquet. Pro huius
dilucidatione animaduertas oportet Gale. tertio pro-
gnost. scriptum reliquisse, duas esse temporum præfi-
nitiones in morbis, qua ratione acuti aut diutini dicun-
tur, qui quidem sic ab eo sæpenumero illustrioris di-
scipline gratia nominantur. uerum cum non duæ tan-
tū re uera morborum differentia sint, sed per mul-
tā admodū, iccirco nec eos laudat secundo de diebus
decreto. qui duas uniuersas morborum speties ponunt,
neq; utranq; deinde diuidunt, nec illos probat qui tot
esse dicunt quot dierum decretoriorum circuitus; acu-
tos propterea sub hac ratione subdiuidens eodem lo-
co asseruit, quosdam acutos esse quosdam uerò per-
acutos, iterum peracutos subdiuidit in exactè peracu-
tos, qui quartam diem attingunt, & peracutos non
exactè qui ad septimam usq; producuntur. deinceps in-
ter acutos ait alios esse exactè acutos qui usq; ad deci-

mam quartam producuntur, alios non exactè qui usq;
 ad uigesimam sextam durant, quanquàm & hi quoq;
 acuti sint. est insuper aliud morborum genus quod ex
 de lapsu acutum ad quatragesimam usq; diem perue-
 nit, ita uocatum quòd acuto quodam imperfectè iudi-
 cato intra diem uigesimum, deinde uehementia eius
 confracta reliquum eius intra quatragesimum diem
 dissolui consuevit. nonnulli autem statim ab initio ue-
 lut prohibiti tardèq; moti & nullam interea subitam
 mutationem moliti, ad quatragesimum diem producun-
 tur. duplex autem horum quoq; natura est, uel enim
 accessionem remissiones in integritatem finiunt, uel
 continua febris semper perdurat, tales etenim ut ipse
 asserit acutorum morborum naturæ adhærere uiden-
 tur. iam alis manifestò sunt utiq; diuturni, qui iterum
 pro diuersa secundum tempus eorum præfinitione di-
 uersas habere possunt speties, seu differentias, quas
 omnes in uarijs tamen locis Hippo. in omnibus admiran-
 dus conscripsit, ab ipsis euidentibus sermonem capiens.
 Exactè nanq; per acutorum memoriam habet apho. 7.
 primo libro dum dixit, ubi morbus peracutus est, sta-
 tim extremos habet labores & extremè tenuissime ui-
 ctu utendum est. per extremos labores ut Gale. uisum
 fuit, Intelligens accessiones & casus omnes maximos
 atq; uehementissimos, cum in ipsis statim morbi incidat
 uigor in primis uidelicet eius diebus, hoc est circa pri-
 mos quatuor dies uel paulò ulterius, in quo morbi
 summo uigore prædicta duo maxima ac uehementissi-
 ma fiunt, accessiones scilicet & casus uniuersi. peracu-
 torum autem non tamen exactè libro primo de ratio-

ne uictus in morbis acutis sub his uerbis meminit, sor=
bitionem dare oportet, neq; multam neq; crassam sed
post septimam uel nonam si ualidus sit. & iterum qui
bus utiq; uel quinto uel septimo uel nono fieri debeat
morbi iudicando &c. at de exacte acutis in aphorismo
23. secundi lib. sub his uerbis scripsit. Acuti morbi in
quatuordecim diebus iudicantur. acutorum uero non
exacte tertio prognost. oblitus non fuit, cum inquit,
itaq; primus impetus hunc in modum finitur, secundus
uero ad septimum producitur, tertius ad undecimum,
quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum
septimum sextus ad uigesimum. Hi ergo ex morbis acu=
tissimis per quatuor ad uiginti ex additione terminan=
tur. Et eorum qui ex de lapsu siue decidentia acuti no=
minantur primo prognost. mentionem fecit, dum talia
protulit uerba. Spirationis facilitate existimari oportet
perquam magnam uim habere ad salutem in omni
morbo acuto qui cum stbre infestet & quatragesimo
die iudicetur. quin etiam sexagesimi octuagesimi &
centesimi rursus primo de morbis uulg. meminit &
aphorismo 28. tertij libri. scriptum reliquit nonnullos
puerorum affectus diebus quatragesima finire, quosdam
septem mensibus, reliquos septem annis, nonnullos ue=
ro ad pubertatem usq; peruenire, que omnia simul
ad clariorem disciplinam & egrorum usum admodum
utilia sunt; etenim sua cuiusq; uictus species est. at
quoniam medicorum plurimis qui ex sola temporis
præfinitione morbos diffiniunt, aberrare contingit non
tantum circa eorum appellationes, uerum & rerum quoq;
ipsarum dignotiones; confundunt nam paruas & a pe

riculo remotas febres diarias ex frigore quoddam seu æstu uigilia ebrietate uel ira aut alijs similibus causis ortas, & si circa primos dies terminentur, nemo tamen uel idiota uel medicus peracutas febres seu morbus peracutos uocare consueuit. nec secus morbum aliquem cum segni lentoq; motu cum interuallis à febre remissis si usq; ad quatragesimum extendatur nemo sanæ mentis acutum ex decidentia nominauerit, nec si in decimoquarto finit acutum nuncupabit, quos tamen si nudas temporis præfinitiones obseruarit acutos uel peracutos eos appellare cogetur. propterea Galen. 2. de diebus Decre. Archigenem laudabat, qui non solis nudis temporibus sed motu & natura magis acutum uel peracutum morbum appellauit eum talem esse asserens qui propter motus uelocitatem periculosus existit, quapropter lucidissimus Gal. cunctos qui in hac re prouenire potuissent errores euitans, eodem loco dicebat, uides igitur nos cum solutio interdum eandem temporis præfinitionem habet, uel acutum morbum uel non acutum nuncupare. eodem modo quandoq; alium acutum alium diuturnum ipso solo motu distinguentes. contingit nanq; morbos quosdam quarto, septimo, decimoquarto, uigesimo uel quatragesimo die terminari, qui non statim acuti uel peracuti dicendi sunt nisi eorum motu prius obseruato, hic si celer seu uelox fuerit, sic appellandi sunt iuxta Galen. sententiam, sin autem segnes & lenti nullo pacto acuti dicendi, Sed alio nomine nuncupandi sunt etiam si intra terminum acutorum, ut diximus, finiant. Quare ex motu præsertim & non ex tempore tantum morbos præfini

ri iubet Gale. ut tertio de diebus Decreto. circa finem decretum reliquit, nam qui breui tempore terminatur morbus, non autem celeriter mouetur ut diaria febris, hunc graeci βραχυρόνιον hoc est breuis temporis morbum non autem acutum appellant. huic contrarius est quem graeci πολυρόνιον nos diuturnum siue longi temporis morbum appellamus, siue quomocunque; aliter quis uocare ipsum malis. at acutus morbus licet omnino brachichronius quasi exigui temporis sit, non tamen hac ratione acutus nuncupatur, sed propter eius motus celeritatem acutus dicitur. quia uero ipsum celerissime quiescere oportet ut qui ad proprium finem properat, nam idem est celeriter moueri ac ad terminum properare, erit propterea acutus morbus omnino & brachichronius hoc est exigui temporis. Propter motus ergo celeritatem acutus dicitur, quod uero diu morari eo quod celeriter mouetur non potest, brachichronius appellabitur. ipsi uero acuto morbo tardus oppositus est, ut qui non celeriter sed segni & tardo motu moueatur. hic omnino polychronius non est, & si quilibet polychronius morbus sit tardus; accidit enim ut propter uirium robur aut corpori raritatem paucitatem ac tenuitatem humoris ex quo fit, interdum brachichronius sit. ita nec quilibet brachichronius acutus est, licet quilibet acutus exigui temporis omnino sit, febres namque diariae morbi sunt exigui temporis, non autem acuti morbi dicuntur, cum non celeri motu moueantur, neque magni sint. Liquet igitur ex his quod licet quilibet morbus acutus sit exigui temporis seu brachichronius, non tamen hac ratione acutus appellatur, sed

tur, sed talis dicitur quia celeriter mouetur uelociter
 s. tempora eius propria pertransiens, ac ad sum=
 mum rigorem properans; hac ratione is morbus ei op=
 ponitur qui tardus dicitur, quoniā sequi & lento mo=
 tu mouetur, & propterea unus ab altero iuxta Gal.
 sententiam solo motu distinguitur: quod quidem con=
 firmavit. 6. de morbis uulg. cum dixit, acutos morbos
 dicimus, quicunq; propria tēpora usq; in finē uelociter
 ptransseunt, & propterea nō mirum si ijdem ipsi acuti
 morbi pro diuersa motus & celeritate magis & mi=
 nus acuti dicantur, nām ubi statim primos uidelicet
 quatuor dies extremos lebores habeat, in summoq; ui=
 gore consistat, talis morbus cum uelocissimi seu celer=
 rimi motus sit, exactē peracutus morbus dicitur. quōd
 si in septimo consistat die peracutus non tamen exactē
 nominatur, uelocioris quidem & ipse motus existens,
 non tamen adeò ut is qui in quarto uel paulò ulterius
 consistebat. at si in decima quarta die casus uniuersos
 ac accessiones extremas habeat, & pro inde in summo
 uigore consistat, simpliciter acutus morbus nuncupabi=
 tur, celeriter quidem & ipse propria tempora per=
 transiens. uerū non adeò ut qui in quarta uel septima
 consistebat. at si quidam morbi debiles ac parui circa
 primos dies existant, uerū quarta aut quinta die con=
 tinui uehementes, acuti seu celeres fieri incipiant,
 aut sexto uel septimo die tales fiant, acuti sed non sim=
 pliciter dicuntur, ad uigesimū usq; diem uel decimum
 septimum iudicati, adeò ut morbi continui acuties nun=
 quā possit plures quā quatuordecim obtinere dies
 ut liquet comen. apho. 23. 2. lib. & propterea hi quo=

que acuti sunt. Quidem uerò celeriter à principio mo-
 ti imperfecteq; intra diem uigesimum iudicati, deinde
 confracta eius uehementia reliquum eius intra quatra-
 gesimum diem dissolui consueuit, & propterea acuti
 ex delapsu seu decidentia, aut acuti qui in quatragesima
 diebus iudicantur, appellari consueuerunt. Sola itaq;
 motus spetie acutus morbus quocunq; modo talis dica-
 tur à diuturno seu tardo distinguitur iuxta Gal. do-
 ctrinā. 2. & 3. de diebus decreto. et 6. de morbis uulg.
 cum ille ueloci seu celeri hic uerò segni & tardo mo-
 tu moueatur; quāuis omnis acutus morbus exigui tem-
 poris sit ac celer, omnisq; diuturnus .i. longi temporis
 necessariò tardus: non autem è contra ut supra dixi-
 mus. Proinde cum Gal. citra omnem ambiguitatem ac
 controuersiam audacter fateri audeo, tertianā febrem
 esse acutum morbum, nec scio si quispiam uel idiota
 uel medicus reperiatur, qui hoc idē cōfiteri uereatur.

1. rō. Nām si apud eum acuti morbi solo motu à diutur-
 nis distinguntur, & propterea hi acuti dicuntur quia
 propria tempora usq; in finem uelociter pertransseunt;
 quòd tertiana sit huiusmodi cunctis liquet. etenim cele-
 riter mouetur, adeoq; uelociter propria tempora per-
 transit, ut interdum suo motu celeri septem periodos
 non expectaret, quod tempus ei longissimum est, ut pa-
 tet apho. 59. 4. lib. neq; etiam ultra tertium progre-
 diatur circuitum, uelut Gal. inquit 2. de crisibus, quare
 erit tertiana febris morbus acutus.

2. rō. Quod si quispiam dixerit adhuc eam non esse mor-
 bum acutum, quæritur in quo morborum genere de-
 beat reponi, non quidem inter polychronios, cum hi

multi temporis morbi sint, tertiana uerò exigui. non in numero eorum qui tardi appellantur, nam ea celeri motu, hi uerò tardo & segui mouentur: neq; brachychronius morbus dicendus erit, quia præterquam quòd exigui temporis tertiana morbus sit, etiam celeriter mouetur, quod brachychronijs nullo patto competit. hi enim pauci & breuis temporis sunt tantum non autem celeriter mouentur, ut est uidere in diarijs uocatis febribus. qua de re cum neq; brachychronius, neq; polychronius morbus tertiana sit, neq; tardus, qui uerè aut opponitur iuxta Gal. sententiam 3. de diebus decreto, necessariò sequitur quòd in numero acutorum sit, nam præter has nulla alia repetitur morbi differentia apud eum.

3. rō. Quòd si hi morbi, qui celeriter iudicantur & ad suum uigorem celerrimè properant ac magni sunt, à Gal. in comento apho. 19. & 23. 2. lib. acuti dicuntur atque sunt, tertianā quis negabit acutum morbum & esse & dici cum celerrimè iudicetur, & magnus morbus sit quòd autem celerrimè iudicetur cuius patet, magnum uerò morbum esse ei patebit qui quos magnos morbos Gal. appellat 4. meth. med. considerabit, trifariā enim dicit morbum esse magnum, uel propter afflictæ partis præstantiam, uel propter affectus magnitudinem, uel quia cacoethe. At tertiana non una tantum ratione magnus morbus dici debet, ut puta quia princeps pars in ea læditur cor uidelicet, cum hæc cuius generi febrium cōmunis sit, ac propterea qua febris ei hæc magnitudo aduenit, Galenus autore octauo. meth. med. uerum & propter affectus magnitudinem morbus ma-

gnus appellari debet. est si quidem tertiana magna et uehemens, quare præter id quod febris est, illi quoque magnitudo adeò notabilis accedit, ut relatione aliarum febrium magna & uehemens dici possit, præsertim si ad diarias hecticas & putridas eas quæ ex frigidis succis ortum ducunt, cõparetur. Cùm igitur duplicem habeat magnitudinis causam, & non unam tantum tertiana ipsa, celerrimèq; sua pertranseat tempora ut prius diximus, iurè morbus acutus appellandus erit, si quæ Gale. assèrit comento apho. 19. & 23. 2. lib. de acuto morb. uera esse concedemns.

4. rō. Eodem quoq; com. apho. 19. 2. lib. duplicem fate-
tur esse acutorum morborum naturam cùm febre præsertim, nam uel in humoribus calidis solis, qui nullum obsedere locum sed æqualiter in omnibus animalis partibus apti sunt ex sua natura generari, uel loco aliquo patiente fiunt; ut in morbo laterali, pulmonis inflammatione, & angina, cùm ipsa tertiana ex calidis succis biliosis uidelicet generetur, (calidioribus existentibus cunctis alijs qui in corpore sunt, qui nullum obsedere locū determinatū sed p̄ totū corpus deferuntur, ut patet 2. de crisi. quis adeò erit insulsus qui ipsam negabit esse morbū acutum secundum primam saltem eorum naturam, cū Gal. huiusmodi morbos acutos nuncupet, qui ex calidis humoribus solis generantur citra aliquem determinatum locum patientem, (quàmuis non ipsis secundum naturam se habentibus sed putrescentibus tertiana fiat) ut Galuisum est 2. de crisis, cùm dixit quod febris acuta, uel aliquo humorum putrescente, uel membro inflammatio-rem pa-

tiente generatur. uerum cum nec pituita nec melancholicus succus putrescens acutas febres pariat ut cuique liquet, ex his namque morbi longi seu diutini fiunt eodem Gal. autore com. apho. 19. 2. lib. sequitur quod ex bile putrescente febris acuta generetur. qua de re tertiana febris acuta erit, cum ex bile putrescente ortum habeat.

5. rō. Ad hæc quis unquam tertianam esse morbum acutum dubitabit. Si Gal. uerba inspiciet & intelliget, quæ comento apho. 59. 4. lib. scripsit sunt autem talia. sicuti igitur in morbis continuis acutorum quidem morborum terminus est quartusdecimus, peracutorum uero septimus, sic in intermittentibus longissima tertiana febris terminum habet circuitum septimum. Rursus autem sicuti in peracutis morbus poterat iudicari quinto, quarto & tertio die sic & in tertiana eisdem circuitibus fieri solutio potest non expectante natura septimum. cum igitur Gal. dixerit sicuti in morbis continuis acutorum quidem morborum terminus est quartusdecimus, peracutorum septimus, & demum addidit sic in intermittentibus, quærendum est de quibus intermittentibus loquitur, de acutis uidelicet an de tardis & diuturnis. non est dicendum de tardis & diuturnis cum tertiana non sit huiusmodi, præter id quod falsum esset illud quod asserit, longissimum. s. terminum earum esse circuitum septimum, cum multæ non exquisitæ tertianæ reperiuntur, adeo tamen diuturnæ ut non modo ultra septimum circuitum protendantur, sed ultra decimum uigesimum et interdum quatragesimum. Nec ualet si dixeris, de intermittentibus brachycho-

nijs eum fuisse loquutum, quoniam & comparatio frustra esset, et nihil utile cōcluderet Gal. in prædictis uerbis acutos morbos continuos cū brachychronijs intermittibus cūparans, qui alterius generis sunt morbi. præter id quod iam probatum est tertianam de numero eorum non esse. Quare uelis nobis fateri cogeris quòd de intermittentibus acutis loquatur cū dixit, sic in intermittentibus longissima tertiana febris terminum habet circuitum septimum, tertianam ipsam exquisitam acutum morbum intermittēte nuncupans, quod insuper uerba eius sonant: nam cur prius oportuisset dicere sicuti in morbis continuis acutorū quidem morborum & c. frustra utiq; apposuisset uerbū illud continuis, sed satius fuisset dicere, sicut in morbis acutis, uerū quoniam percipiebat Gal. quòd in numero acutorum morborum comprehenduntur & continui & intermittentes, propterea utrosq; comparauit, significans quòd uelut se habet decimus quartus dies in acutis continuis, quia ultimus est eorum terminus, sic in intermittentibus acutis ut in tertiana ipsa, ultimus terminus est circuitus septimus. quod enim in continuis una dies ualet, hoc in intermittētib; accessio et propterea tertiana poterit ante septimū circuitum iudicari ut puta in tertio, quarto uel quinto circuitu, uelut per acutus morbus in eisdem diebus septimum diē non expectans. erit deniq; tertiana exquisita acutus morbus intermittēs, si præposita Gal. uerba ueritatē cōtineāt.

6. rō. Rursus si uerum est biliosum semper acutos morbos operari Gal. decreto com. apho. 32. 7. lib. qui tertianam negabit esse morbum acutum eius sententiæ

acueritati ex aduerso pugnabit; cum & ipsa ex bile
ortum habeat. quinimmò si qui ualet ex sincerabile
morbus gigni, ille præcipuus erit exquisita tertiana
At fortè dices Gal. pro semper intellexisse ut pluri=
mum ut sensus sit uerborum eius, biliosum semper hoc
est ut plurimum operari acutos morbos; possent fortè
Gal. uerba hoc modo exponi ni usus fuisset aduerbio
græco (αἰ) quod nullibi compertum est aliud lati=
ne significare quàm semper, qua propter hic pro sem=
per exponere ut plurimum siue magna ex parte peni=
tus falsum est, ut cuilibet qui græcas literas callet ma=
nifesto liquet. Erit itaq; ob id acutus morbus tertiana,
quia biliosum semper acutos morbos operatur.

7. rō. Quòd insuper tertiana febris acuti sit, patet ijs
qui Gal. uerba inspicientes 6. de morbis uulg. ea intel=
ligere uelint; nā textum Hip. expones in quo februm
differentias conscribit super Hip. uerba, aliæ uerò acu=
tæ, inquit Gal. de caliditate celeriter manui occurren=
te, suumq; ipsius uelocem motum ostendente, te intelli=
gere opus est. ex quibus uerbis constat quod eas febres
acutas Hip. & Gal. appellant, quæ sua caliditate cele=
riter manui occurrunt, suumq; uelocem motum osten=
dunt. At qui tertiana huiusmodi est, ipsius nanq; calidi=
tas non uelociter modo sed uelocissimè manibus occur=
rit, quod cum pateat ad sensum, alia probatione mini=
mè indiget; tum agitur quia suum ipsius uelocem mo=
tum ostendit hacq; ratione eius caliditas celeriter ma=
nui occurrit, tum etiam quòd septenis circuitibus, quod
tempus longissimum est, iudicatur Hip. autore apho.

8. r. 59. 4. lib. erit tertiana febris acuta. Libro quoque

8. de Hip. & Plat. dec. redarguens Plat. Gal. de causis
generatiōis febris tertianæ atq; quotidianæ inquit, acu-
tissimas & ardentissimas febres à flaua bile oriri et ter-
tiana ex ardentium genere esse. at si tertiana ex genere
est ardentium febrium, necessario et acuta febris erit, neq;
n. una ardēs febris est quæ nō acuta dici possit ut in ex-
positione febris acutæ patet. hoc idē confirmauit lib. de
Palpi. trem. rigore & euulsione dum dixit, tritæ qui-
dem exacti si qua nota euidentis sit est à rigore: quod
cū uehementibus rigoribus inuadant paroxysmi nul-
lus autem uel non sanæ mentis febrem in hanc in suc-
co frigido fieri affirmet, cū genere ardens sit 2. c. ui-
des igitur quo pacto tertiana cū genere sit ardens,
acuta quoq; febris dicēda erit, nisi asserere audeas ardē-
tem aliquam febrem non esse acutā quod penitus Hip.
& Gal. doctrinæ ac ueritati pugnat: nam quæ uis ea
sit ex calidis procreatur succis biliosis præsertim quo-
rum natura est acutos morbus generare, qua ratione
sit ut cū ardens febris a Gal. dicatur tertiana non
minus & acuta dici debet, cū enim ex bile ortum ha-
beat febris utiq; erit multam & acrem habens calidi-
tatem eodem teste 4. de rat. uictus cuius naturæ acu-
9. rō. ta febris est. Amplius cū quælibet continua febris
idem habeat genus cū singulis intermittētib; ut puta
quotidiana continua cum intermittēte, & quartana
continua cum intermittēte, & exquisita febris ar-
dens cum exquisita tertiana, ut decretū reliquit Gale.
2. de crisi. & cū quatuor in uniuersum sint morbo-
rum genera ex motu, & tempore distincta eo. Gale.
teste tertio de diebus decre. duo uidelicet ex motu

præcipue, & duo ex tempore, de necessitate sequitur quod in eo genere, in quo reponitur quælibet prædictarum continuarum febrium, in eodem & intermittens reponatur sibi correspondens, at cum in genere acutorum morborum, acutormq; febrium, quæ exquisita ardens est omnium consensu contineatur, in eodem quoque genere exquisitam tertianam contineri oportet, alias diuersum haberet genus ab ipsa exquisita ardenti febre, quod manifestò Galen. dictis pugnat, præter id quod in nullo aliorum genere contineri posset, ut superius ostensum est. quapropter optimè Gal. eodem secundo libro de crisibus dicebat, acutissimas maximeq; adurantes febres hoc solo à tertianis differre, quod in his flauæ bilis humor in uasis una cum sanguine continetur, in tertianis uerò cum uehementer moueatur, per singulas corporis partes disseminatur; quàmuis in eo qui utrunq; facit morbum humore communicent. idem est ergo earum genus, eadem ambarum causa, ambæ ex necessitate acutæ secundum magis & minus tantum ratione locorum diuersorum discrepantes, qua ratione exquisita febris ardens poterit acutissima atque ardentissima nuncupari prout Galen. eam appellat; ipsa uerò tertiana acuta atq; ardens prout ubiq; locorum eius uerba sonant.

10. rō. Nec minus tertianam esse acutum morbum ex his quæ Gal. secundo prognost. asserit percipere possumus, quo loco discrimen asserens inter extremarum partium refrigerationem in diutinis morbis, & eam quæ in acutis accidit circa accessionum principia, duplicem naturam acutorum conscribens qui cum febre fiunt, unam,

cum inflammatione in uisceribus, & reliquam sine ea
dixit quod in morbis acutis cum inflammatione pro=
pter inflammationis magnitudinem in uisceribus fati=
gantis, parum sanguinis in omne permeat corpus, plu=
rimum uero eius in parte inflammatione affecta inclu=
ditur; & ob eam rem licet extremæ partes frigidae
sint, mediæ tamen corporis partes quæ sunt thorax
& uenter admodum calent. Horum morborum idem
met Gal. meminit comento aphorismò. 48. quarto lib.
& primo, septimo libro eandem eorum afferens ratio=
nem. demum subdit. at uerò per morbos acutos inter=
dum annotatio cum rigore præhendens aut refrigeratione,
non solum extremas corporis partes sed etiam
cutem circa costas ac uentrem frigidas reddit, ea qui=
dem circa uiscera uitium non ostendit. Cum in hac uer=
borum serie acutorum morborum Gale. meminerit in
quibus annotatio cum rigore præhendit, quærendum
ab eo de qua febre loquutus sit, non erit dicendum qd
de quartana, quoniam licet cum rigore inuadat, inter
diuturnos morbos connumeratur. Ergo de tertiana, nã
hæ duæ tantum febres cum rigore inuadunt. at si de
tertiana quæ cum rigore inuadit Gale. intellexerit cum
hoc proprium sit ipsius exquisitæ tertianæ, quis aude=
bit eam negare esse morbum acutum? Dicit fortè qui=
ssiam Galenum per rigorem horrorem uoluisse intel=
ligere & propterea peracutam febrem cum rigore
præhendentem semitertianam significauit; quæ qui=
dem ex Hip. sententia primo de morbis uulg. acuta est,
aut de aliqua alia continua quæ cum horrore inuadit
intellexit, possunt enim quædam esse huiusmodi Hip=

pocrate autore primo de morbis uulg. & Galeno primo de arte cur. ad Glauc. Huic obijci uolo nullibi Gal. per rigorem horrorem intellexisse. immò inter eos libro. 10. meth. medendi & 2. de cau. sympto. discrimen non minimum conscripsit, asserens, rigorem propter multitudinem, ac excrementorum animoniam impetusq; celeritatem, cum per sensibilia corpora ferantur, atq; ob laborantis uirium infirmitatem fieri. contra horrorem excitari ubi & qualitas eorum & impetus uelocitas est remissa, tum etiam copia minor, ac uis naturalis tristanti obsistit. ex diuersis deniq; causis omnino cum fiant rigor & horror, nequaquam poterit nec à Gale. nec ab alio quouis alterum cum altero confundi. qua de re nec de semitertiana Gal. dicta uerificari possunt cum eius non tantum cum horrore præhendat accessio, immò horrida sit, maiori scilicet accessionis parte ab horrore occupata, qui medium est rigoris & frigoris, nec de continuarum aliqua intelligi possunt cum omnis continua febris ut idē testatur secundo de diff. feb. suapte natura si exquisita est horrorem nō habeat neque rigorem. quamuis Hip. primo de morbis uulg. & Gal. primo de arte cur. ad Glauc. aliquam ex continuis febrem incipere posse cum paruo rigore affirmauerint, qui tamen paucissimi ac minimi sunt, ut Hip. eodē loco tastatur, quē Gal. exponens asseruit per paucissimos rigores Hippocratem horrorem uoluisse iudicare; cum nanq; scriptum reperitur paruus seu minimus aut paucissimus rigor, possumus immò debemus horrorem intelligere, at non possumus si simpliciter rigor compertum sit. Cum rigore igitur retulit Gale.

secūdo prognost. annotationes peracutos morbos præ
hendere & non cum paucissimo siue paruo rigore. qua
de re de horrore minimè intelligendum erit, sed de
uero rigore qui nō nisi in tertianis & quartanis, cū
earū accessiones inuadunt, conspicitur. at cū nequeant
eius dicta de quartana ueritatem habere, non enim est
ipsa morbus acutus, necessariò de tertiana uerificabun
tur. & propterea inter acutos morbos connumeran
da erit.

11. rō. Vltcrius si Hippo. primo de morbis uulg. semiter
tianam febrem appellat horrificam continuam & acu
tam, cū horrorem suscipiat à quotidiana & tertia
na simul, quoniam medium quoddam est inter tertia
næ rigorem & frigus quotidianæ eueniens, continua
autem sit propter quotidianam quæ continua est, quæ
ret quispiam à qua istarum febrium acuitatē habeat,
& non erit dicendum quòd à quotidiana, nām ipsa in
ter tardos morbos ac diutinos comprehenditur, etiam
si continua sit, & non inter acutos, quoniam non est
celeris motus, nec ab utrisq; simul uelut horrorem su
scipit, nam quod ex sua natura quotidiana sola non
habet, etiam cū alteri coniungitur, ex se tribuere ne
quit, at acuitatem ipsa nequaquàm habet, cū nec ipsa
febris acuta sit, ut tum ex eius motu, tum ex eius ca
loris qualitate constat, ergo nec cum alteri febrī co
puletur acuitatem illi præstabit, relinquitur ob id
propterea acutam febrem semitertianam dici, quoniam
tertianam habet coniunctam qua ratione sit ut si per
eam semitertiana acuta febris dicatur, q̄ ipsa quoq;
tertiana febris acuta sit. congruum insuper erit cū

tria in se complectatur semitertiana, horrorem uidelicet cotinuitatem & acutiem, unum habeat ex quotidiana continuitatem uidelicet, reliquum ex tertiana, acutiem scilicet tertium uerò horrorem ab utrisque, quæ omnia confirmare uidetur Gal. secundo de diff. feb. dum inquit quòd ubi tertiana exuperat febris, magis erit horrida semitertiana, & aliquid rigoris in accessione assumit, statim itaq; calidior talis est & ardentior, ac celerius peruenit ad consistendi uigorem, ubi uerò pituitosus exuperat succus, frigus extremarum partium exuperabit, & horror paruus erit, pulsusq; contractio fortior ac diuturnior est, & lentè accessio increfcit, multoq; post tempore uiget, non tamen sitim efficit neque ardorem, & post pauca subdit incrementum uerò post initium propter tertianam facile suscipit caliditatem, atq; ad consistendi uigorem festinat, propter pituitosum autem tardè, citius igitur aut tardius decreuit ad summum uigorem semitertiana, potissimum quæ non exquisita est, prout tertiana magis uel quotidiana in ea exuperat. nam exuperante tertiana celerius ad summum rigorem accessio deuenit, statimq; calidior & ardentior erit talis febris, ac si quotidiana, & diuturnior erit lentèq; accessio increfcet, & multo post tempore rigebit, ut ex prædictis Galen. uerbis constat, quo fit ut nullo modo acuta appellari possit semitertiana propter quotidianam, cum ex ea oppositas penitus conditiones excipiat, tardum uidelicet motum, diuturnitatem, & neq; sitim neq; calorem causet, à tertiana uerò celeritatem motus, ardorem, caliditatemq; maiorem ac sitim susci-

pit, quæ omnia acutis febribus insunt; quare cum propter tertianam quam coniunctam habet semitertiana, acuta febris dicatur, & ipsa quoque tertiana acuta febris erit. quod si dixerit quispiam copulatam tertianam cum quotidiana quando semitertiana fit, non esse exquisitam sed notham, in idem incidet, nam nec acuta dici potest notha tertiana, nisi propter biliosum succum qui in ea redundat, qui cum sincerior sit in exquisita tertiana, quam in non exquisita, acutior erit semitertiana quæ cum exquisita tertiana composita est, quam si cum non exquisita componatur; & si cum non exquisita copuletur, quotidiana licet ab ipsa tertiana acuitatem habeat, quæ non exquisita est, precipue tamen eam acquirit, propter flauam bilem redundantem in ipsa tertiana notha, & non propter permixtionem alicuius alterius succi melanchonici uidelicet uel pituitosi, ex quibus, ut declarauimus in Gale. doctrina, diutini & non acuti morbi excitantur.

12. rō. At quid amplius in hoc tempus terere opus est, diuersisq; rationibus & auctoritatibus ueritatem hanc fulcire tento, cum ipsemet Gal. eam comento aphor. 29. tertij lib. apertissime fateatur, quo loco cum Hippo. in aphorismo conscripsisset, nonnullos morbos qui iuuenibus eueniunt, inter quos febrium meminit acutarum, exponens Gale. Hippocratis uerba, inquit, cum uero non sat plenè de acutis febribus dixisset, neq; enim dicere simpliciter oportebat acutas, quæ & in pueris nihilominus fieri uidentur, sed ex acutis tertianas maxime & febres ardentes, hæ enim præ cæteris febribus sunt biliosissimæ & plurimæ iuuenibus accidunt, quo-

niam & flaua bilis hac ipsa superabundat ætate, in qua morbi tales in summo uigore consistentibus accidunt. per quæ uerba liquidò ostendit Gale. tertianam esse in numero acutorum morborum acutarumq; febrium, & reddens causam, cur ipsa & ardens febris plurimum iuuenibus accidunt, dixit quoniam tertiana & febris ardens inter cæteras febres sunt biliosissimæ, bilis uero plurima iuuenibus ratione ætatis redundat. Ex quibus uerbis colligo biliosas febres esse acutas omnes, & quantò biliosiores fuerint, tantò acutiores. at si quispiam forsitan dixerit Gal. de continuis tertianis & non de intermittentibus loqui, cum dixit, sed ex acutis tertianas maximè, ei responsum sit, nullibi compertum esse apud Galen. per tertianam absolutè prolatam intellexisse continuam, ueluti neq; per quotidianam uel quartanam, sed perpetuò cum appositione continuam, ut in sexcentis locis patet, immò comento aphori. 59. quarto lib. asseruit nò modò Hippocrates, sed omnium Græcorum cōsuetudinem esse tertianā ipsam aliquando cum adiectione exquisitam, aliquando simplici appellatione, tertianam scilicet tantummodò nominare; uelut ipse quoq; consueuit primo de morbis uulg. & secundo de diff. febr. non semel tantum eam simplici appellatione nominare. qua de re si quis uellet in prædictis Gal. uerbis per tertianas, continuas intelligere, non modò Hippocratis & omnium græcorum consuetudinem euerteret, uerum eundem Galenum destrueret eum nò intelligendo, eiusq; dictis falsum omninò ac contrarium sensum tribuens; cum igitur per tertianam absolutè prolatam in Hippo. & Gale. doctrina

continuum intelligere, omnino quispiam nequeat, eaq;
dixerit esse Gal. acutum morbum, ac acutam febrem,
uelut etiam fusissime nonnullis rationibus probaui=
mus, ualeant perpetuo qui eam non esse huiusmodi perti=
naciter sibi ipsis persuaferunt, suam ipsorum opinionem
quibusdam Gal. dictis fouere cogitantes, quæ quo ue=
ritas promptius pateat, in medium afferre ac expone=
re non piguit, simulq; eorum rationes, quibus eam tueri
conantur, soluere non prætermittam, interim Arabum
principem, qui huic Galeni opinioni ac ueritati adhæret
non præteream potissimum cum Galeni se esse inter=
pretatur fateatur. libro enim quarto fen. prima tract.
primo capi. quarto, inquit. & tertiana pura, & causon
sunt de acutis non ualde, & eodem libro. & fen. tract.
secundo, capi. quarto dicebat, & tertiana quidem pu=
ra est acuta propter subtilitatem materie, & eius cali=
ditas est magna mordicatiua propter fortitudinem co=
leræ. Qui tamen tertianam contendunt non esse mor=
bum acutum, hac prima ratione credunt id confirma=
re, de ratione namq; morbi acuti si cum febre sit, in=
quiunt, est, quod sit cum febre continua, sed tertiana
non est huiusmodi, igitur non est morbus acutus. ma=
iorem esse Gal. asserunt in comento aphori. 30. quinto
libro; quo loco dixit, si enim sit cum febre morbus,
necesse est ipsum febres habere continuas. talis enim
est morbus acutus. Huic primò responsum sit, falsum
esse, quod de natura omnium morborum acutorum
etiam eorum qui cum febre sunt, sit, esse cum febre
continua, & cum illud confirmant Galen. auctoritate
dicimus, quod uelut apud Hip. illud uerbum græcum

αὐτὸ γὰρ

αὐτὸ γὰρ quod latinè sonat necessariò non facit enun-
 tiationem talem, quòd impossibile sit aliter se habere
 seu perpetuam, ut idem met Gal. testatur comen. apho.
 58. sexto lib. sed quòd magna ex parte Sole ita accide-
 re, & propterea non tantum in eo aphorismo, sed in
 alijs cunctis eo utitur hic: quàmuis res ipsæ non sem-
 per eodem modo eueniant, & si figura dicendi perpe-
 tuitatem quandam indicet. Sic apud Galen. dicendum
 erit quòd per illud uerbum αὐτὸ γὰρ uoluit intellige-
 re quod magna ex parte consuevit accidere, ut sensus
 uerborum eius sit, si enim sit cum febre morbus, ne-
 cesse est ipsum, hoc est magna ex parte, febres habe-
 re continuas, non propter hoc abnegans febrem ali-
 quam intermittentem esse morbum acutum, uel & re-
 ctiùs dicendum falsum esse id quod primò asserunt, ac
 Gale. auctoritatem haud esse ad propositum: nam cum
 duplex sit acutorum morborum cum febre natura,
 una in humoribus calidis qui nullā obsedere propriam
 sedem, altera cum loco aliquo patiente, ut potè ortis
 in uisceribus inflammationibus quibusdam, eodem Gal.
 autore comen. apho. 19. secundi lib. cum Galen. dixit si
 enim sit cum febre morbus, necesse est ipsum febres
 habere continuas, talis enim est morbus acutus, de eis
 intellexit morbis acutis, qui aliquo loco patiente fiunt,
 inflammatione uidelicet uiscus aliquod & præsertim
 princeps fatigante, quorum morborum natura est,
 quòd necessariò atq; perpetuò sunt cum febre conti-
 nua, & non de eis uerba fecit qui in humoribus cali-
 dis fiunt qui nullum obsedere proprium locum id au-
 tem ostendunt apertissimè uerba eius dum asseruit, si

enim sit cum febre morbus, ut secluderet eos ab his, qui sine febre fiunt, parte etiam aliqua patiente, ut apoplexia. necesse est inquit hunc eundem morbum febres habere continuas. præsupponit itaq; primò aliquem fieri morbum acutum ad quem febris sequatur, illam demum asserens, ex necessitate debere esse continuam, quod quidem in nullo alio acutorum morborum genere ueritatem habere posset, nisi in his, quas suprà diximus inflammationibus ortis uidelicet in uiscerum aliquo, ut in morbo laterali, pulmonis inflammatione, angina, & alijs huiusmodi morbis, quasdam determinatas sedes fatigantibus. Ex quibus constat Galen. non id asserere, quod isti putant in prædictis uerbis, febrem uidelicet omnem acutam necessariò esse continuam, sed eam dixit necessariò esse continuam, quæ ad aliquem morbum acutum sequitur, ut puta qui aliqua determinata parte patiente fit, uelut in alicuius uisceris inflammatione conspicitur, non propterea negans per hec uerba, quòd aliqua febris acuta ut diximus possit esse intermittens, & propter hoc falsum est quod isti dicunt omnium acutorum morborum naturam propriam esse, ut febrem continuam habeant, cum in ea acutorum natura quæ in humoribus calidis fit solis, qui nullum obsedere locum, sed æqualiter in omnibus animalis partibus apti sunt ex sua natura generari ueritatem haud habeat uetuti supra probauimus. At mox quas diximus oppugnabit quisspiam nulli asserens horum morborum Hippo. nec Gal. meminisse. Cui responsum dabimus & horum ambos mentionem fecisse, ut liquet his qui non corticem tantum,

sed internam medullam eorum uerborum gustarunt. nam cum Hippo. primo prognost. ait spirationis facilitatem, existimare oportet per quam magnam uim habere in omni morbo acuto, qui cum febre infestaret quatragesimo die iudicatur. non ne eorum morborum meminit acutorum, qui etiam cum febre intermittente fiunt dum asseruit qui cum febre infestat, non addēs continua? At forte diceret quispiam, quod licet illud non apposuerit, tamen de continuis tantum uoluit intelligere, uerum hic praeter id quod uerba Hip. peruerteret, ac ea false intelligere ostenderet, Galeno quoque directo pugnat, cum si de eis tantum loqui uoluisset, apposuisse utique continua, haud ignorans quod per febrem simpliciter dictam intermittentem, & continuam, ac forse magis intermittentem qui uis intelligere posset. pugnat quoque Galeno qui secundo de diebus decreto. Hippocratem à quorundam calumnijs defendens qui illa imposuerant sibi ipsi pugnantia scripsisse de morbis acutis, cum aliter in aphorismis, aliter in prognosticis ab eo scriptum reperiatur, ponderans praedicta Hip. uerba de facili spiratione in morbis acutis, inquit quod nisi ipse Hip. cognouisset acutorum duplicem naturam, non sanè distinxisset cum appositione quadam suam sententiam, uerum simpliciter dixisset, quod facilis spiratio in acutis morbis magnum ualde momentum ad salutem habere putanda est, nunc autem cum huiusmodi dictionem simpliciter acutos declaraturam sciret, non tamen ita, uerum, cum his etiam alia cōplecti uellet, non sine ratione apposuit, primum quibus febris copulatur non adscribens continua, & absque

lutè acutorum erat proprium . quibus uerbis causam
Gale. reddit cur, in prædicta dictione cum dixit qui cū
febre infestat, non addidit continua inquiens, quia uo=
lebat Hip. id, non tantum uerificare in absolutè acutis
uerum in alijs. nam si uoluisset eius dicta ueritatem ha=
bere in absolutè acutis tantum, opposuisset illud uer=
bum continua, quod absolutè acutorum erat propriū.
cum igitur illud non abscripserit, & propterea ut
inquit Gal. dictum Hip quod de facili spiratione scri=
psit in alijs acutis uerificatur, necessariò sequitur ali=
quem acutorum morborum, non tamen absolutè &
simpliciter esse cum febre intermittente iuxta Hip. sen=
tentiam. Sed mox quispiam rursus instabit inquiens,
hoc quod diximus Hippocrati pugnare, qui primo de
rat. ui. in morbis acutis fatetur acutorum morborum
febres omninò esse continuas, huic responsum uolo pri=
mo Hipp. eorum meminisse acutorum morborum, quos
prisci acutos nominabant, ut pleuritides, peripneumo=
nie, phrenitides &c. & propterea ad eorum mētem
dixit, horum omninò febres esse continuas, nam hi tan=
tum à priscis acuti morbi nuncupabantur. uel dicas si
ex propria sententia illud uerbum τῶν ποίπων sen=
sit, non semper omninò, sed interdum magna ex par=
te latine sonat. quare in morbis acutis magna ex par=
te febres esse continuas Hipp. retulit id, quod nec nos
suprà negauimus. uel et rectius quod de his acutis mor=
bis ibi loquitur, qui propriè & absolutè acuti nomi=
nantur, hi sunt cum determinata parte affecta inflam=
matione uidelicet orta in aliquo uiscerum, uelut series
uerborum eius sonat, ut quiuis poterit uidere, quos

insuper idem Hippo. primo de morbis uulg. acutissimos
 nuncupat maximos ac grauissimos, in his nanq; omnino
 febris est continua. at in alijs qui alterius sunt naturæ
 non inconuenit interdum febres esse intermittentes,
 uelut suprâ declarauimus. nō ergo Hippocrati pugnat
 dicere aliquem morbum esse acutum eum febre inter=
 mittente, modò de absolutè acutis non intelligatur, ma=
 ximis ac grauissimis morbis, uelut ipse primo progno.
 in prædicta dictione, tacitè confessus est ut Gal. placuit
 uerum quauis loco eum fateri inueniatur, acutos mor=
 bos omnino esse cum febre continua de absolutè acutis,
 maximis grauissimis & acutissimis intelligendum erit;
 hi nanque sunt qui omnino cum continentibus febribus
 fiunt, ac propriè acuti nominantur ut Galen. uisum
 fuit libro tertio de difficult. respi. ea parte qua Hippo.
 uerba primo de rat. ui. conscripta hoc modo exponit.
 Quòd uerò aliqua intermittens febris acutus morbus
 sit, apertissimè Gal. ostendit secundo prognost. ut dixi=
 mus suprâ; insuper & secundo de diebus. Decre. dum
 inquit, nonnulli autem statim ab initio morbi, uelut
 prohibiti tardeq; moti & nullam interea subitam mu=
 tationem moliti ad quatragesimum producuntur. du=
 plex autem horum quoq; natura est, uel enim accessio=
 num remissiones in exactam integritatem finiunt, uel
 continua febres semper durat, & subdit, tales etenim
 acutorum naturæ adhærere uidentur, iam alij manife=
 stò sunt diuturni, connumerat hic ut liquet, Gal. mor=
 bos acutos cum febre intermittente, nam de his ser=
 monem faciens, ultimo loco dixit, alios ab his quos con=
 scripserat omnes esse diuturnos, hoc idem patere pote=

rit cui uis eius uerba inspicienti quæ afferit de acutis
morbis in comento apho. 19. secundi lib. & quæ de ter
tiana scripsit comen. apho. 59. quarti lib. sed circa hoc
iterum. hæsitare contingit. nam idem Gal. comen. apho.
7. primi lib. fatetur febres ab acuta morbis esse inse
parabiles, & comento præallegati apho. 19. secundi
lib. in acutis morbis dixit febres omnino esse continuas,
comen. quoq; aphori. primi. septimi libri auctoritate
Hip, scriptum reliquit, acutos uocari morbos, quorum
febres omnino sunt continuæ. at si eorum quæ mox di
ximus non fuerit oblitus, promptissimè hæc Gal. uerba
conciliabis, nam cum dixit à morbis acutis febres esse
inseparabiles de absolutis, ac exactè talibus loquutus
est, ut de causa uel reliquis morbis qui cum parte pa
tiente fiunt inflammatione uidelicet orta in uisceribus,
qui quidem absolutè acuti dicuntur, & propterea nec
cum eis nos febrem intermittentem copulamus, uerum
in alia acutorum morborum natura illud fatemur, ut
suprà ostendimus. ad reliquas Gale. auctoritates bifa
riam quoq; respondere possumus, ut putà similem asse
rendo responsionem cum acutorum distinctione, et in
super asserentes ipsum uti uerba τοῦ πέντε, quod
non modò latine significat omnino, sed plurimum &
magna ex parte, ut uelit Gale. non omnino sed magna
ex parte febres continuas à morbis acutis esse insepa
rabiles, quàmuis prima responsio congruentior sit. at
qui rursus dices Gale. tertio prognosti. uoluisse morbū
acutum intelligi cum magnitudine quadam ac febre con
tinua, & subdit, si enim non ita fit, quàmquàm circa
decimumquartum soluatur diem, aut etiam citius eius

dem appellationis nequaquam censemus; at dicimus nos Galenum eo loco narrare differentias morborum secundum diuersas temporum præfinitiones, quo propter circa ea ambigit tum de morbo acuto qui interdum decimum quartum diem pertransit, protenditurq; usq; ad uigesimum, tum etiam quòd nonnulli alij morbi etiã si in quatuordecim diebus finiant aut citius, acuti non sunt appellandi, nisi hi & magnitudinem quandam habeant & sint cum febre continua, uerum ipse fateatur, quoniam hi propriè acuti ab eodem Galeno nuncupantur tertio de difficulta. respira. & absolute acuti nuncupantur secundo de diebus decreto. quòd alijs sint qui non ita propriè absolute seu exactè acuti dicantur; non negans quinimò & secundo progno. & secundo de diebus decreto. ac comento 19. apho. secundi lib. sæpius allegati, sexcentisq; alijs in locis illorum meminit, qui autem exactè seu absolute acuti dicuntur hi & magnitudinem habeant, ac febrem continuam oportet. at qui non ita absolute sunt satius erit quòd ad summum uigorem celerrimè properant, ac magni sunt iuxta eiusdem Galeni sententiam comen. apho. 23. secundi libri; siue continua fuerit febris sine intermittens. & ne sæpius eadem repetantur, dicimus quòd ubicunq; in Hippo. & Gale. comentarijs fuerit compertum acutos morbos omninò esse cum febre continua, perpetuò de exactè seu absolute acutis intelligendum erit, quos morbos Hippo. primo de morbis uulga. acutissimos maximos ac grauissimos nuncupauit, & ut Gale. exponit tum in febribus eueniunt, quæ uocantur propriè sinochi, tum in alijs iuxta quæ singulis progrediuntur ac-

cessionibus ac initia efficiunt, incrementa, uigores, & inclinationes manifestas, nec tamen ad integritatem ueniunt, inter quos nolumus tertianam connumerari, uerum fatemur in alia acutorum morborum natura comprehendi, nec id eorum dictis pugnare, immo satis consonum esse censemus, ut abundantissime probatum est. non est igitur de ratione cuiuslibet acuti morbi, q. sit cum febre continua iuxta Hip. & Gal. decreta, sed eorum tantum qui exacte, seu absolute tales dicuntur, quamuis quidam sibi ipsis licet falso illud persuaserint. Amplius tertianam non esse morbum acutum alia ratione probare tentant, nam cum acuti morbi ex eorum natura periculosi sint, ipsa uero tertiana periculo uacet, ut patet auctoritate Hip. apho. 43. quarti libri & Gal. cum in eius comento, tum etiam primo de arte cura. ad Glauc. dum asserit eam esse mitissimam, & minime periculosam, ut pote quæ nec ex inflammatione aliqua, neq; ex maligna humorum putredine occasionem habeat, propterea quia intermittit; qua de re non erit morbus acutus. at quod periculosi sint acuti morbi cum Hippo. confirmare conantur, qui primo de rat. ui. inquit, eorum plurimos enecare, & primo de morbis uulg. eos asserit præ cæteris omnibus esse lethales. hoc insuper corroborant Gale. auctoritate secundo de diebus decreto. qui Archigenem summopere laudabat quod acutos morbos non nudis temporibus solis sed motu & natura appellauerit, eos uidelicet quibus motus uelox et subito periculo adueniunt, hos quoq; cum periculo coniunctos esse, testatur idem Gal. ex propria sententia eodem met. lib. primo de morbis uulga.

At si eorū memineris quæ paulò ante diximus de acutis morbis facillime huic rationi uelut friuolæ & exigui momenti responsio patebit. diximus nanque eorum morborum naturam duplicem esse, unam circa aliquem determinatum locum affectum, reliquam cum loco aliquo patiente, seu inflammatione affecto, præsertim si princeps uiscus fuerit & inflammatio magna. in his itaq; qui sunt prioris naturæ, ut qui non ex inflammatione originem ducant, sed ex humoribus calidis solis, si neq; ex maligna humorum putredine occasionem habeant qui plurimi sunt, proprium non est cum periculo esse, quinimò ferè cuncti qui huius naturæ sunt morbi periculo uacant, præsertim si intermittant, uelut Galeno uisum fuit comento præallegati aphorismi. 43. quarti libri horum quoq; annotatio interdum cum rigore præhendit aut refrigeratione uelut Gal. sentit secundo libro prognosti. reliqui uerò acuti morbi, qui loco aliquo patiente fiunt & prorsus febres habent continuas absolutè, ac exactè acuti appellati, immò ab Hipp. primo de morbis uulg. acutissimi, maximi, & grauissimi dicti, non modò periculosi sunt, ut placuit Archigeni & Galeno, uerum præ cæteris omnibus sunt lethales ac interficiunt, eodem Hippo. autore primo de morbis uulg. et primo de rat. ui. in morbis acutis, cuius naturæ acutos morbos cum periculo coniunctos esse nemo sanæ mentis negare audebit. at quod de his & non de alijs loquatur Hippocra. ex uerborum eius lectione præallegatis locis quilibet uel parùm erudito liquet. uelut etiam doctissimus Galen. exponit. quòd uerò Archigenes secundo de diebus decreto, de his quoque ser

monem faciebat, cui non patebit, si Gal. uerba incipiat ac intelligatur, dicebat enim quòd Archigenes laudandus erat, qui non solum temporibus solis nudi sed motu & natura magis acutū uel per acutum morbum appellauerit, cui uidelicet motus uelox & subita pericula adueniunt. non enim Archigenes quemlibet acutum morbum, sed magis acutum uel peracutum his conditionibus describebat, ut Galeni phrasis indicat. atqui huiusmodi morbos neque nos negamus cum periculo coniunctos esse, sed alterius naturæ morbos acutos qui non ita absolutè ac propriè acuti sunt, & propterea nec acutissimi, maximi, ac grauissimi appellantur, qui quidem in humoribus calidis solis fieri consueuerunt, qui nullum obsedere locum; hoc inquam fatemur interdum periculo uacare, præsertim si intermittant, ut tertiana de qua loquimur, propter iam assignatas causas. non est igitur de ratione cuiuslibet morbi acuti esse cum periculo uelut quidam imaginati sunt, sed tantum, quòd sint uelocioris motus & magnitudinem habeant Galeni decreto comen. apho. 19. & 23. 2. lib. sæpius allegati. Et si apud eius scripta compertum fuerit quandoq; asserere acutos morbos eum periculo esse coniunctos, de his intelligendum erit qui absolutè tales sunt, acutissimi, maximi & grauissimi, uelut Hippocrates & Archigenes quoque sentit. At denuò aduersus ea quæ diximus instabunt Hippocratem dicentes ac Galenum nullibi horum acutorum morborum qui sine periculo sunt meminisse, immò semper de acutis uerba facientes illos periculo coniunctos esse dixerunt, Respondebimus nos

& horum quoq; non omnino esse oblitos, sed interdum sermonem fecisse, nam Hippo. 3. prognosti, cum inquit, simplicissimæ enim febres (hoc est placidissimæ ac mitissimæ ut Galenus exponit) & signis firmatæ securissimis, quarto die aut citius desinunt, de acutis febribus simplicissimis ac securissimis loquutus est, quas dixit iudicari quarta die aut citius, sed dicent fortè non de acutis febribus intelligere per hæc uerba Sed de diarijs. at qui hoc asserere est Hippocratem non modo, non intelligere, sed eius omnino uerba per uertere, cum & ipsemet circa finem eiusdem libri fateatur se cuncta eo libro conscripsisse, de acutis morbis & alijs quicunq; ex his consistunt. cum uerò febres diariæ nec acutæ sint ut diximus, nec ex eorum morborum numero qui ex acutis consistunt, quoniam nec quarto die aut citius desinerent, sed ultra protenderentur, sequitur ergo quod inter acutas connumerari debent prædictæ febres quas simplicissimas, ac securissimas Hippo. nuncupauit. at quid alia opus est ratione ad probandum Hippocratem de acutis febribus in ea uerborum serie loqui, si Gale. hoc modo eadem uerba exponit primo de casibus asserens, ea de acutis febribus intelligi debere, quod si ita est, meminit igitur Hippo. febrium acutarum quæ sine periculo sunt in prædicta uerborum serie, qua propter apud eum non omnis febris acuta erit cum periculo coniuncta, immò si liceat Hippocratem per Gale. esponere fortè per prædictas febres exquisitæ tertiane intelligendæ sunt, cum has Gal. primo de arte cur. ad Glauco. mitissimas ac breuissimas appellauerit, præter id quod minimè

periculose sunt; aliàs dicas quæso? de qua alia febre Hippocratis dicta uerificari ualeant, nisi de tertiana ipsa exquisita seclusis diarijs (de quibus ut diximus impossibile est Hipocratem loqui) cum inter acutas febres nulla alia reperiatur quæ mitior & simplicior (ut ita dixerim) ac securior ea sit præsertim si febres quarto die aut citius desinant ut tradit Hip. at si uelis aliquam aliarum acutarum febrium uoluisse Hip. intelligere & non exquisitam tertianam satis erit, me monstrasse Hippo. febres acutas citra periculum interdum scripsisse, & non cunctas eius sententia periculo coniunctas esse, uelut quidam ad eius mentem falsò sentiunt. Gale. insuper Hippo. ac eorum, quæ diximus non immemor, primo de diebus decreto talia uerba retulit si quis primò die acuta febre infectetur, nullum autem periculosum signum ipsi attulerit, sed in urinis aliqua concoctionis nota inuenta fuerit non extra quartum diem morbus soluetur. quin etiam si multa lethalia 1. die statim deprehendatur, morietur planè non extra quartum diem, & subdit; at si acutè febricitet, nullum uerò lethale adsit, immò nec aliqua concoctionis nota fieri non potest, ut hic quartanus decedat. & lib. 1. de crisi loquens de præcognitione futuri uigoris, quòd quidem medicus minimè ignorare debet, aliàs per multum errabit, inquit ipse, quid enim si aliquis primò statim die nullum habens signum periculosum, uerum insuper omnia salutaria, acutè quidem febricitet. urinam autem mingat benè coloratā, ac mediocriter crassam an? non in propatulo est medico, qui in artis operibus est exercitatus, hunc in primis quatuor diebus crisin habi

turum & eo magis si nebula aliqua uel suspensio ibi
 adesset, atq; etiam tantò plus si bona subsidientia. &
 post pauca iterum dicebat. sicuti igitur quæ omnia ha-
 bet signa tutissima febris acuta in primo periodo dro-
 cretoriorum dierum solutionem habet, sic quæ isti pi-
 ximè adiacet diem septimum non transcendet. non igitur
 proprium est acutarum febrium omnium esse cum
 periculo, sed earum quasdam esse simplicissimas ac tu-
 tissimas satis admodum cum Hipp. & Gale. probatum
 esse censeo, uelut nec eas penitus cum febre continua
 esse nisi acutissimæ maxime uehementissimæq; sint; nan-
 que de his ueritatem habent Hipp. Galeni unà & Ar-
 chigenis dicta si apud eos compertium sit acutos mor-
 bos cum periculo coniunctos esse ac cum febre continua
 nō de his qui alterius naturæ sunt ut probauimus. hac
 itaq; & ratione conciliari possunt quæcunq; in eorum
 cometarijs scripta de acutis morbis comperta sint. cum
 non uno modo de eis ubiq; locorum sentiat, ac pugnan-
 tia asserere uideatur; nam interdum de absolutè acu-
 tis uerba facientes pericula & febres continuas habe-
 re asserunt sæpe numero citra periculum ac febrem
 continuam morbos quosdam acutos esse affirmant, cum
 uidelicet nō de absolutè seu exactè acutis loquuntur,
 quamuis ipsi decimum quartum diem non excedant in
 quorum numero exquisitam tertianam connumerari
 audacter affirmamus. Est nanq; ipsa in numero acuto-
 rum morborum simpliciter dictorum non tamen abso-
 lute & exactè talium, sed eorum qui non absolutè
 tales dicuntur cum non sit febris continua; qua pro-
 pter & periculo uacat, uti diximus, & septem circui-

tibus quod tempus longissimum est terminatur. quod
etenim in cōtinuis una dies potest hoc in intermittenti
bus accessio Gal. autore 3. prognosti. & com. apho. 59.
4. lib. illud nanq; quod omnium acutorum morborum
naturam complectitur, est motus celer & magnitudo,
cuncti etenim & magni sunt & celeriter iudicantur,
uelut superius ex Gal. sententia com. apho. 19. & 23.
2. lib. probatum est. quod nanq; cum febre continua sint
uel non, cum periculo uel absq; eo magis uel minus acu
tum morbum denuntiant, seu absolute uel non absolutē
talem, ut patet apud Gal. 2. de diebus decret. cum ex
propria, tum ex Archigenis opinione. quibus igitur
tertianam esse morbum acutum quidam probare nixi
sunt, rationes tot & tales existunt, quæ quantum uale
ant, quid uel momenti obtineant ex prænarra
tis liquet; quibus non modò facile ratio=
nes hæc delentur, sed si reliquas in
numeras præ manibus habue
rint, ex his qua con=
scripsimus prō
ptè re=
sponsio patebit.

F I N I S.

INDEX RERVM OM-

NIVM, QVAE IN HIS ALTIMARI

DISPVATIONIBVS CON-

TINENTVR.

Tres esse animæ partes autoritate	Galenus, opinio.	9
Platonis Galenus affirmat.	4	Supradictorum prima ratio.
Tria esse principia, quæ uitam no-		9
stram gubernant, in tribus di-		10
uer sis corporis sedibus.	4	Secunda ratio.
Sedes rationis in cerebro existit.	4	Tertia ratio.
An. f. principes animæ functiones		10
iuxta Gal. Doctrinam in una cere-		10
bri parte, uel diuersis perfician-		11
tur, seu in uno, uel in diuersis si-		11
nibus, aut uentriculis.	5	Quarta ratio.
Phantasia, cogitatio, & memoria.	5	Quinta ratio.
Nullum esse discrimen inter sen-		11
suum communem, & imaginati-		11
uam.	5	Galenus Græca uerba
Quid sit memoria, & reminiscētia		12
Autore Aristotele	6	Sexta ratio
Pueri & senes cur difficulter me-		12
morēt. r. uel immemores sint.	6	Septima ratio
Cerebrum facultatū princ. animæ		12
esse organum.	6	Octaua ratio
Habitaculum animæ in cerebro.	6	Nona ratio
Animalis spiritus non est animæ		13
substantia, sed eius primum in-		13
strumentum.	6	Decima ratio
Natura quendam reticularem con-		14
textum iuxta cerebrum ad eius		A corporis malis uim animo affec-
basim fabricauit, eiusdēque de-		tur.
scriptio.	7	19
Anima utitur spiritu animali tan-		Animæ functiones à cerebri uitiis
quā primo ipsius instrumēto, ta-		immutantur.
men eo maxime, quæ in poste-		19
riori continetur uentriculo, ac		Ratiocinandi functio ledi potest,
medio, Gal. auctoritate.		imagandi, & memorandi fa-
Adolescens quidam suscepto uulne		cultatibus illeis
re in altero anteriorum uentri-		21
culorum, superstes tandem eua-		Qui naturalem spiritum in Gal. do.
lit.	8	tanquam non necessarium abne-
Galenus uerba.	8	gant, quibus rationibus id pro-
Ventriculorum omnium cerebri		bare conentur.
usus.	8	26
Herophil ⁱ , cui assentire uidetur		Prima ratio.
		26
		Secunda ratio
		26
		Tertia, quarta, & ultima ra.
		26
		Quid per spiritum intelligendum
		sit.
		27
		Vnde innatus spūs signatur.
		28
		Cur innatus appellatur.
		28
		Errantium spiritum differentie.
		28
		Natura ex tribus partibus con-
		stat.
		29
		Primum suppositum.
		29
		Secundum
		29
		Tertium.
		30
		Quartum, & quintum
		30
		Sextum
		31
		Septimum & ultimum.
		31
		Prima ratio
		32
		Secunda ratio
		32
		Tertia & quarta
		32

Quinta, sexta, & septima	33	ro longiores accessiones fiant.	42
Solutio rationum in oppositum.	34	Exquisita tertiana qualis.	43
Ad primam.	34	Tribus modis quæuis putrida fe-	
Ad pr. confirmationem.	35	bris generari potest, quæ per cir-	
Ad secundam.	35	cuitus redit	44
Ad tertiam:	36	Galenus febrem nonnunquam	44
Ad tertiam rationem	37	Symptoma nominat	44
Ad quartam	37	Symptoma unde deductum	46
Ad ultimam.	38	Leoniceus	46
An tertiana febris in acutorum mor-		Morbi acuti & diurni, & de his	
horum numero connumeranda		abunde.	46
fit.	39	De acutis morbis longa disputa-	
Febrem autore Galeno, esse totius		tio.	99
animantis calorem immodicum:	40	Prima, & secunda ratio	49
Vnde generatur febris	41	Tertia & quarta ratio	50
Curationem febrium pro ratione		Quinta & sexta ra.	50
diuersæ partis affectæ uariandâ		Rept. ecta. & nona	50
esse.	41	Decima ratio	53
Tria tertianæ genera	41	Vndecima & duodec.	54
De ipsa tertiana.	42	Quomodo intelligenda sint Hippo-	
Corporis constitutio causa est, ut		cratis ac Gal. uerba.	60
interdum breuiiores, sæpenu-			

F I N I S.

*Errata, quæ inter imprimendum occurrerunt, prudens
lector facile emendare & corrigere poterit.*

V E N E T I I S A P V D G A B R I E L E M

I O L I T V M D E F E R R A R I I S.

M D L.

42
43
fe-
con
44
44
44
46
46
this
46
uz-
99
49
50
50
50
53
54
ppo
60

ens

